

VIHERRAKENTEN TYYPIT JA ARVOT

VANHANKAUPUNGIN PERUSPIIRI

YHTEENVETO

Ryhmä	Tyyppi	Elementti	Kuvaus	Ekologinen, kulttuurinen ja sosiaalinen arvo alueella	Arvojen säilyttämisen ja kehittämisen laatuksiteerit
Ekosysteemien toimintaan painottuvat elementit	Julkiset rakennetut viheralueet	avoimet puistot	Avoimet puistot sijoittuvat pääosin meren rannalle, Vallilanlaaksoon tai virkistyskannalta pienilmaston kannalta epäsuotuisille alueille. Alueet ovat pienilmastoltaan kylmiä ja tuulisia. Puustoa on paikoin erittäin vähän. Nurmipinnat ovat laajoja.	Avoimet puistot ovat tärkeitä virkistys-, leikin ja oleskelun kannalta. Virkistysyhteydet näkyvät keskeisessä roolissa. Hulevesien imeytys ja paikoin toimiminen tulva-alueena.	Alueiden toiminnallinen ja kaupunkikuvallinen kehittäminen. Hulevesien/veden hyödyntäminen puistossa, puuston ja kasvillisuuden lisääminen ja kerroksellinen suojakasvillisuus. Lajiston monipuolistaminen esim. niittykasvillisuuden kautta. Äänimaiseman ja pienilmaston miellyttävyys /meluntorjunta.
		puustoiset puistot	Alueella on useita puustoisia puistoja, jotka rinnastuvat osittain metsiin. Osa rakennetuista puistoista on omaleimaisia alueita, jotka täydentävät ja monipuolistavat viherrakennetta. Osalla on historiallisia arvoja. Osittain kunnostus- ja kehittämistarpeita, kuten polkuverkoston ja kalustuksen parantamista.	Puustoiset puistot ovat pääosin vanhempia puistoalueita, joihin liittyy nykyisten virkistysarvojen lisäksi ajallisia kerrostumia, arvoja ja perinteitä. Niillä on merkitystä myös kaupunginosien identiteetin kannalta. Varttunut puusto ehkäisee hulevesien muodostumista, sitoo pienhiukkasia, parantaa pienilmastoa ja tarjoaa elinympäristöjä. Ne tarjoavat myös tietyille lajeille siirtymisympäristöjä metsien välillä.	Vanhan ja varttuneen sekä jalopuuston vaaliminen, kasvillisuuden monirakenteisuus. Turvallisuuden tunteen lisääminen. Puistojen toiminnallisuuden ja kaupunkikuvallisen laadun vastaaminen ympäristön tarpeisiin. Puuston jatkuminen puistoista metsäalueille.
	Rakentamattomat viheralueet	metsät	Metsäalueilla on runsaasti karuja kalliometsiä ja avokallioita, mutta rehevämpiäkin metsiä löytyy rannoilta sekä laaksoalueilta ja niiden reunamilta. Alueella on myös jalopuuvaltaisia metsiköitä. Osa metsistä on luokiteltu METSO-kohteiksi. Erityisesti Kumpulan ja Koskelen osa-alueilla metsien osuus viherrakenteesta on huomattava.	Metsät toimivat alueella virkistys- ja ulkoilualueina, tarjoavat luontokokemuksia ja terveyshyötyjä, mutta myös jäsentävät kaupunkirakennetta, kertovat maisemarakenteen ominaispiirteistä ja rajaavat myös kaupunkikuvallisesti eri tyyppisiä alueita toisistaan. Metsät tarjoavat elinympäristöjä, ylläpitävät ekologista verkostoa ja kaupunkiluonnon monimuotoisuutta. Erityisesti jalopuuvaltaiset metsiköt ovat lajistoltaan monimuotoisia ja kertovat myös alueen kartanohistoriasta. Koskemattoman maaperän arvo mm. maaperän mikrobitoiminnan ylläpitäjänä (veden puhdistuminen, mikrobitalon monimuotoisuus) Pienilmaston säätely.	Metsäalueiden muoto, koko ja kytkeytyneisyys (metsäverkosto). Rehevöityneisyyden, kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy. Puuston monirakenteisuus, lahoppuun määrä. Jalopuuston osuus erityisesti rehevämmillä kasvupaikoilla. Alueen liittyminen visuaalisesti ympäristöönsä.
		avokalliot	Avokallioita esiintyy paljon niin metsissä kuin pihollakin.	Suosittuja näköala- ja ulkoilualueita, kaupunkikuvan ja suurmaiseman ominaispiirteiden kannalta arvokkaita kohteita. Kalliot liittyvät osittain niittyverkostoon, siellä sijaitsevien kallioketojen ja pienien niittyaukujen ansiosta.	Rehevöityminen, saavutettavuus, kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy. Suositut alueet tulisi kunnossapidon kannalta rinnastaa rakennettuihin puistoihin (mm. roskaantumisen, saavutettavuus). Keto- ja niittyaukujen umpeenkasvun ehkäisy sekä vieraslajien torjunta.
		niityt	Alueella on muutamia niittyjä jotka liittyvät Annalan ja Kumpulan kartanon ympäristön maiseman historiaan. Kallioalueilla on paikoin ketomaisia ympäristöjä.	Hoidetut niityt ovat lajistollisesti rikkaita, ylläpitävät hyönteisten ja pölyttäjien elinympäristöjä ja tarjoavat maisemallisia arvoja. Historiallisiin ympäristöihin liittyvät niityt kertovat myös maiseman historiasta.	Umpeenkasvun ehkäisy, rehevöityminen, lajiston monimuotoisuus, niittyverkoston kehittäminen. Vieraslajien torjunta.
	Erityiskohteet	siirtolapuutarhat ja viljelypalstat	Kumpulan siirtolapuutarha on osa laajempaa viheraluekokonaisuutta, joka on perustettu Kumpulan kartanon entisille pelloille. Viljelypalstoja on lisäksi Kumpulanlaaksossa ja Toukolassa ja Annalassa.	Alueen identiteetin kannalta merkittäviä alueita, joilla kulttuurihistoriallista arvoa. Kaupunkimainen ruoantuotanto ja sen mahdollisuudet tulevaisuudessa. Yhteisöllisyyttä lisäävää toimintaa. Paljon läpäisevää pintaa ja mahdollisuuksia hulevesien hyödyntämiseen alueella.	Virkistyskäyttö, hyötykasvillisuus, yhteisöllisyys, kaupunkikuva. Hulevesien hallinta ja hyödyntäminen alueella. Ravinteiden kierrätys ja ravinnekuormituksen minimointi. Vieraslajien torjunta.

				Elinympäristöjä ja kaupunkiluonnon monimuotoisuutta, toisaalta myös vieraslajien uhka.	
	Sinirakenne	historialliset kohteet	Koskelan sairaalan ja Annalan huvilan alueella on laajat puistoalueet ja runsaasti vanhaa puustoa.	Historialliset ja kaupunkikuvalliset arvot. Pienilmasto, pienhiukkasten sitominen.	Vanhan puuston ja kulttuurikasvillisuuden vaaliminen, imeyttävän pinnan säilyminen.
		kasvitieteelliset puutarhat	Kumpulan kasvitieteellinen puutarha on perustettu Kumpulan kartanon pihapiiriin ja kartanon päärakennus on osa aluetta. Liittyy osaksi laajempaa Kumpulan ja Vallilanlaakson viheraluekokonaisuutta.	Kulttuurihistorian, opetuksen- ja tieteen kannalta arvokkaita alueita, jotka toimivat myös virkistysalueina ja identiteettipaikkoina ja tarjoavat kaupunkiympäristösssä elinympäristökeitaita. Arvo erityisesti paikallisen kaupunkilajiston vaalimisessa tuleville sukupolville.	Puuston ja muun kasvillisuuden vaaliminen, lajirikkaus, opetus- ja tutkimuskäyttö. Hulevesien hallinta.
		rannat	Vanhankaupunginkosken ja –lahden rantavyöhyke sekä Vantaanjoen ranta vaihtelevat metsäisestä avoimeen tulvaniittyyn.	Rannat toimivat ekologisena yhteytenä lajistolle ja tarjoavat monimuotoisia elinympäristöjä. Rantojen virkistysreitti.	Luonnonmukaisuus, etenkin joenvarren kasvipeitteisyys ja tulva-alueet. Rantavyöhykkeen jatkuvuus. Rannan saavutettavuus, reittien yhtenäisyys. Virkistystä tukevat toiminnot kuten kalastus. Vieraslajien ehkäisy.
		merialueet	Vanhankaupunginlahti	Keskeinen maisema ja virkistysarvo. Luontoarvot, esim. kalat, lepakot, linnut.	Veden laatu, mahdollisuudet vesialueen virkistyskäyttöön, vedenalaiset elinympäristöt.
		virtavedet ja pienvedet	Puroja ja muita pienvesiä esiintyy vähäisesti. Tärkeimmät näistä ovat Kumpulanpuro ja Vanhankaupunginoja. Puronvarsien kasvillisuus vaihtelee. Hulevesitulvia esiintyy ajoittain.	Pienvedet kaupunkiympäristössä toimivat eräänlaisina ekosysteemipalveluiden keitaina, lisäten ympäristön monimuotoisuutta niin maiseman kuin ekologian näkökulmasta. Purot toimivat myös hulevesiviemärinä. Orientoituminen.	Tulvaherkkyys, elinympäristöjen monimuotoisuus, veden laatu, uoman varjostus, eroosio. Sekaviemäriverkoston saneeraus.
Liikenteeseen ja liikkumiseen painottuvat elementit	Liikenne- ja jalankulkuympäristöt	torit ja aukiot	Alueen aukiot sijoittuvat mm. keskeisiin liikenteen ja liikkumisen solmukohtiin.	Kohtaamis- ja identiteettipaikkoja.	Hulevesien hallinta, oleskelu- ja toimintamahdollisuuksien kehittäminen, kunnossapito, viihtyisyys, puuston elinvoimaisuus.
		puistokadut	Puistokaduilla on usein kaupunkikuvallista merkitystä.	Puukujanteiden kaupunkikuvallinen ja identiteetti arvo. Puukujanteet muodostavat myös välittävän osan viherverkossa, erityisesti varttuneet ja vanhat puukujanteet tarjoavat tiettyjen lajien osalta ekologisia yhteyksiä.	Historiallisten puistokatujen sarjan säilyttäminen ja kehittäminen, vanhan puuston vaaliminen ja elinvoimaisuuden turvaaminen.
		pääväylät- ja kokoojakadut	Osa pääkaduista ovat leveitä, jotka jakavat alueita. Myös historiallisia katu ympäristöjä on, esim. Hämeentie. Vanhempien alueiden katu ympäristö on pienimittakaavainen ja osin jopa pelkistetty. Kaduilla vehreä ilme muodostuu tonttien kasvillisuudesta. Hyvin vähän katuvihreää.	Kaupunkikuva ja identiteetti.	Pienimittakaavaisuus kapeilla tontti- ja pihakaduilla. Katupuuston määrä ja tila pääkaduilla. Historiallisen katumiljöön ja linjausten säilyminen. Leveiden katujen estevaikutuksen vähentäminen. Hulevesien hallinta. Puuston kasvutilan ja elinvoimaisuuden turvaaminen.
		piha- ja tonttikadut			
Toiminnallisuute en painottuvat elementit	Yksityiset ja puolijulkiset viheralueet	pihat ja puutarhat	Yhtenäisiä pientaloalueita on useita. Vanhemmilla alueilla on vehreät pihat (hyöty- ja puutarhakasvillisuutta), joissa hulevesien imeytyminen tapahtuu tonteilla. Uudemmillä tonteilla läpäisemätöntä pintaa on enemmän ja pihat ovat pieniä.	Viihtyisyys, yhtenäinen kaupunkikuva, kulttuurihistoria, elinympäristöt, hyötykasvit, virkistys, hulevedet. Pihojen muodostamaan viherrakenteeseen liittyy niin ekologia, sosiaalisia kuin kulttuurihistoriallisia arvoja. Varttunut puusto, vanha puutarhakasvillisuus, suhteellisen pieni läpäisemättömien pintojen osuus.	Kulttuurihistoriallisten ominaispiirteiden, nykyisen käytön tarpeiden ja ekologisten arvojen yhteensovittaminen. Puuston vaaliminen. Vieraslajien torjunta.
		kerrostalo- ja korttelipihat	Tyypillisesti pihoiden on paljon vettä läpäisemätöntä pintaa ja vehreyden luo pihoiden ympäröivien alueiden kasvillisuus. Uudemmillä kortteleilla on kansipihat, joissa kasvillisuutta on vähäisesti. Vanhemmilla alueilla suuriakin pihoiden, uusimmilla alueilla ahtaita ja usein varjoisia.	Kohtaamis- ja oleskelupaikkoja	Hulevesien hallinta tontilla. Mahdolliset biosuodatusratkaisut pysäköintien yhteydessä. Kasvillisuuden lisääminen ja pienilmaston parantaminen. Piha-alueiden toiminnot. Lajiston monipuolisuus. Viherkattojen lisääminen.
		julkisten rakennusten pihat	Tyypillisesti paljon vettä läpäisemätöntä pintaa. Kasvillisuus pääosin istutettua.	Opetuskäyttö, kohtaamis- ja identiteettipaikkoja.	Hulevesien hallinta. Viihtyisyyden ja viherkattojen lisääminen.
	Leikki- ja liikuntaympäristöt	Pysäköintivaltaiset pihat	Paljon vettä läpäisemätöntä pintaa.	Ympäröivän kasvillisuuden merkitys ja suojavaikutus korostuu.	Hulevesien hallinta, kaupunkikuva.
		päiväkoti- ja	Sijoittuvat tyypillisesti pientaloalueiden keskelle ja viheralueiden laiduille.	Leikin, oleskelun ja opetuksen paikkoja.	Mahdollisuus hyödyntää läheisiä metsä- ja muita luontokohteita opetukseen ja ulkoiluun. Turvalliset yhteydet

		koulupihat			ympäröiville alueille.
		liikuntapaikat ja –reitit	Arabianrannassa laaja liikuntapuisto. Osa vanhoista hiekkakentistä jäänyt hiemaan syrjään kaupunkirakenteesta ja vähemmälle käytölle. Erityisenä paikkana Kumpulan maaumala. Vanhankaupunginlahtea seuraava rantareitti.	Virkistys, kohtaamis- ja identiteettipaikkoja	Kytkeytyminen viheralueisiin, saavutettavuus.

* METSO-kohteet ovat monimuotoisuuden kannalta arvokkaimpia elinympäristöjä. Niitä on luokiteltu kymmenen eri päätyyppiä. Arvokkaita elinympäristöjä ovat mm. lehdot, korvet, metsäluhdat ja tulvametsät. Helsingin METSO-kohteita on inventoitu useampana vuonna. Inventointi on tehty Ympäristöministeriön julkaisussa ”METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet” esitettyjen kriteerien mukaisesti. Inventointi lisää tietopohjaa metsäluonnon arvokkaista kohteista, jotta ne voidaan huomioida maankäytön ja luonnonhoidon suunnittelussa.

VANHANKAUPUNGIN-KUMPULAN ALUESUUNNITELMAN LUONNONHOIDON OSIO

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen ylläpitämän luontotietojärjestelmän mukaan suunnittelualueella on erilaisia luontoarvoja: geologisia-, linnusto- ja pienvesikohteita. METSO-tiedot päivitetään HKR:n ja YMK:n välisellä yhteistyöllä.

1. Linnustollisesti arvokas kohde Annalan puistikko (331/99)

Arvoluokka III

Puronvarsi erittäin rehevää, pensaikkoista ja niittymäistä. Pohjoisosastaan kohde enemmän puistomainen, mutta hyvin pensaikkoinen.

AVAINTEKIJÄT: Pensaikot, aluskasvillisuuden rehevyys puronvarressa.

PESIMÄLINNUSTO: Runsas lehtimetsän peruslinnusto, lisäksi satakieli, pensaskerttu ja luhtakerttunen.

2. Linnustollisesti arvokas kohde Arabianranta (120/99)

Arvoluokka II

Heinikkoinen ruderaattialue, jota on alettu rakentaa. Vanhankaupunginlahden rannalla nuorta koivikkoa, tyrniviljelyksiä, eteläosassa varastokenttiä (hiekkaa), paljon hiekkateitä.

AVAINTEKIJÄT: Laajat, yhtenäiset heinikot kosteine painanteineen ja pensaikkoineen.

PESIMÄLINNUSTO: Runsas avomaan peruslinnusto, lisäksi keltavästäräkki, luhtakerttunen, pikkutylli, rantasipi, hemppo, tikli, pikkulepinkäinen, satakieli, pensastasku, mahdollisesti kirjokerttu.

MUUTTOLINNUSTO: Muutonaikainen merkitys erittäin suuri: alueella levähtää runsaasti hyönteissyöjälintuja (kertut, kiurut, kirviset, västäräkit, taskut, pääskyt), lisäksi merkittävä talvehtimisalue urpiaisille, vuorihempoille ja tunturikiurulle.

3. Linnustollisesti arvokas kohde Kyläsaarenranta (118/99)

Arvoluokka II

Heinikkoinen ruderaattialue, jossa pieni, ruoikkoinen-heinikkoinen lampare, ojanvarret etelä- ja pohjoispäässä, paljon hiekkateitä.

AVAINTEKIJÄT: Laajat heinikot, ojanvarret ja rehevärantainen lampare.

PESIMÄLINNUSTO: Runsas avomaiden peruslinnusto, lisäksi pikkutylli, meriharakka, lapasorsa, pensastasku, pikkulepinkäinen, keltavästäräkki, sinisorsa, rantasipi, mahdollisesti nokikana.

MUUTTOLINNUSTO: Rikkaruohostot ovat erittäin merkittävät talvehtiville urpiaisille, tikleille, vuorihempoille ja tunturikiurulle; lisäksi kohteessa levähtää muuttoaikoina suuria määriä kiuruja, kirvisiä, västäräkkejä, taskuja ja kerttuja sekä pääskyjä.

4. Linnustollisesti arvokas kohde Kyläsaarenrannan eteläosa (39/2010)

Arvoluokka III

Vanhankaupunginlahden rantaa ja joutomaata.

AVAINTEKIJÄT: Vanha joutomaa-alue. Sekä pesimälajeissa että levähtäjissä useita vähintään silmälläpidettäviä lajeja. Myös havainto tunturikiurusta.

PESIMÄLINNUSTO: Kivitasku, niittykirvinen, mustaleppälintu.

MUUTTOLINNUSTO: Sinirinta, vesialueella isokoskeloita, ruderaattialueita suosivaa lajistoa. Linnustollisesti arvokas kohde Kyläsaarenrannan eteläosa (39/2010)

5. Linnustollisesti arvokas kohde Kumpulan siirtolapuutarha (117/99)

Arvoluokka III

Siirtolapuutarhamökkejä, runsaasti istutuksia: pensaita, puita, pensasaitoja, aluskasvillisuus paikoin hyvin rehevää, niittymäistä, eteläosassa puistomaisempaa, iso kuusiaita.

AVAINTEKIJÄT: Vanha puusto, kuusiaita, kasvillisuuden kaikinpuolinen runsaus.

PESIMÄLINNUSTO: Erittäin runsas lehtimetsän ja pihojen peruslinnusto, lisäksi pikkuvarpunen, sepelkyyhky, kottarainen, kultarinta, satakieli.

6. Linnustollisesti arvokas kohde Kumpulan maauimalan etelämetsä (116/99)

Arvoluokka III

Sekametsäalue, paikoin vanhaa kuusta ym. puuta, aluskasvillisuus paikoin rehevää, pensaikkoja reunoilla, kallioisia ja kuivempia maastonkohtia jossa sekapuuna mm. mäntyä.

AVAINTEKIJÄT: Monipuolinen puusto, rehevät maastonkohdat.

PESIMÄLINNUSTO: Kohtalaisen runsas sekametsän ja havumetsän peruslajisto, lisäksi sepelkyyhky, kuusitiainen, puukiipijä, närhi, mustapääkerttu.

7. Linnustollisesti arvokas kohde Kumpulanlaakson itämetsä (110/99)

Arvoluokka III

Sekametsäalue, joka voimakkaasti ulkoilukäytössä; etelä- ja itäreunalla myös jaloja lehtipuita (vaahtera), alueella reheviä painanteita, paikoin rehevä aluskasvillisuus.

AVAINTEKIJÄT: Seka- ja jalopuusto, lahoppuut, pensaikot ja tiheiköt.

PESIMÄLINNUSTO: Kohtalaisen runsas perusmetsälinnusto, lisäksi sepelkyyhky, kuusitiainen, kultarinta, mustapääkerttu, pikkutikka.

8. LINNUSTOLLISESTI ARVOKAS KOHDE VALLILAN SIIRTOLAPUUTARHA (028/99)

ARVOLUOKKA III

SIIRTOLAPUUTARHA-ALUE SEKÄ ETELÄREUNALLA VANHA LEHTIPUUKUJA; PUUTARHA-ALUE REHEVÄ, PENSAITA, HEDELMÄPUITA, PENSASAITOJA, PUUKUJA LÄNSIPÄÄSTÄÄN RYTEIKKÖINEN-HEINIKKOINEN.
AVAINTEKIJÄT: RYTEIKÖT, PUUTARHAISTUTUKSET, VANHAT LEHTIPUUT.
PESIMÄLINNUSTO: RUNSAS PERUSPIHALINNUSTO, LISÄKSI PIKKUVARPUNEN RUNSAS, KOTTARAINEN, TIKLI, HEMPPO, PENSASKERTTU, MUSTAPÄÄKERTTU, KULTARINTA, SATAKIELI.

9. Linnustollisesti arvokas kohde Käpylän radanvarsi (33/2010)

Arvoluokka III

Asutuksen ja ratapihan väliin jäävä viherkaistale, jossa lähialueita monipuolisempi linnusto.

AVAINTEKIJÄT: Lähialueita monipuolisempi lajisto, muutama silmälläpidettävä laji.

PESIMÄLINNUSTO: sirittäjä, kivitasku, pikkutikka, kultarinta, satakieli, viitasirkkalintu

10. Linnustollisesti arvokas kohde Taivaskallion metsä (187/99)

Arvoluokka III

Sekametsäalue, joka muuttuu reheväksi-märäksi pensaikoksi radanvarressa. Itse Taivaskallio aukea, ketomainen. Metsää harvennettu erittäin voimakkaasti viime vuosina, mikä on heikentänyt kohteen linnustollista arvoa.

AVAINTEKIJÄT: Rehevät radanvarsipensaikat, sekapuusto.

PESIMÄLINNUSTO: Runsas perusmetsälinnusto, lisäksi leppälintu, satakieli, sirittäjä, sepelkyyhky, herne- ja pensaskerttu, mustapääkerttu ja hemppo.

11. Linnustollisesti arvokas kohde Kotoniitynpuisto (188/99)

Arvoluokka III

Rehevä, pensaikkoinen lehtometsikkö niittyineen.

AVAINTEKIJÄT: Rehevä aluskasvillisuus, tiheiköt, niitynreunat.

PESIMÄLINNUSTO: Runsas lehtimetsän peruslajisto, lisäksi sepelkyyhky, satakieli, mustapääkerttu, kultarinta, sirittäjä ja iso räkättirastaskolonia.

12. Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde Arvokas kallioalue,
Jokiniementie (14–11)

Arvoluokka I

Maisemallisesti merkittävä kallioalue.

Sijainti: Koskela, Jokiniementien eteläpään länsi- ja lounaispuoli. Koko 250 m x 400 m. Huipulla linnoitusrakenteita. Tila 20.6.2003 hyvä.

13. Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde Arvokas kallioalue,
Taivaskallio (14–10)

Arvoluokka I

Maisemallisesti merkittävä kallioalue.

Sijainti: Käpylä, Taivaskallio. Koko 300 m x 500 m. Alueella merkittäviä siirtolohkareita ja kaksi rantamerkkiä. Tykkiasema, linnoitusrakenteita sekä keinotekoinen lampi. Tila 22.8.2003 hyvä.

14. Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde Muinaisrantakivikot,
Taivaskallio (21–10)

Arvoluokka I

Rantakivikko ja rantavalli.

Sijainti: Käpylä, Taivaskallion pohjoisrinne. Kaksi rantamerkkiä: Alempi (tasolla noin 32 m mpy, Litorina-meri, n. 7000 vuotta sitten) koostuu pyöristyneistä kivistä kooltaan 20–60 cm. Ylempi (tasolla noin 45 m mpy, Ancylus-järvi, yli 10000 vuotta sitten) on hiekkainen ja kivinen valli, kivet 10–40 cm. Koko: Alempi 10–40 m x 210 m, ylempi 3-30 m x 250 m. Tila 6.6.2003: Alempi muodostuma on luonnontilainen. Ylempää on muokattu linnoitusrakenteiden osana.

15. Pienvesi: purot ja lammet Kumpulanpuro (P04)

Kumpulanpuro kerää hulevedet hyvin laajalta alueelta Helsingistä. Valuma-alueella sijaitsee kaksi arvokasta luontokohdetta: Pasilan pähkinäpensaslehto sekä Itä-Pasilan rinnelehto. Valuma-alue on osin entistä teollisuusaluetta, minkä jäljiltä alueella on paikoin pilaantuneita maa-alueita. Valuma-alueella on kaksi vanhaa kivilouhosta. Myös Pasilan entinen kaatopaikka sijaitsee Kumpulanpuron valuma-alueella. Kaatopaikan suotovesien virtaussuunta on käännetty purosta poispäin.

Uomaa on kunnostettu lähes koko avouomaosuuden pituudelta: mm. uoman alueella olevien pilaantuneiden maamassojen kosketus veteen on estetty. Ennen laskemistaan Vanhankaupunginlahteen uoma kulkee geoteknisistä syistä betonikourussa rakennettavan uuden asuinalueen kohdalla.

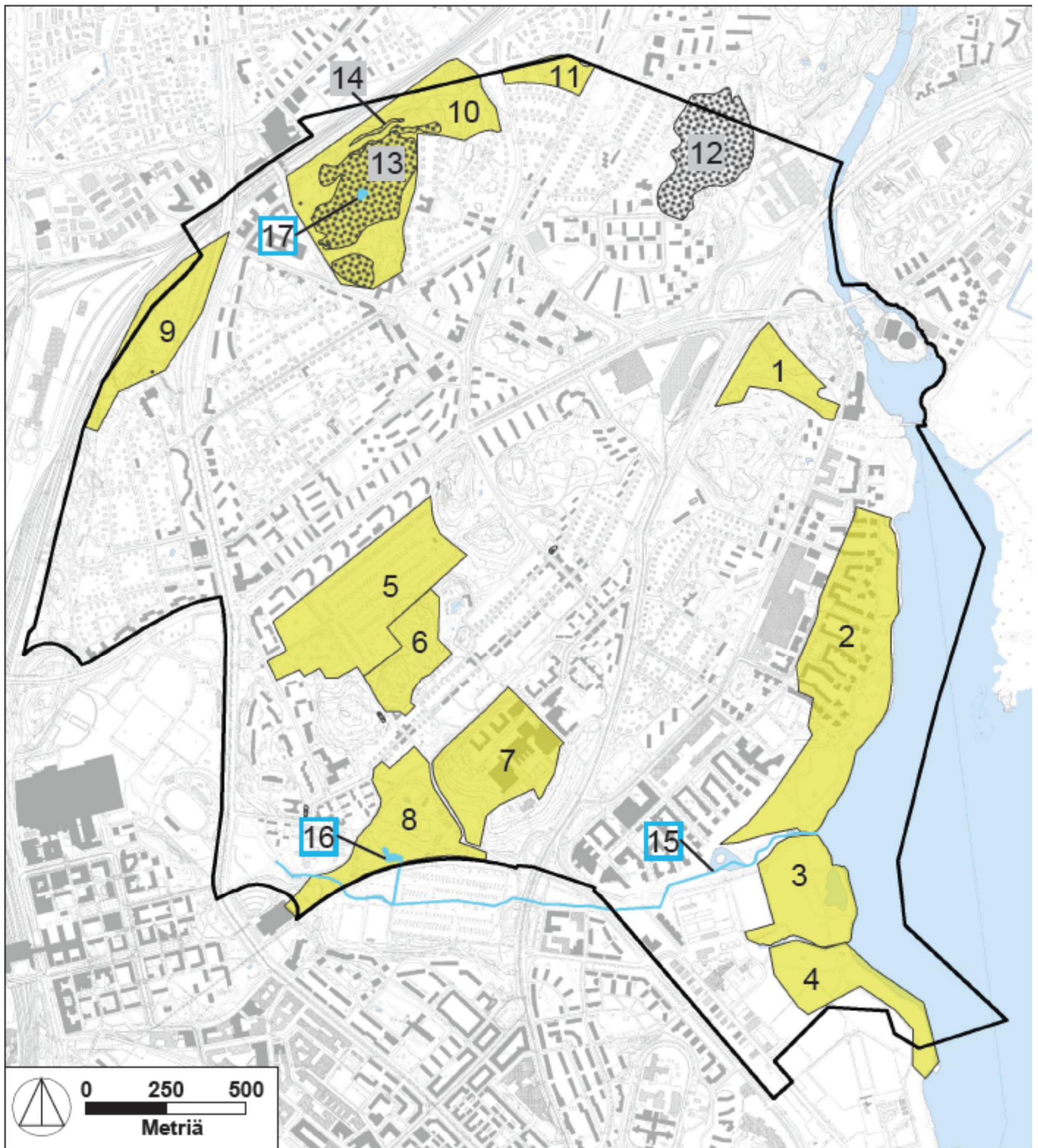
16. Pienvesi: purot ja lammet Kumpulan kasvitieteellisen puutarhan lampi
(LAM35)

Kohdekuvaus Kumpulan kasvitieteellisessä puutarhassa on pieni ja hyvin rehevä lampi. Lammessa kasvaa limaskaa, rannalla mm. osmankäämiä ja vehkaa sekä paljon muita kasvitieteellisen puutarhan kasveja. Kasvitieteellinen puutarha lähiympäristöineen on linnustollisesti arvokasta aluetta (luokka III).

17. Pienvesi: purot ja lammet Taivaskallion lampi (LAM52)

Ylhäällä Taivaskallion päällä on lampimainen muodostuma, johon vesi on padottu betoniesteillä. Koska lammen pohja ja reunat ovat kalliota ja betonia, ei rannoilla kasva mitään. Vierestä menee kävelytie ja kallion lisäksi ympärillä on nurmikkoa. Alempana mäen rinteet ovat metsäiset.

Arvokkaat luontokohteet

Pohjakartta © Kaupunkimittausosasto, Helsinki 2015
Helsingin Luontotietojärjestelmä, virkaversio 22.4.2015

- Linnustollisesti arvokas kohde (1-11)
- Geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde (12-14)
- Pienvesi: Purot ja lammet (15-17)

2.4 Käyttäjäkyselyn tulokset ja asukaspalaute

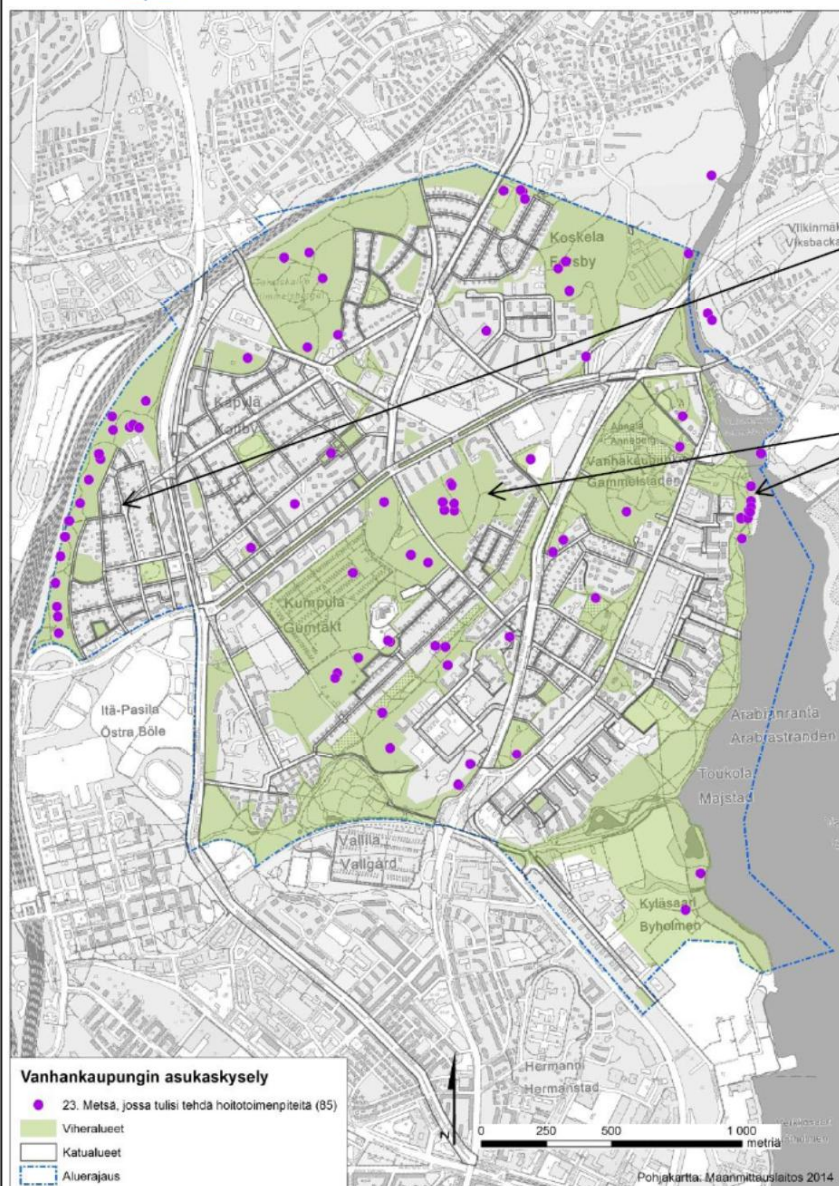
Helsingin kaupungin rakennusviraston Kerro kartalla-kyselyssä annettiin palautetta Koskelan, Kumpulan, Toukolan ja Vanhankaupungin kaupunginosista. Kysely koostui 41 kysymyksestä. Kyselyyn vastanneet ovat merkinneet kartalle pistein tai viivoin paikkoja, joissa heidän mielestään on esim. korjattavaa/parannettavaa. Merkintään on ollut mahdollista lisätä selittävä, avoin kommentti. Kyselyssä oli lisäksi mahdollista antaa avointa palautetta alueen kehittämisestä. Kysely oli avoinna 1.-31.10.2014. Kyselystä tiedotettiin postikorttein, joita jaettiin yhteensä 14 326 kotitalouteen ja yritykseen alueella. Kyselystä tiedotettiin lisäksi mediatiedotteella ja HKR:n Internet-sivuilla. Kyselyyn vastasi 337 henkilöä. Karttakommentteja annettiin yhteensä 3 237 kappaletta. Vastanneiden mielestä alueen metsistä osa tulisi hoitaa ja osa olla luonnontilassa. Puistojen ja niittyjen hoitamiseen ollaan pääosin tyytyväisiä.

41. Metsät tulisi hoitaa sopivin väliajoin niin, että osaa metsistä on hoidettu ja osa jätetty hoitamatta.

Helsingin kaupunki
Rakennusvirasto

23. Metsä, jossa tulisi tehdä hoitotoimenpiteitä(85)

- Hoitotoimenpiteitä toivotaan alueella yleisesti ottaen maltillisesti.
- Hoitotoimenpiteitä toivotaan etenkin Kämpylän Louhenpuistossa.
- Myös Verkatehtaanpuisto ja Koskelan kallio eli Kumpulanpuisto ovat saaneet muutamia merkintöjä.

24. Metsä, jossa ei saa tehdä hoitotoimenpiteitä (59)

- Hoitotoimenpiteitä vastustetaan alueella maltillisesti.
- Merkintöjä on sijoitettu Kumpulan viheralueille sekä Vanhakaupunkiin.
- Kämpylän Louhenpuistossa tehtäviä hoitotoimenpiteitä ei juuri vastusteta (ks. Kysymys 23).

2.5 Ekosysteemipalvelu-pilotti

Lähtökohdat ja keskeinen käsitteistö

Vanhankaupungin tarveselvityksessä testattiin ekosysteemipalveluiden tarkastelua. Tähän tekstiin on koottu pohdintoja ja keskeiset johtopäätökset pilotin tässä vaiheessa sekä kuvattu ekosysteemipalveluiden tarkastelun prosessia tarveselvityksessä. Pilotilla on tarkoitus jatkaa edelleen aluesuunnitelmassa vuoden 2015 aikana, jonka jälkeen on pohdittava menetelmän kehittämistä saadun kokemuksen pohjalta. (1)

Tarkastelussa on käytetty seuraavia käsitteitä (pääasiassa SYKEN, Viher-KARA verkoston määritelmien sekä Helsingin kestävä viherrakenne selvityksen mukaan):

Viheralue – Suunnittelu- ja poliittinen määritelmä kaupungeissa, kunnissa ja maakunnissa oleville alkuperäisille, rakennetuille ja tai muille luontoalueille.

Viherrakenne – Kasvullisten alueiden ja niiden välisten viheryhteyksien muodostama verkosto. Sisältää luonnonmukaiset, ihmisen muokkaamat ja rakennetut kaupunkielinympäristöt, mukaan lukien pihat ja katuvihreän.

Kytkeytyneisyys – lajin mahdollisuus liikkua tai levitä sille sopivien elinympäristölaikkujen välillä. Kaupunkiympäristössä kytkeytyneisyys palvelee niin ihmistä kuin muitakin lajeja samanaikaisesti ja näitä funktioita on vaikea ja tarpeeton erottaa toisistaan. Kytkeytyneisyyttä voi olla eri laatuista, se ei siis välttämättä tarkoita suoraa viheralueyhteyttä alueiden välillä. Esim. katuvihreä voi parantaa alueiden välistä kytkeytyneisyyttä.

Viheryhteys – Laajempia viheralueita yhdistävä viheralue, joka palvelee ihmisten liikkumista ja virkistäytymistä (virkistysyhteys), eliöiden liikkumista ja leviämistä (ekologinen yhteys) tai molempia näistä. Viheryhteyksillä voi olla myös muita funktioita, kuten hulevesien hallinta. Kaupunkiympäristössä ekologisia ja toiminnallista potentiaalia on syytä tarkastella kokonaisuutena. Viherrakenteen kannalta myös muut kuin varsinaiset viheralueet täydentävät viheralueiden kytkeytyneisyyttä ja toimivat siten viheryhteyksinä.

Ekosysteemipalveluiden tarkastelu rajattiin hankkeessa pääasiassa ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalveluihin ja kasvillisuuteen ja veteen liittyviin kokonaisuuksiin. Myös maaperään liittyvät asiat ovat yhtenä erityisnäkökohtana, erityisesti tarkoitus oli tunnistaa häiriintymättömän maaperän tuomat arvot. Lisäksi ekosysteemipalvelunäkökulmaa oli tarkoitus soveltaa alueen kulttuuristen arvojen tunnistamisessa. (1)

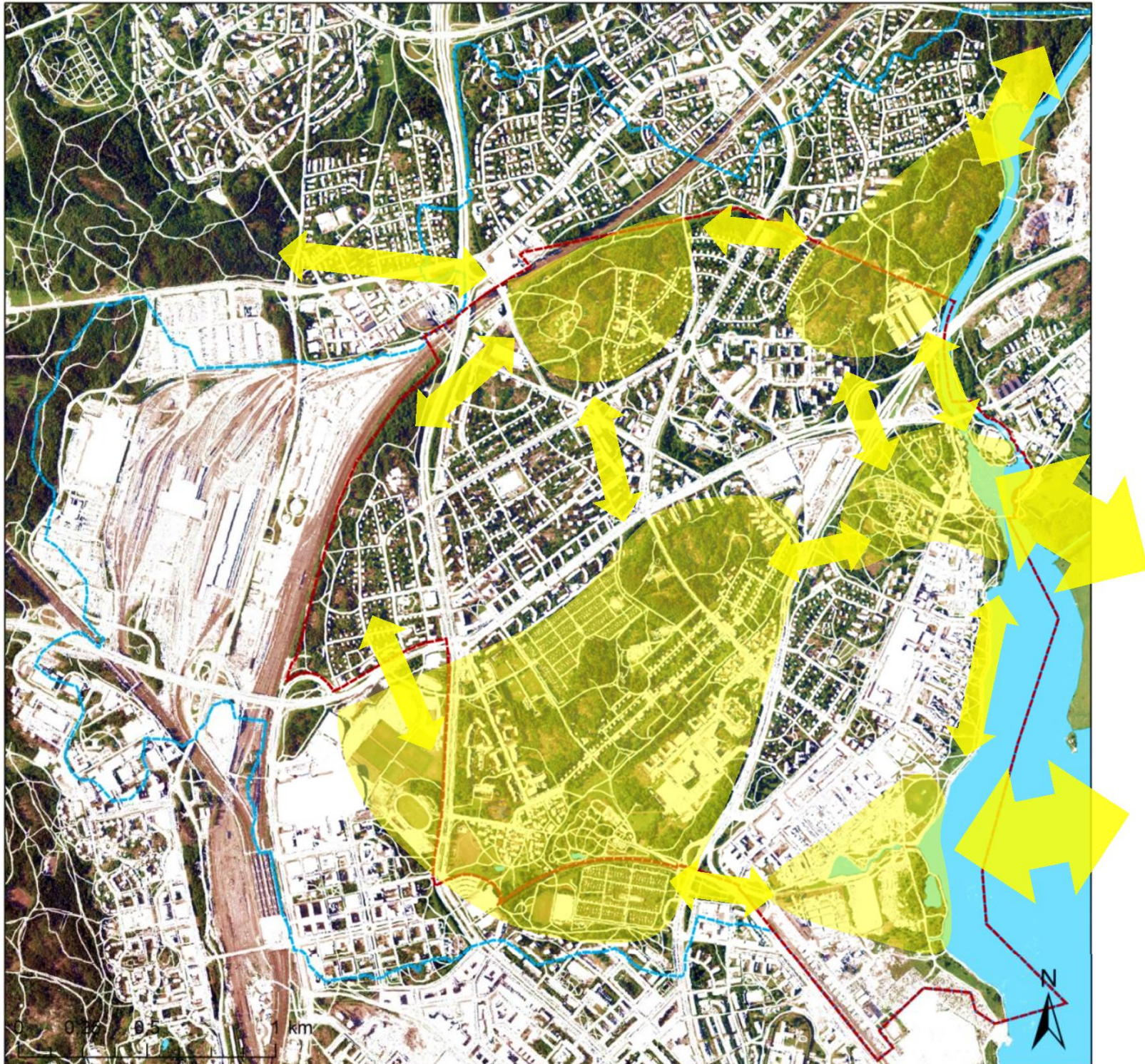
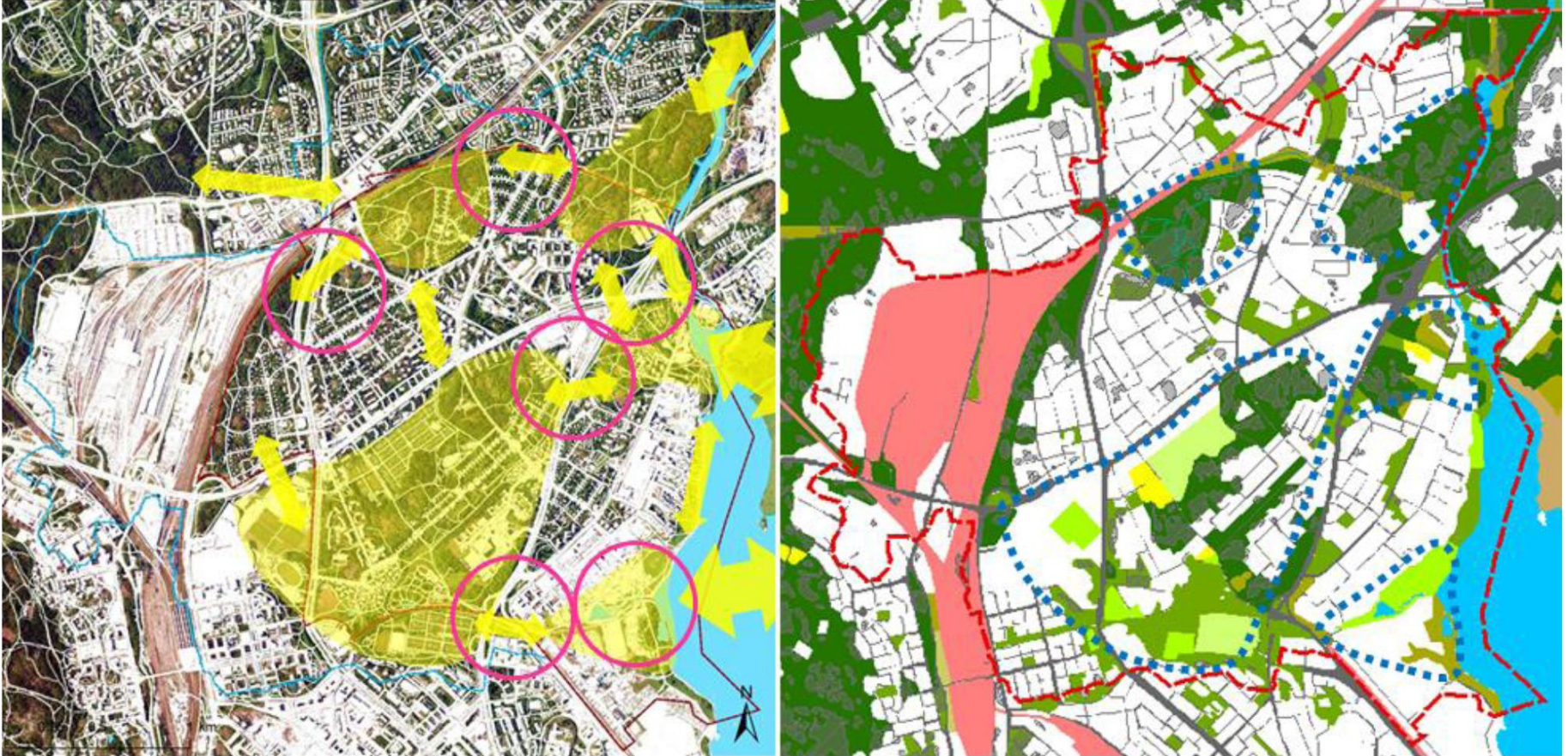
Työohjelman mukaan sovittiin, että tarkastellaan erityisesti seuraavia kokonaisuuksia:

- Vihreä verkosto kokonaisuutena (katuvihreä ja katupuurivit, rakennetut viheralueet ja luonnonmukaiset viheralueet), huomioidaan tekeillä olevat luonnonhoitosuunnitelmien
- Sininen verkosto kokonaisuutena (ml. putkissa kulkeva verkosto), valuma-alueet
- Maaperä (läpäisevät ja läpäisemättömät pinnat ja häiriintymättömän maaperän arvot)
- Ranta-alueet (ekologinen laatu ja kulttuuriset palvelut), merellisyys, rantaraitti, ruovikko, käynnissä olevat hankkeet ym. näkökulmat (1)

Tarpeiden tunnistamisen pohjaksi työssä tarkasteltiin alueen viherrakenteen ominaispiirteitä, viherrakenteen kytkeytyneisyyttä sekä alueen sisällä että sen ulkopuolelle saatavilla olevia lähtötietoja hyödyntäen. Työssä hyödynnettiin mm. Helsingin kestävä viherrakenne- selvitystä, joka ei kuitenkaan juuri tarjoa konkreettisia toimenpiteitä, jotka olisi siirrettävissä käytännön tarpeiksi kyseisellä alueella. Viherrakennetta on tässä käsitelty sen laajan määritelmän mukaan huomioiden varsinaisten viheralueiksi määriteltujen alueiden lisäksi myös tontti- ja katuvihreä, toisin kuin kestävä viherrakenne raportin aineistossa. (1)

Alla olevissa kartoissa on esitetty alueelta tunnistettavat selkeimmät viherrakenteen kokonaisuudet, eräänlaiset viherrakenteen ydinalueet, kun puhutaan kaupunginosan mittakaavasta. Näitä ovat Taivaskallio, Vanhankaupunginkoski-Kellomäki-Annala kokonaisuus, Koskelan metsäalue, Kumpulanpuron liittyminen lahteen sekä Kumpulan laakson monipuolinen kokonaisuus. Lisäksi on esitetty karkeasti nuolilla näiden alueiden välinen kytkeytyneisyys tai sen mahdollisuus. Käytännössä tässä ei ole pyritty etsimään alueiden välisiä ”viheryhteyksiä” vaan osoitettu alueet, missä viherrakenteen

osilla olisi potentiaalia liittyä luontevasti toisiinsa palvelen niin virkistystä, kulkuyhteyksiä kuin ekologisia yhteyksiä. Kartassa on ympyröity alueet joille on osoitettu jokin tarve viherrakenteen kytkeytyneisyyden kehittämiseen liittyen. Tarpeet sijoittuvat tarveselvityksen luokittelussa eri luokkiin, eivät siis pelkästään kasvillisuuden kehittämistarpeisiin. (1)

Alueen viherrakenteen ominaispiirteitä tarkasteltiin sekä kokonaisuutena että osa-alueittain. Viherrakenne on koko alueella hyvin vahvassa roolissa alueen identiteetin ja kaupunkikuvan kannalta. Kasvipeitteistä aluetta on alueella suhteellisen runsaasti, mikä on helppo havaita esimerkiksi ilmakuvan pohjalta. Tarkastelu auttoi tunnistamaan alueiden vahvuuksia, arvoja ja viherrakenteen ominaispiirteitä jotka ovat erityisen arvokkaita ja vaalimisen arvoisia (esimerkiksi kallioiset puistot, puukujanteet). Suurinta osaa säilyttämistarpeista on kuitenkin vaikea muotoilla tarveselvityksen tarkoittamiksi tarpeiksi, jotka ovat lähinnä ongelmakeskeisiä. Lisäksi alueella on useita erityisen moniarvoisia alueita, joilla on sekä virkistyksellisiä, historiallisia että luontoarvoja. Näistä kohteista osaan on esitetty tarpeita (Vanhankaupunginkosken alue, Arabianranta, Taivaskallio), jotka perustuvat siihen, että niillä on erityistä arvoa ja potentiaalia, jota voitaisiin hyödyntää vielä paremmin, vaikka alueet jo nykyisilläänkin olisivat hyviä ja esimerkiksi suosittuja käyttäjien näkökulmasta. Tilanne voidaan myös nähdä niin, että alueella on useita erittäin monipuolisia ja arvokkaita viheralueita, joihin liittyen tarpeet liittyvät lähinnä niiden välisen kytkeytyneisyyden säilyttämiseen ja kehittämiseen pitkällä aikavälillä alueiden arvojen säilyttämisen lisäksi. (1)

Tarveselvitykseen oli lisätty luokka ”kasvillisuuden kehittämistarpeet”, johon ajateltiin ekosysteemipalvelutarkastelussa tunnistettujen tarpeiden pääosin sijoittuvan. Tarpeiden luokitteluvaiheessa kuitenkin ilmeni, ettei luokitus ole kovin yksiselitteinen. Harva ekosysteemipalveluihin liittyvä tarve liittyy vain kasvillisuuteen. Toisaalta kasvillisuuteen liittyvät tarpeet koskevat pääosin myös rakennettuja tai luonnonmukaisia viheralueita. Tällaisen oman tarveluokan muodostaminen ei siis tämän työn pohjalta tunnu tarpeelliselta tai ainakaan kovin selkeältä.

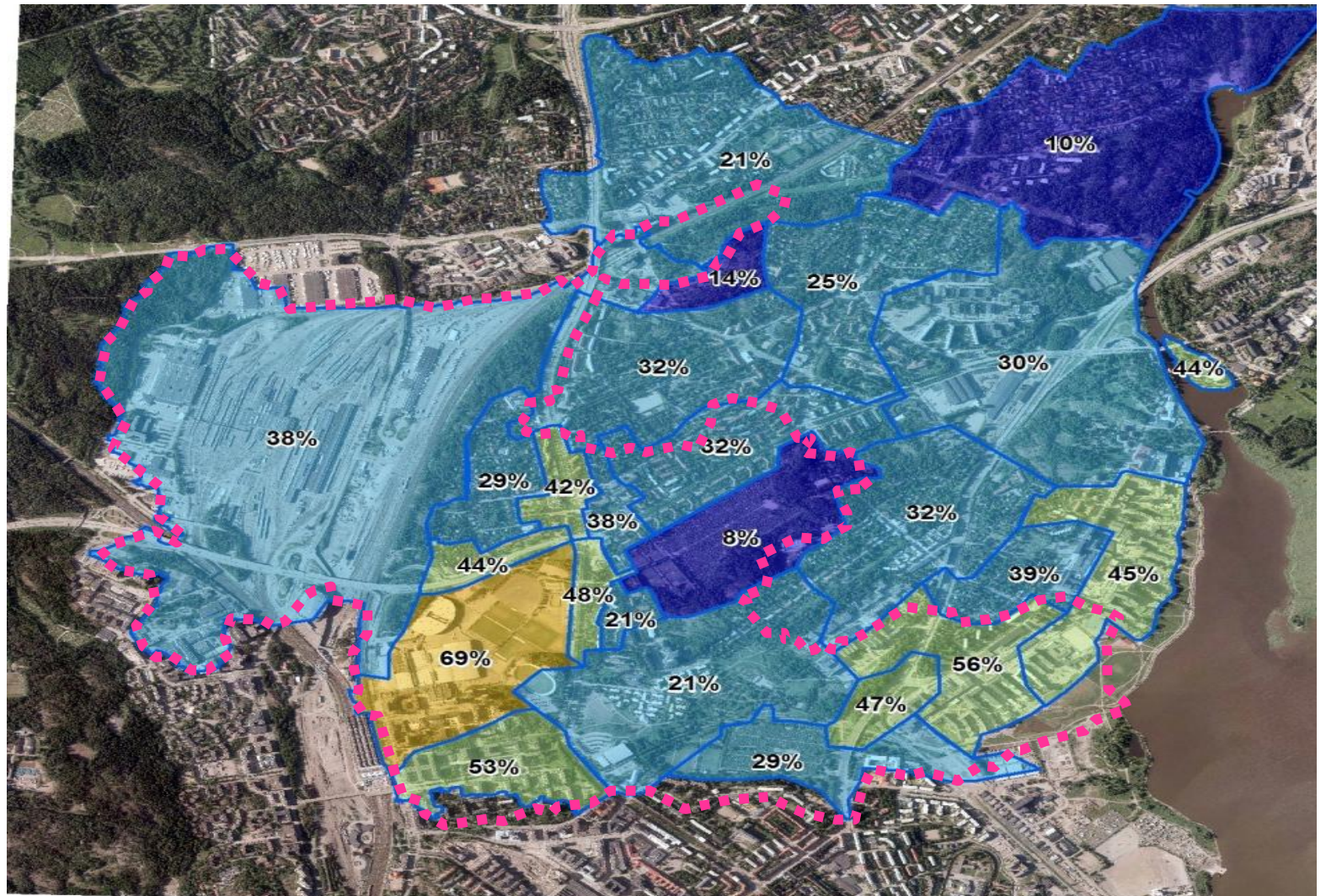
Yleisesti systemaattisen maastokartoitustyön puuttuminen ekologisten kysymysten osalta rajasi tarkastelun kysymyksiin, joita voidaan tarkastella yleisemmällä tasolla. Esim. hoitoluokkien muutostarpeisiin oli vaikea ottaa kantaa, vaikka hoitoluokilla voidaan nähdä olevan huomattava merkitys ekosysteemipalveluihin. Toisaalta hoitoluokkajärjestelmä sinänsä ei tue hyvin ekosysteemipalveluajattelua. (1)

Sininen verkosto

Sinisen verkoston osalta keskeisenä tarpeena on Kumpulanpuron virkistysarvon ja ekologisen arvon parantaminen. Tämä vaatii tarkastelua sekä koko valuma-alueella, mutta toisaalta kaupunkikuvallisesti ja osana viherrakennetta purolaaksoa voidaan kehittää myös paikallisemmin. Tähän liittyen on nostettu kaksi tarvetta; hulevesien laadullisen ja määrällisen hallinnan keinojen selvittäminen koko valuma-alueeseen perustuvan tarkastelun pohjalta sekä puron huomiointi kaupunkirakenteen ja keskeisten viheralueiden osalta (ks. rakennettujen viheralueiden kunnostustarpeet). Tarpeet on esitetty vain suunnittelualueella; havainnollisempaa olisi esittää tarpeet koko uoman osuudella, jolloin uoman jatkuvuus tulisi paremmin esiin. (1)

Erityistarpeena keskusteltiin sekaviemäriverkoston alueista mm. Kumpulassa, joiden kehittäminen on hulevesien kannalta selkeä tarve. Tästä laitettiin kysely

HSY:lle, johon ei kuitenkaan saatu vastausta. Tätä tarvetta ei ole tässä yhteydessä tarkemmin rajattu, mutta kysymykseen voitaneen palata suunnitelmavaiheessa. (1)

Läpäisemättömän pinnat pienvaluma-alueittain

pienvaluma-alueiden rajat

läpäisemättömät pinnat

%-osuus

- 0% - 20%
- 21% - 40%
- 41% - 60%
- 61% - 80%
- 81% - 100%

Maaperä

Maaperä oli valittu yhdeksi tarvetarkastelun osa-alueeksi. Maaperä vaikuttaa viher- ja sinirakenteeseen kokonaisuutena; maaperän tarkastelu toimii siis osana viher- ja sinirakenteen, kuten myös laajemman maisemarakenteen tarkastelua.

Pelkästään maaperään liittyviä tarpeita ei tunnistettu, tai niiden erottaminen muusta kontekstista ei tunnu tarkoituksenmukaiselta. Maaperän laatu näkyy tietenkin kiinteästi alueen käytössä ja kasvillisuudessa, esimerkiksi alueen tärkeät metsäiset viheralueet sijaitsevat pääosin kallioisessa maastossa, jonka kasvillisuus on altis kulumiselle; toisaalta kalliomaastot ovat suosittuja virkistysalueita. Maaperä liittyy myös kiinteästi syntyneisiin arvoihin ja alueiden ominaispiirteisiin. Maaperän laatu liittyy kiinnostavalla tavalla myös Arabianrannan ja Kyläsaaren viheralueisiin, jotka sijaitsevat täysin täyttömaa-alueilla. Merialueen täytöllä on todennäköisesti menetetty joitain aikaisempia arvoja, mutta toisaalta on luotu uusia arvoja joissa on edelleen suuri kehittämispotentiaali. Esimerkiksi Kyläsaaren täyttömaa-alueen rakennettavuus on huono, joten se tulee todennäköisesti säilymään viheralueena eikä ole kovin altis täydennysrakentamispaineille tulevaisuudessakaan. (1)

Maaperä kertoo myös paljon alueen historiasta ja nykyisten viheralueiden ominaisuuksista ja käytöstä. Alueelle tyypillisiä ovat mm. kallioiset metsäpuistot (sekä pieniä kohteita että laajempia kokonaisuuksia kuten Koskelan metsäalue ja Taivaskallio), joista useimmat ovat toimineet tai toimivat edelleen näköala ja kohtauspakkoina. Kumpulanlaakson palstaviljely/siirtolapuutarha-alueet taas ovat syntyneet Kumpulan purolaakson viljaville maille. Erilaiset viheralueet ja virkistystoiminnot ovat siis kehittyneet niille luontevasti maisemarakenteessa sopiville paikoille. Tätä voidaan pitää yhtenä vaalittavana arvona, mutta näitä ominaisuuksia on vaikea nostaa tarpeina esiin. Tietyt arvot, kuten näkymien aukipitäminen, on mahdollista huomioida luonnonhoidon suunnittelussa, mutta käytössä olevien lähtötietojen pohjalta tähän ei ole ollut mahdollista puuttua tarpeiden muodossa. Esimerkiksi Kustaa Adolfin puistossa Vantaanjoen varrella voidaan kuitenkin tunnistaa kehitys jossa alueen merkitys maisema- ja viherrakenteessa olisi mahdollisuus huomioida paremmin; puisto sijaitsee erittäin keskeisessä solmukohdassa niin ekologisesti kuin kulttuurisesti (osoitettu kasvillisuuden kehittämistarpeena). (1)

Ranta-alueet

Ranta-alueet ovat niin ekologisessa kuin kulttuurisessa mielessä arvokkaita alueita. Lisäksi rantoihin liittyy erityisen voimakas rakentamispaine maan arvon vuoksi, mikä näkyy selvästi myös suunnittelualueella siinä että sen tiiviimmin rakennetut osat sijoittuvat rantaan. Näin silti, vaikka koko alue on jouduttu rakentamisen vuoksi täyttämään. Vaikka rantojen kehittämisessä taloudelliset ja virkistysarvot usein korostuvat ei voida sivuuttaa niiden merkitystä myös ekologisesti. Eteenkään ekosysteemipalvelunäkökulmasta näitä arvoja ei voida erottaa. Tämä korostuu Arabianrannassa, missä rantavyöhykettä tulisi tarkastella osana Vanhankaupunginlahden kokonaisuutta. Vaikka rantojen erityisarvo on korostunut kaupunkisuunnittelussa, ei rannoilla kuitenkaan ole hoitoluokitusta lainkaan. Rantakasvillisuuden kehittäminen ja hoidon suunnittelu on siksi nostettu omana tarpeenaan. (1)

Selkeimpänä tarvekokonaisuutena on esitetty Arabian rantapuiston toimintojen kehittäminen; erilaisille toiminnoille on selkeä tarve ja niitä olisi lahden kokonaisuuden kannalta todennäköisesti parempi sijoittaa rakennetulle puolelle kuin luonnonsuojelualueelle. Rantapuiston kaupunkikuvallisen ja toiminnallisen

arvon lisäksi ei kuitenkaan voida sivuuttaa sitä faktaa, että alue liittyy vesi- ja kosteikkoalueeseen, joka on arvoiltaan merkittävimpiä koko Helsinginkin mittakaavassa. Voidaanko tämä jotenkin ottaa huomioon alueen hoidossa ja kehittämisessä on kysymys, johon on tarpeen ja voidaan ottaa tarkemmin kantaa mm. Vanhankaupunginlahden hoito- ja käyttösuunnitelmassa. (1)

(1) Lähde: 13.3.2015 Vanhankaupungin tarveselvitys ja ekosysteemipalvelut Mari Ariluoma

2.5.3 Luonnonhoidon alueet

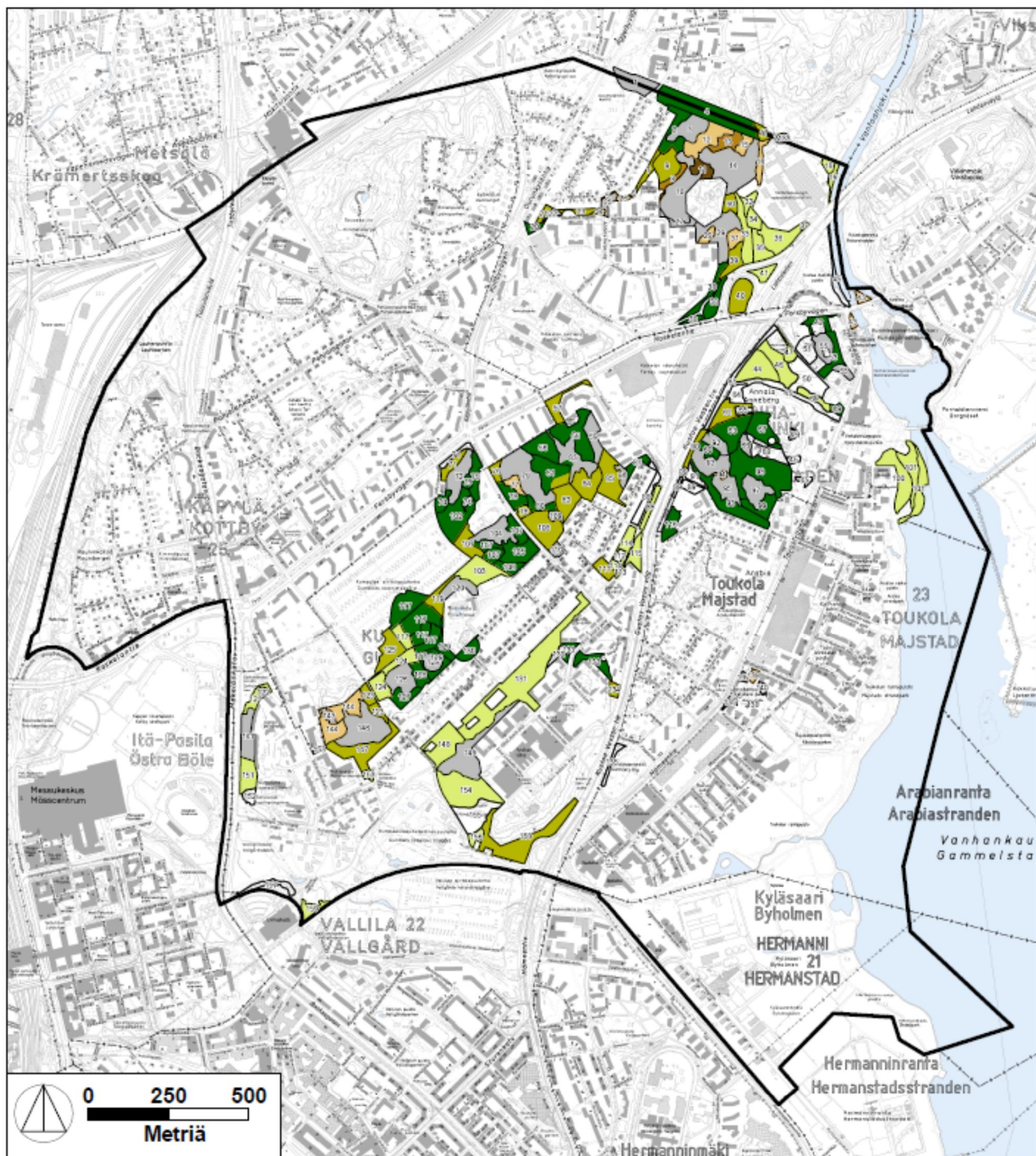
Luonnonhoidon aluesuunnitelman luonnonhoidon alueissa ei ole esitetty Käpylän aluetta koska sen aluesuunnitelma on voimassa 2009 – 2019. Linkki kyseiseensuunnitelmaan:

http://www.hel.fi/static/hkr/julkaisut/2009/kapyla_2009_7.pdf

Kasvupaikat

Metsämaan kangasmaata alueesta on 60 prosenttia. Muut alueet ovat lähinnä niittyjä ja kallioita. Kasvullisesta maasta 22 prosenttia on tuoretta kangasta, 14 prosenttia lehtomaista kangasta ja 19 prosenttia lehtoja. Viisi prosenttia on kuivahkoa tai kuivaa kangasta.

Kasvupaikat

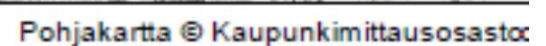

Pohjakartta © Kaupunkimittausosasto, Helsinki 2015

	lehtomainen kangasmetsä		kuivahko kangasmetsä		kalliomaa ja hietikko
	tuore kangasmetsä		kuiva kangasmetsä		muu kasvupaikka
	lehto		karukko kangasmetsä		

Puulajisuhteet

Mänty on yleisin (31 %) puulaji Vanhankaupungin-Kumpulan alueella. Toiseksi yleisin on vaahtera- ja tammivaltaiset kuviot (24 %). Haapa on pääpuulajina noin joka viidennellä kuvioista (18 %). Koivu on valtapuuna reilulla kymmenesosalla kuvioista (11 %). Kuusi on valtapuuna vajaalla kymmenyksellä kuviosta (9 %). Harmaa- ja tervaleppä on pääpuulajina viidellä prosentilla kaikista kuviosta.

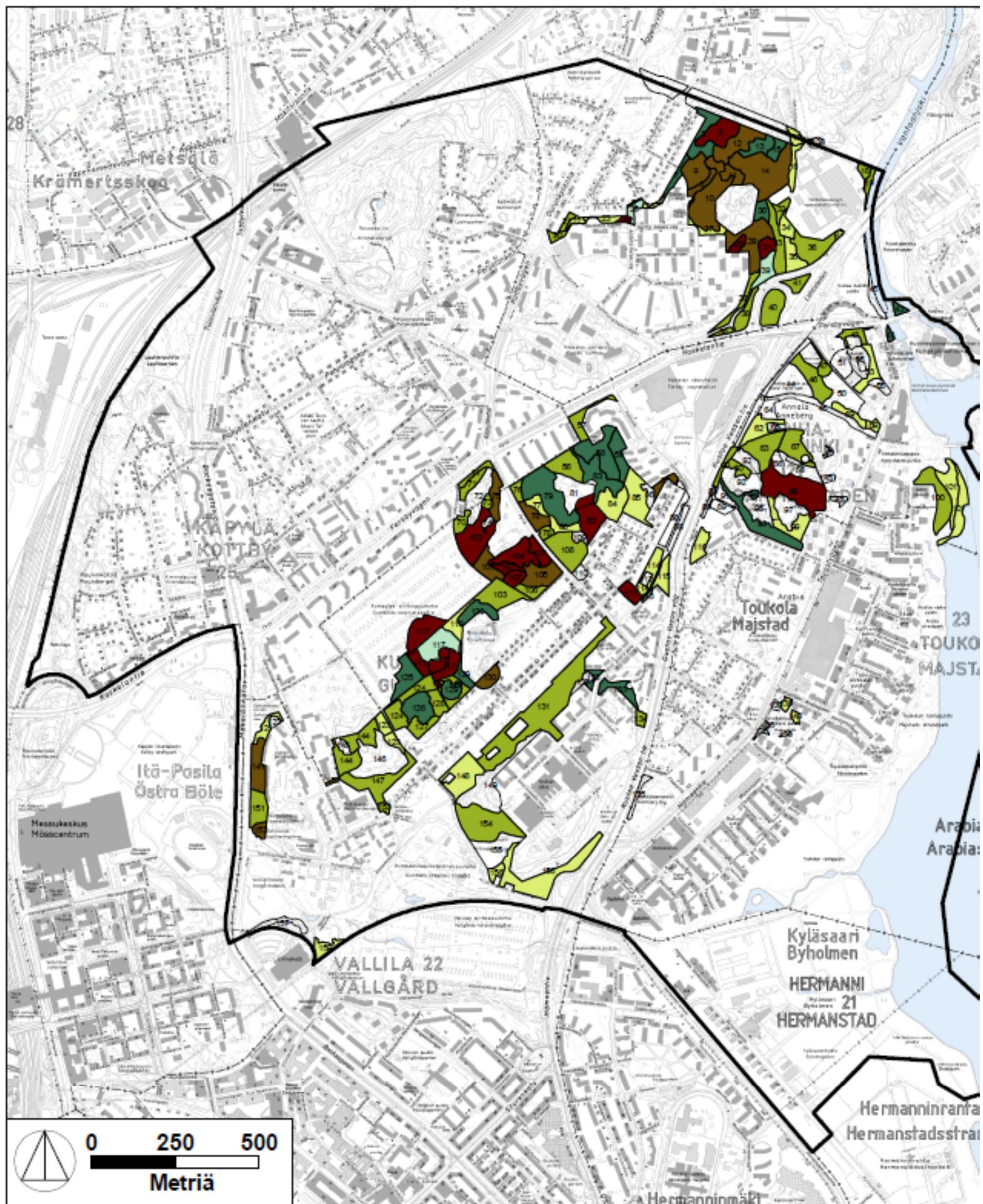
	mänty		hieskoivu		tervalappä		raita
	kuusi		haapa		lehtikuusi		tammi
	rauduskoivu		harmaaleppä		pihlaja		vaahtera

Puuston ikäluokat

Alueella on kaksi prosenttia 1-20 vuotiaita taimikoita. Ikäryhmässä 21–40 vuotta on 19 prosenttia alueen puustosta. Reilu kolmannes (34 %) metsistä on ikäluokassa 41–60 vuotta, nämä metsiköt ovat ns. varttuneita metsiä. Noin 16 prosenttia metsistä kuuluu itäluokkaan 61–80 vuotta, eli ne ovat varttuneen ja vanhan metsän rajoilla. Ikäluokassa 81–100 vuotta on vajaa viidennes (16 %). Noin 13 prosenttia alueen metsistä on yli sata vuotiaita.

Metsien ikä painottuu ikäjakauman loppupäähän, eikä taimikoita tai nuoria metsiä juurikaan ole. Metsät ovat muutamissa harvoissa kohdin kerroksellisia, eli vanhan tai varttuneen puustojakson alla kasvaa taimikerros ja/tai nuorta metsää.

Puuston ikäluokat

Maisemapellot ja niityt

Suunnittelualueella on neljä hehtaaria avoimiksi alueiksi tai niityiksi luokiteltavia alueita. Osaa alueista hoidetaan niittäen.

2.6 Edellisen suunnitelman toteutuminen

Edellisen suunnitelman luonnonhoitotyöt toteutettiin alueen vastaavan luontomestarin mukaan suunnitelman mukaisesti. Käpylän alueella on aluesuunnitelma vielä voimassa ja sen mukaisia toiskertaisia luonnonhoitotoimenpiteitä tehdään vuoden 2015 aikana.

3.1.8 Vesialueet, hule- ja pienvedet sekä tulvasuojelu

Suunnittelualue rajautuu koillisessa Vantaanjokeen ja idässä Vanhankaupunginlahteen. Ranta-alueet ovat suurimmaksi osaksi hoidettuja puistoalueita, mutta muutamissa paikoin on luontaisen kaltaista rantavyöhykettä.

Suunnittelualueen eteläosassa on Kumpulanpuro, joka laskee Vanhankaupunginlahteen (ks. LTJ-tiedot).

3.11.11 Luonnonhoidon linjaus ja Lumo-ohjelma

Vanhankaupungin-Kumpulan luonnonhoitoa ohjaavat Luonnonhoidon linjaukset ja LUMO – ohjelman tavoitteet. Rakennusvirastossa laadittu Helsingin kaupungin luonnonhoidon linjaus hyväksyttiin yleisten töiden lautakunnassa 18.10.2011. Linjausten tavoitteet on hyväksytty kaupunginhallituksessa 8.2.2010. Lisäksi luonnonhoitoa ohjaavat Helsingin ympäristökeskuksessa laaditut LUMO – ohjelman eli Helsingin Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman 2008 – 2017 tavoitteet, jotka on myös hyväksytty kaupunginhallituksessa 8.2.2010.

Luonnonhoidon linjauksen tavoitteet:

1. Asuinympäristöt ovat viihtyisiä, kestäviä ja turvallisia, ja ne lisäävät asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia
2. Ulkoiluympäristö on toimiva ja elämyksellinen
3. Luonnonympäristön maisemakuva on korkealaatuinen ja omaleimainen.
4. Luonnon monimuotoisuus on otettu huomioon ja luonnonsuojelualueiden arvot on säilytetty.
5. Metsäiset viheralueet ovat elinvoimaisia ja kestäviä ja niiden olemassaolo turvataan myös tulevaisuudessa.
6. Niityt, pellot, pienvedet, rannat sekä saaristo ovat monimuotoisia.
7. Liikenneväylien ympäristöä hoidetaan huomioiden sekä suoja- että maisemavaikutukset.

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman 2008 – 2017 tavoitteet:

1. Ekologinen verkosto ja siihen sisältyvät arvokkaan luonnon ydinalueet turvataan sekä Helsingissä että koko pääkaupunkiseudulla.
2. Helsingin vakiintuneen eliölajiston säilyminen turvataan.
3. Metsien ja soiden luontaiset piirteet sekä luonnon monimuotoisuutta ylläpitävät kasvuun ja eloperäisen aineksen hajotustoimintaan liittyvät prosessit turvataan.
4. Kulttuuriympäristöjen monimuotoisuus turvataan.
5. Vesialueiden hyvä luonnontila turvataan.
6. Edistetään ympäristövastuullisuutta.

Luonnonhoidon tavoitteet

Alueen luonnonhoidon tavoitteet on laadittu Luonnonhoidon linjauksen, Lumo-ohjelman, asukastoiveiden, inventoinnin, Ympäristökeskuksen LTJ-tietojen ja maastoinventointien perusteella.

Suurin osa suunnitelluista toimenpiteistä on reittien varsien ja tonttien vierustojen yksittäisten puiden poistoa ja pienpuuston hoitoa. Näin ollen ehdotetuilla hoitotöillä ei ole vaikutusta alueen luontoon ja luontoarvoihin. Hoitotyöt tehdään suunnitelmakauden alkupuolella. Hoitotyöt tehdään

valmistuneen työohjeen mukaan. Linkki työohjeeseen:
http://www.hel.fi/static/hkr/julkaisut/2013/luonnonhoidon_ohje_2013_web.pdf

3.3.5 Luonnonhoito

Uudet hoitoluokat

Kaksi prosenttia alueen metsistä on merkitty C1.1 puistometsäksi. Noin 2/3-osaa (63 %) on C1.2 lähivirkistysmetsiä. Suojametsiä on seitsemän prosenttia. Neljännes (25 %) on C5-arvometsäluokassa. Lisäksi muutamien metsäisien kuvioiden hoitoluokkia on tarkoitus muuttaa A- tai B-hoitoluokkaan.

Hoitoluokkien kuvaukset:

B2 Käyttöniitty on säännöllisesti ylläpidetty avoin tai puoliavoin niitty, joka on koko pinta-alaltaan ulkoilukäytössä. Sen kasvipeite muodostuu pääosin ruohovartisista luonnonkasveista. Niityllä voi kasvaa yksittäisiä puita ja pensaita sekä puu- ja pensasryhmiä.

B3 Maisemaniittyjä ja laidunalueita ylläpidetään avoimen maiseman säilyttämiseksi. Maisemaniityt ovat avoimia tai puoliavoimia viheralueita, joiden kasvipeite muodostuu pääosin ruohovartisista luonnonkasveista. Maisemaniityillä voi kasvaa yksittäisiä puita ja pensaita sekä puu- ja

pensasryhmiä. Liikkuminen ohjataan käytäville tai niittypoluille. Kapeita maisemaniittyjä voivat olla myös kaistaleet, esimerkiksi tien pientareet.

B4 Avoimet alueet ja näkymät ovat avoimia tai puoliavoimia viheralueita esimerkiksi taajaman tuloväylien, teiden ja muiden väylien varrella. Hoitoluokkaan kuuluvat myös pienet metsäaukeat, umpeutuneet pellot ja johtokatuja alustat sekä avoimet näkymät kuten esimerkiksi näkymät näköalapaikoilla ja perinnemaisemassa. Näkymät avautuvat myös joki- tai järvimaisemiin sekä merkittäviin luonto- ja maisemakohteisiin. Tähän luokkaan kuuluvat alueet, joiden hoito on pelkkää säännöllistä vesakon poistoa.

B5 Arvoniityt ovat niittyjä, jotka määritellään tärkeiksi kulttuuriperinteen, maiseman tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tai ne ovat muuten asukkaille merkittäviä niittyjä. Arvoniitty niitetään tai raivataan vesoista ja niittojäte viedään pois. Hoito perustuu usein kohdekohtaiseen hoitosuunnitelmaan.

C1.1 Puistometsä on päivittäisessä käytössä oleva, maapohjaltaan usein kulunut puistomainen metsäalue, jonka kasvillisuus muodostuu pääosin luonnonkasveista. Puistometsät sijaitsevat yleisimmin asuinalueiden keskellä tai muuten keskeisellä ulkoilun ja virkistyskäytön painopistealueella. Puistometsää hoidetaan vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa painottaen metsän elinvoimaisuutta, viihtyisyyttä, turvallisuutta ja maisemaa. Liikkuminen on ohjattu käytäville ja kevyen liikenteen väylille.

C1.2 Lähivirkistysmetsä on päivittäisessä käytössä oleva, maapohjaltaan usein kulunut metsäalue, jonka kasvillisuus muodostuu luonnonkasveista. Lähivirkistysmetsät sijaitsevat yleisimmin asuinalueiden keskellä tai lähellä niitä. Lähimetsää hoidetaan vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa painottaen metsän elinvoimaisuutta, viihtyisyyttä, turvallisuutta, suoja-arvoja ja maisemaa. Liikkuminen on ohjattu käytäville ja metsäpoluille.

C2.1 Ulkoilumetsä on taajaman yhteydessä tai sen reuna-alueella sijaitseva laajempi metsäalue. Metsää hoidetaan painottaen puuston elinvoimaisuuden ohella virkistys-, monikäyttö-, maisema- ja luonnon monimuotoisuusarvoja. Ulkoilumetsissä on erilaisia alueen käyttöä palvelevia rakenteita sekä polku- ja latuverkkoja.

C5 Arvometsä on erityisen tärkeä ja arvokas kohde maiseman, kulttuurin, luonnon monimuotoisuusarvojen tai muiden piirteiden vuoksi. Arvometsää hoidetaan kohteen erityisarvojen ja ominaispiirteiden vaatimalla tavalla. Luonnon monimuotoisuuskohteiden kyseessä ollessa kohde jätetään usein hoitotoimien ulkopuolelle.

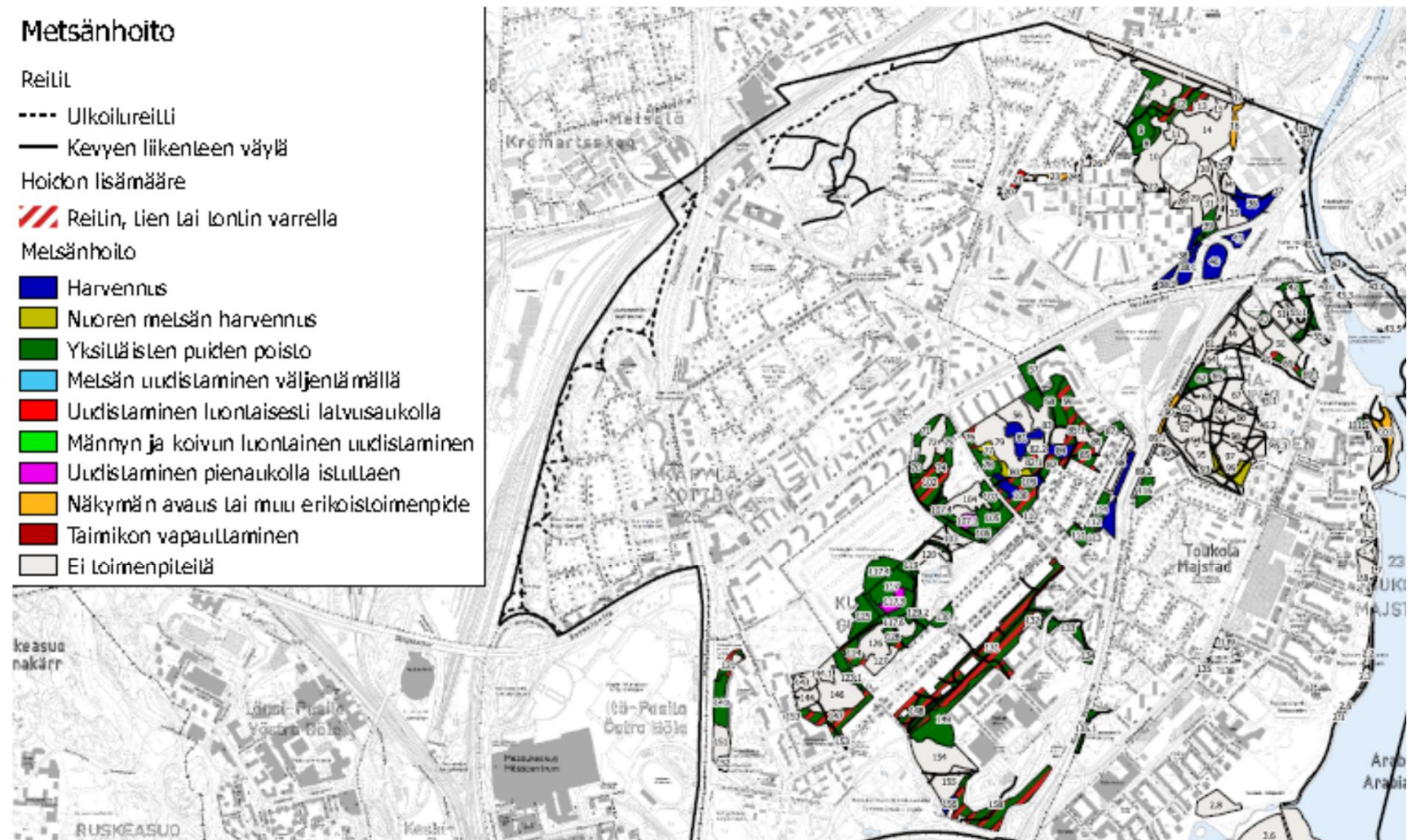
0 Hoidon ulkopuolella oleva alue, tässä suunnitelmassa kuvioidut ruovikot.

R Maankäytön muutosalueet

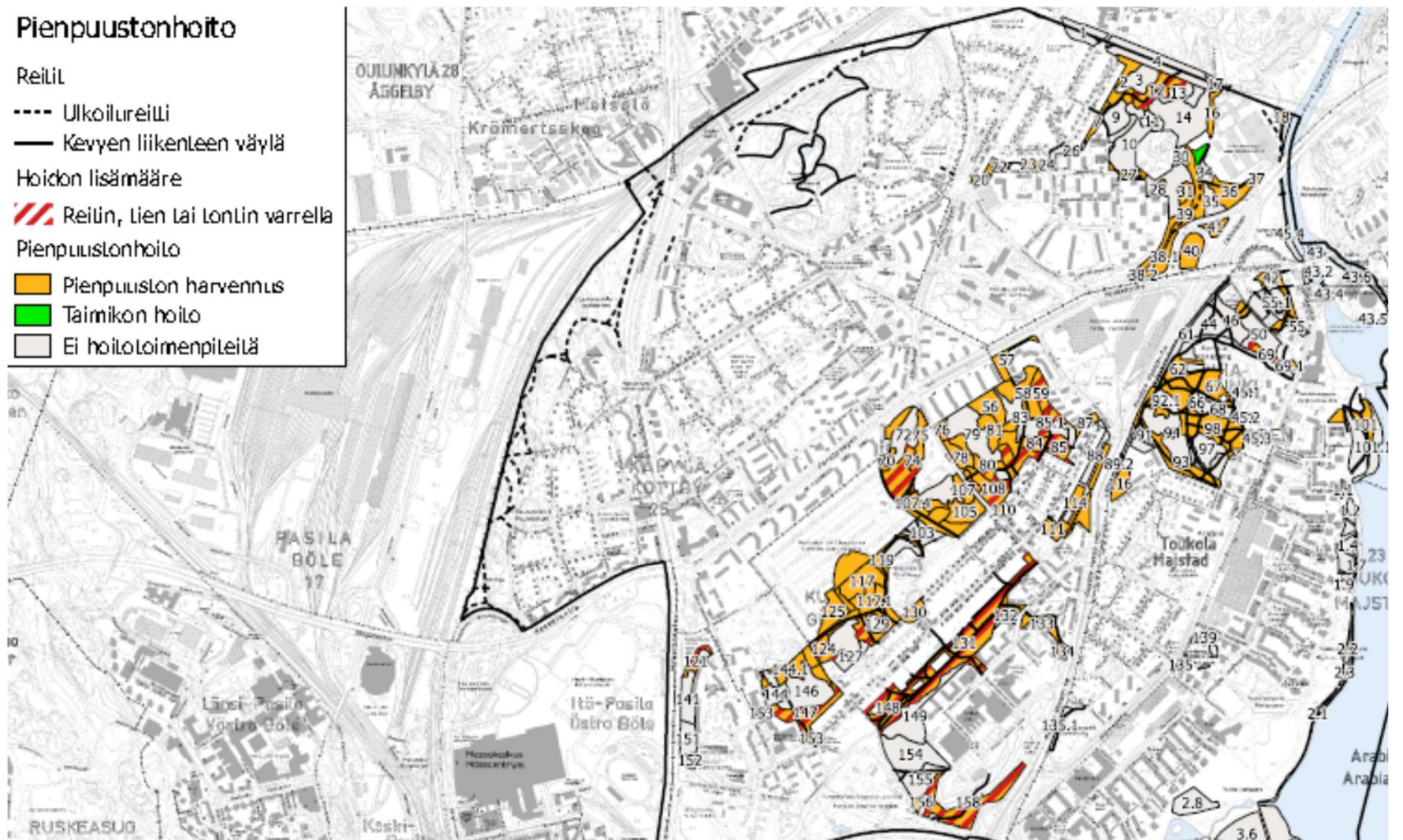
E Erityisalue on viheralue, jonka ominaispiirteet tai käyttö on niin poikkeuksellista, ettei sitä voida sisällyttää mihinkään muuhun hoitoluokkaan, esimerkkinä näistä ovat esim. palstaviljelyalueet tai koira-aitaukset.

Metsien hoito

Suunnitelmaan kuuluvalla alueella B- ja C-hoitoluokituksia vastaavia luontoalueita on kaikkiaan 71 hehtaaria. Luonnonhoitoa on esitetty noin puolelle alueen kokonaisalasta. Tähän pinta-alaan luetaan myös kuviot, joilta poistetaan vain muutama puu kuvion laidalta. Lisäksi suurin osa hoidettavaksi esitetystä pinta-alasta on yksittäisten puiden poistoa ja pienpuuston hoitoa. Muutamalle yli-ikäiselle kuusikolle on esitetty pienaukkohakkuuta. Lisäksi harvennuksia on esitetty sinne, missä siitä on katsottu olevan hyötyä puuston latvuserroksen elinvoimaisuuden, kerroksellisuuden ja puulajisuhteiden parantamiseksi.

Kartta toimenpiteistä

Kartta hoitotoimenpiteistä

Toiskertaiset reittien ja tonttien varsien hoidot

Vyöhykkeellinen reittien ja tonttien varsien luonnonhoito tehdään valmistuneen työohjeen mukaan (linkki: http://www.hel.fi/static/hkr/julkaisut/2013/luonnonhoidon_ohje_2013_web.pdf) poistamalla teiden, tonttien, reittien ja puistojen läheisyydestä huonokuntoisia ja kuolleita puita sekä poistamalla vaihtelevasti pienpuustoa. Nämä toimenpiteet tehdään vaihtelevalla etäisyydellä metsän luonteen, maiseman ja topografian mukaan työohjeen mukaisesti.

Kuluneisuus

Joillakin alueilla on nähtävissä liiasta kulkemisesta johtuvaa kenttäkerroksen kulumista. Tämä näkyy muun muassa ylileveinä ja mutaisina polkuina sekä kallioiden kulumisena.

Niityt ja pientareet

Suunnittelualueella on noin neljä hehtaaria avoimiksi alueiksi tai niityiksi luokiteltavia alueita.

Piennaralueita on paikoin ulkoilureittien ja katujen varsilla. Näitä alueita on osittain niiton piirissä.

Luonnonhoidon toteutusohjelma 2016 – 2025

Luonnonhoidon työt on tarkoitus aloittaa suunnitelmakauden alussa. Toiskertaiset hoitotyöt on tarkoitus tehdä suunnitelmakauden loppupuolella. Suunnitelman mukaisesti laaditaan luonnonhoidon toteutussuunnitelma vuoden 2016 aikana. Se sisältää aluesuunnitelman mukaiset tekniset toimenpideohjeet. aluesuunnitelma ja luonnonhoidon toteutussuunnitelma ovat nähtävissä rakennusviraston Internet -sivuilla <http://www.hkr.hel.fi> ajankohtaisia viheralueita esittelevässä kohdassa ja asiakaspalvelussa.

Ylläpidettävien niittyjen niitto tehdään vuosittain. Toiskertaiset hoitotoimenpiteet, kuten pienpuuston ja taimikoiden hoito, tehdään suunnitelmakauden puolessavälissä. Harvennus- ja uudistushakkuut tehdään lintujen pesimäajan 1.4.- 31.7. ulkopuolella. Toimenpiteet tehdään siten, että ulkoilijoiden turvallisuudesta huolehditaan. Puutavara välivarastoidaan hakkuiden ajaksi sopiviin kohtiin ja kuljetetaan pois. Hakkuutähteiden siivous metsistä tehdään lumettomana aikana ja ne pyritään korjaamaan mahdollisimman nopeasti pois metsistä ja ulkoilureittien varsilta.

Rakennusviraston katu- ja puisto-osasto tilaa luonnonhoitotyöt edellisen vuoden syksyllä luonnonhoitosuunnitelmien toteutusaikataulun ja käytettävissä olevien resurssien mukaisesti. Ennen töiden toteutusta niistä tiedotetaan sidosryhmille ja asukkaille paikallislehtien ja maastotiedotteiden sekä rakennusviraston Internet -sivujen kautta. Kaikissa suunnittelu- ja toteutusvaiheissa asukkailla on mahdollisuus saada lisätietoja ja esittää palautetta luonnonhoidon asiantuntijoille rakennusvirastoon. Viimeistään hakkuutiedotteiden ilmestyessä maastoon on asukkailla mahdollisuus esittää toiveita kiinteistönsä ja puiston rajalla olevista puista Staran vastaavalle työnjohtajalle, joka ottaa ne huomioon mahdollisuuksien mukaan.

3.3.6 Puhtaanapito

Roskaisuutta näkyy lähinnä teiden ja ulkoilureittien varsilla olevilla luonnonhoidon kuvioilla. Yksittäisiä roskia näkyy myös syvemmillä metsissä.

4. Rahoitustarve

Metsien hoito

Suunnitelmaan kuuluvalla alueella B- ja C-hoitoluokituksia vastaavia luontoalueita on kaikkiaan 71 hehtaaria. Tästä hoidetaan suunnitelmakaudella metsänhoitotoimin noin 34 hehtaaria. Luonnonhoidon toteutuskustannukset suunnitelman kymmenvuotiskaudella on laskettu Helsingin kaupungin vuoden 2008 keskimääräisillä luonnonhoidon yksikköhinnoilla. Metsäisten alueiden hoitokustannukset ovat 3 668 euroa hehtaaria kohden. Yksikköhinta ei sisällä luonnonhoidon tukipalveluita. Kokonaiskustannus näin laskettuna on 126 000 euroa.

10.3.2016

VANHANKAUPUNGIN, KOSKELAN, KÄPYLÄN, KUMPULAN, TOUKOLAN JA ARABIANRANNAN ALUEIDEN LUMILOGISTIikka

Lumenvastaanottopaikat

Helsingissä on 8 vakituista lumenvastaanottopaikkaa, joista seitsemän sijaitsee maalla (Herttoniemi, Kyläsaari, Malmi, Maununneva, Oulunkylä, Viikki, Vuosaari) ja yksi merialueella (Hernesaari). Lisäksi kaupungissa on 22 väliaikaista lumenvastaanottopaikkaa, joita otetaan vuosittain käyttöön tarvittaessa lumimäärän mukaan. Näistä 20 sijaitsee maalla ja 2 (Munkkiniemenranta ja Lauttasaari) merialueella.

Suunnittelualueen lähimmät vakituiset lumen vastaanottopaikat sijaitsevat

- Kyläsaarella (selvitysalueella sen kaakkoiskulmassa Kyläsaarenkadun varrella sijaitseva sulatusallas). Kaupunkisuunnitteluviraston mukaan vastaanottopaikka poistuu käytöstä 2020-luvulla.
- Viikissä (n. 1km selvitysalueen koilliskulmasta)
- Oulunkylässä (n. 2km selvitysalueen pohjoisreunasta)

Lumenkasaupaikat

Katu- ja puisto-osaston tavoitteena on, että jokaisessa kaupunginosassa on katualueiden lumitilojen lisäksi paikallisia lumenkasauspaikkoja. Paikallisilla lumenkasauspaikoilla pystytään paremmin varautumaan runsaslumiseen talveen ja varmistamaan kaupunkiliikenteen toimivuus ääritilanteissa. Lumenkasauspaikoilla säästetään myös lumenkuljetus-kustannuksissa ja vähennetään kuljetuksesta aiheutuvia pakokaasupäästöjä.

Ohjeelliset kriteerit pitkäaikaiselle lumenkasauspaikalle, joissa lumi saa sulaa paikalleen:

- kaupungin maanomistus
- toimiva ajoyhteys
- aukea, kooltaan yli 400 m² alue
- ei pysyviä rakenteita tai varjeltavaa kasvillisuutta
- ei hoitoluokkien A1, B5, C5 alue
- A2- luokan kenttien käyttömahdollisuudet selvitetään tapauskohtaisesti
- ei asuntokatujen varteen
- sulamisvesien käsittely on mahdollista järjestää asianmukaisesti
- ei liikenteen näkemäalueille eikä pelastusreiteille

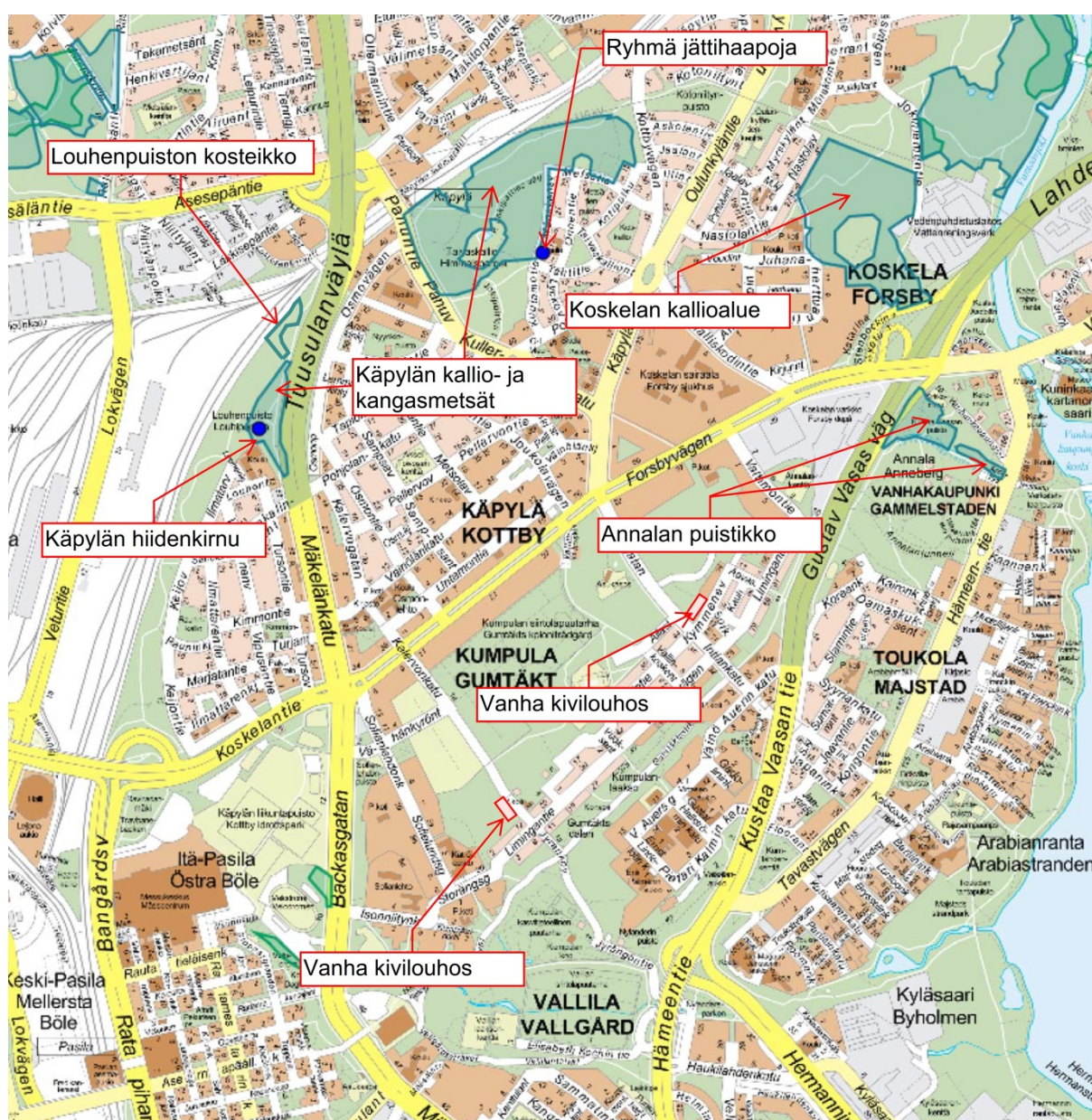
Ohjeelliset kriteerit lyhytaikaiselle lumenkasauspaikalle, joista lumi ajetaan lumenvastaanottopaikalle:

- kaupungin maanomistus
- toimiva ajoyhteys
- aukea, kooltaan yli 400 m² alue
- ei pysyviä rakenteita tai varjeltavaa kasvillisuutta
- ei hoitoluokkien A1, B5, C5 alue
- A2- luokan kenttien käyttömahdollisuudet selvitetään tapauskohtaisesti
- ei asuntokatujen varteen
- ei liikenteen näkemäalueille eikä pelastusreiteille

10.3.2016

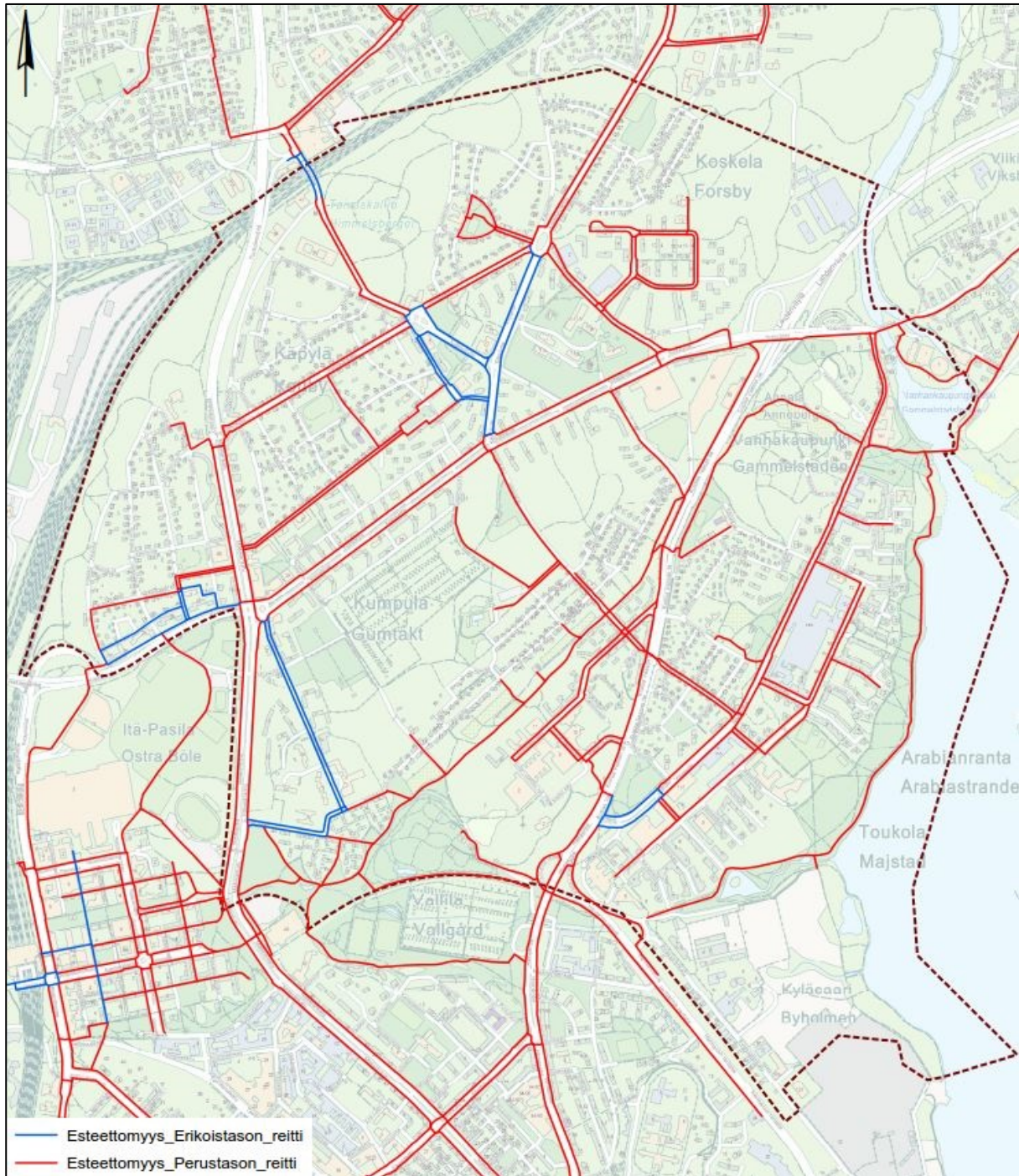
Muut lumitilat

Lunta aurataan myös katujen lumitiloihin ja muihin sopiviin paikkoihin pienehköjä määriä. Näitä lumitiloja on useimpien katujen ja viheralueiden laidoilla, ja niitä ei ole aluesuunnitelmassa erikseen selvitetty. Periaatteena on, ettei lunta aurata alueille, joilla on arvokkaita tai helposti vaurioituvia rakenteita, arvokasta puutarhakasvillisuutta tai luontoaluetta. Arvokkaat kohteet on syytä käydä maastossa läpi ennen talvikunnossapidon töiden aloitusta työtä suorittavan kanssa. Oheisessa kartassa on esitetty suunnittelualueen arvokkaat kasvillisuuskohteet vihreällä rajauksella ja nimettyinä. Alueella on kaksi luonnonmuistomerkkiä (merkitty sinisellä). Lumen läjityksellä on suurin vaikutus kasvillisuuskohteisiin. Lisäksi alueella on kaksi arvokasta geologista yksittäiskohdetta (*lähde Helsingin kaupungin paikkatietopalvelut*).

10.3.2016

Myös liikenteen näkemäalueet ja pelastusreitit pidetään vapaina, samoin hulevesijärjestelyiden takia vapaina pidettävät alueet. Esteettömyyden erikoistason reiteillä ei jalkakäytävillä saa kasata lunta lyhytaikaisesti (kartta suunnittelualueen esteettömistä reiteistä ohessa).

Kuva 1. Suunnittelualueen esteettömyyden perus- ja erikoistason reitistö

10.3.2016

Lumenkasauspaiikkojen esivalmistelut ja jälkityöt

Esivalmistelut syksyllä:

- Urakoitsijan kanssa pidetään katselmus lumenkasauspaiikoista.
- Tarvittaessa paikalta poistetaan ajoesteet ja alue siistitään.
- Jos lumikasoja joudutaan sijoittamaan rakenteiltaan tai kasvillisuudeltaan aralle alueelle, suojeltavat kohteet suojataan tai osoitetaan varoitusmerkein.

Jälkityöt keväällä:

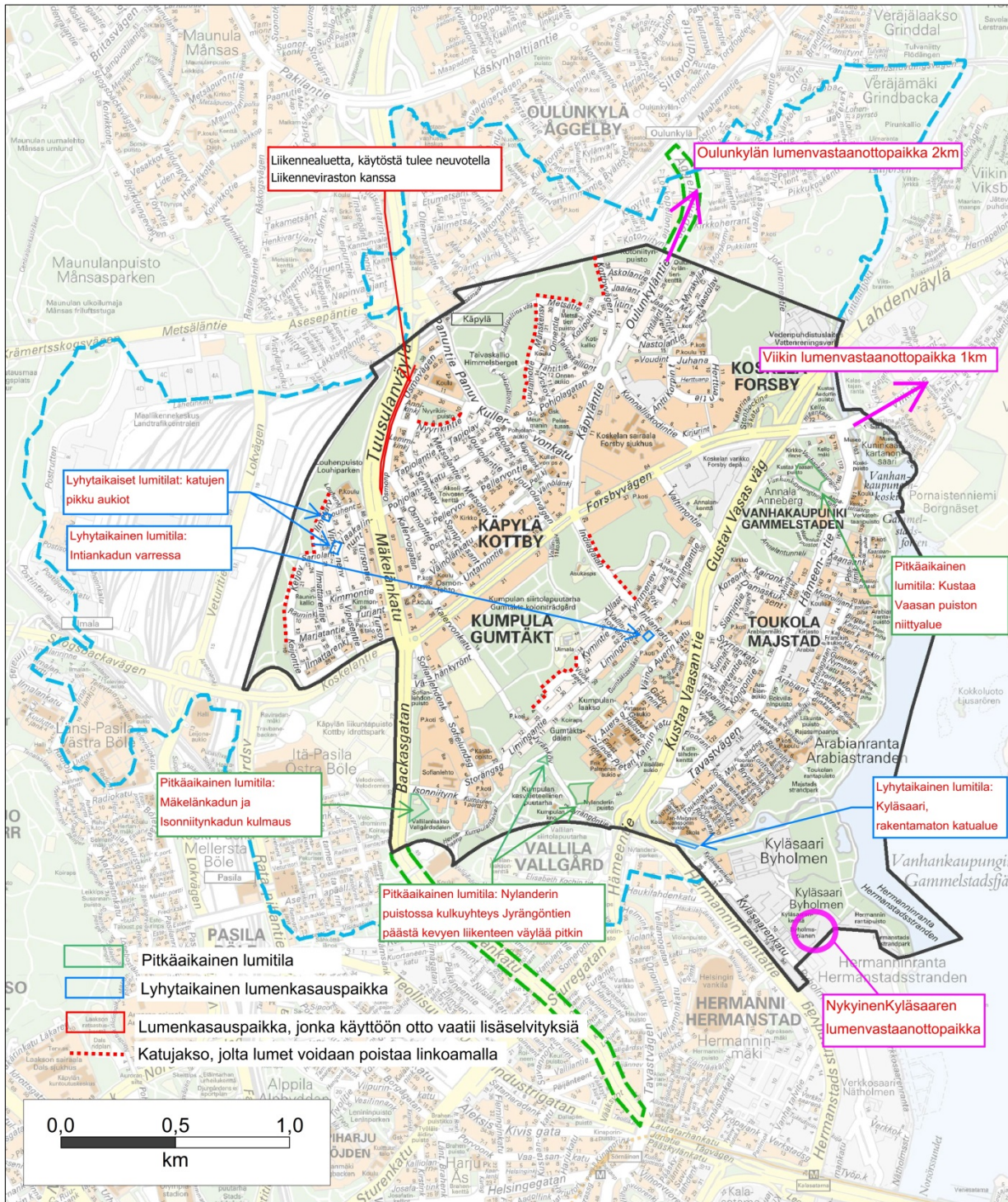
- Kevätsiivous mm. hiekan ja roskien poisto
- Rikkinäisten rakennepintojen, varusteiden ja liikennemerkkien korjaus.
- Nurmipintojen uusiminen ja muun kasvillisuuden jälkihoito esim. pensaiden leikkaus, tarvittaessa kasvillisuuden uusiminen kokonaan
- Mahdollisten ajoesteiden asentaminen
- Jälkitöiden toteutuminen tarkistetaan

Oheisessa kartassa on esitetty:

- **Lähimmät vakituiset lumenvastaanottopaikat**
 1. Viikki, etäisyys alueen rajalta noin 3km
 2. Herttoniemi, etäisyys alueen rajalta noin 3km

10.3.2016

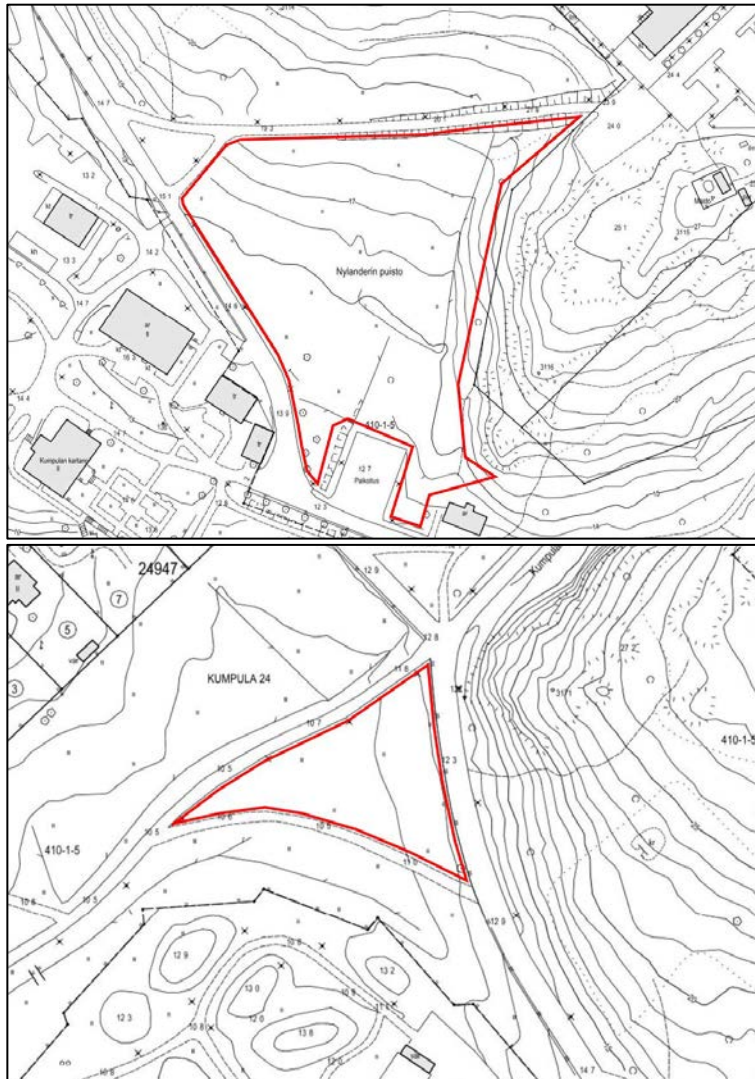
Pohjakartta © Kaupunkimittausosasto, Helsinki 2014

- suunnittelualueen raja
- tarkastelualueen raja
- suunnittelualueen ulkopuolelle jatkuva puurivi

10.3.2016

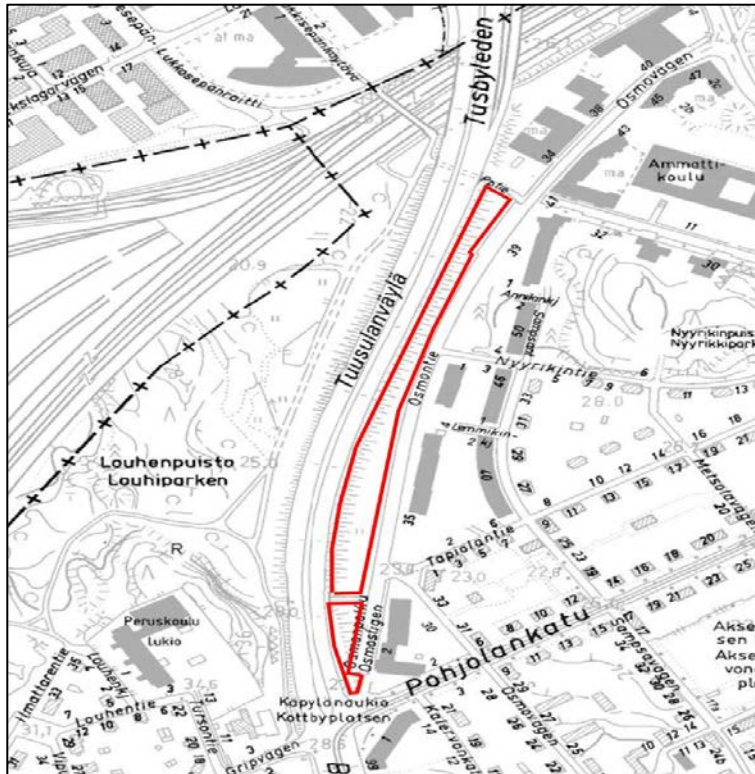
- **Alueella tai lähistöllä sijaitsevat lumenkasauspaiikat, joissa lumi saa sulaa paikalleen**

1. Nylanderin puiston alue. Soveltuu lumen pitkäaikaiseen varastointiin. Kulkuyhteys Jyrängöntien päästä kevyen liikenteen väylää pitkin Pinta-ala yht. 1,09 ha.

10.3.2016

2. Tuusulanväylän ja Osmontien välissä oleva alue. Liikennealuetta, käyttömahdollisuus varmistetaan Liikennevirastolta. Sulamisvedet eivät saa suotautua kadun rakenteisiin haittaavissa määrin. Osmontien kuivatusjärjestelmien (esim.salaojitus) riittävä toimivuus varmistettava ennen käyttöä. 1.2 ha

3. Kustaa Vaasan puiston niitty Vanhassakaupungissa. Lumet voisivat sulaa niitylle ja suotautua ojaan ja sitä myöten laskea vanhankaupunginlahteen. Pinta-ala 1.6 ha

10.3.2016

4. Mäkelänkadun ja Isoniitynkadun kulma. Ollut osa Vallilanlaakson puiston työmaata. Sulamisvesien käsittely järjestettävä hallitusti niin, ettei se vaikuta Vallilanlaakson reittien käytettävyyteen. Pinta-ala 3600 m²

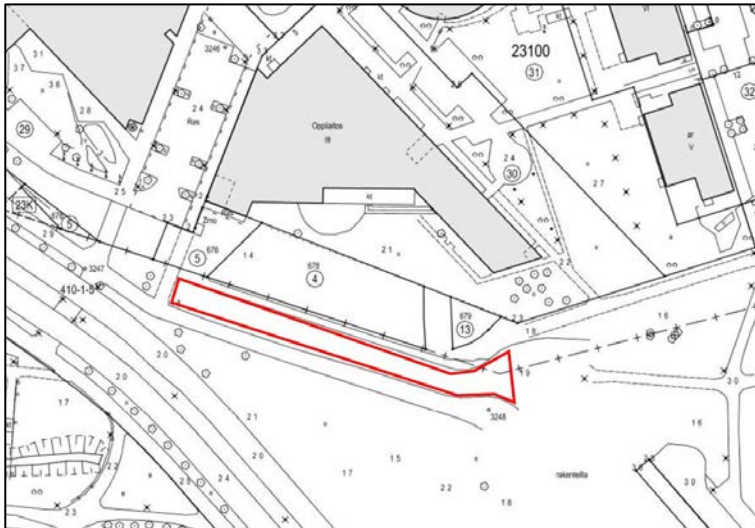

- **Katujaksot, joilla lumet voitaisiin lingota metsään**
 1. Keijontie välillä Ilmattarenkuja - Sariolantie
 2. Ilmattarentie välillä Sariolantie - Louhenkuja
 3. Kuutamotie
 4. Metsätie välillä Kuutamotie - Kotipolku
 5. Kymintie välillä Maauimala – Limingantie (lounaaseen)
 6. Intiankatu välillä Kymintie – Koskelantie 29 tontin raja
 7. Kämpyläntie välillä Kotipolku – Kottoniityn puisto (jatkuu suunnittelualueen rajauksen ulkopuolelle)

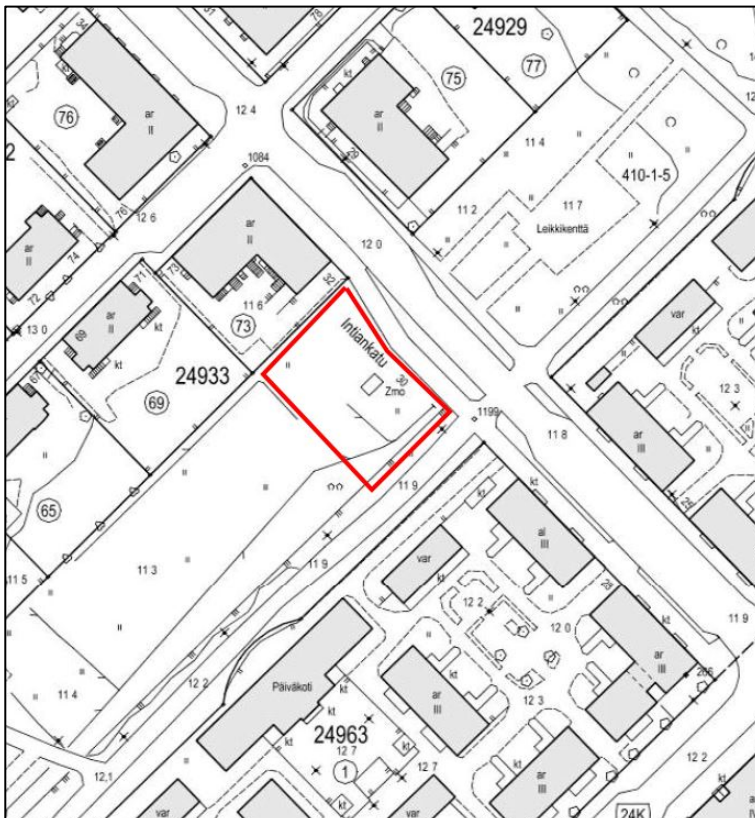
10.3.2016

- Alueella tai lähistöllä sijaitsevat lyhytaikaiset lumenkasauspaikat, joista lumi ajetaan lumenvastaanottopaikalle:**

1. Kyläsaarenkujan luoteispääty Kyläsaaressa 1000 m². Käyttö mahdollista toistaiseksi. Käytettävyys varmistettava vuosittain.

2. Intiankadulla Limingantien ja Väinö Auerin kadun välissä oleva alue Kumpulassa 700 m²

10.3.2016

3. Vipusentiellä Käpylässä katutilassa olevat risteysalueiden kenttämäiset aukiot. Lumenkasaus siten, että parkkipaikkoja riittää asukkaille. Pinta-ala yht. 1500 m²

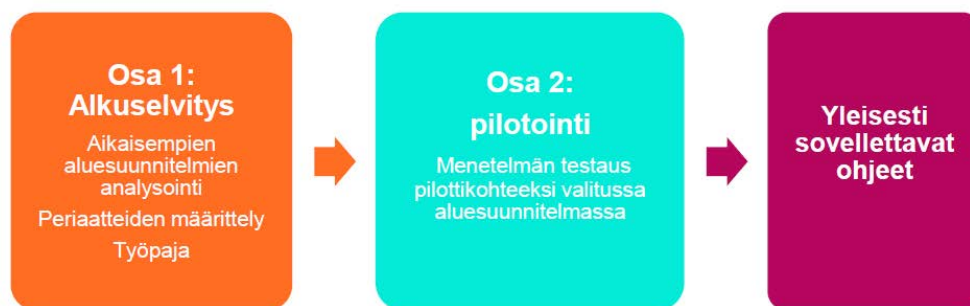

Vanhankaupungin aluesuunnitelma ja ekosysteemipalvelut

- *menetelmäkuvaus ekosysteemipalvelunäkökulman soveltamisesta aluesuunnitelmassa*

Lähtökohdat

Vanhankaupungin aluesuunnitelmassa kehitettiin ekosysteemipalveluiden tarkastelua osana aluesuunnittelua. Työ alkoi vuonna 2014 valmistuneesta alkuselvityksestä, jossa määriteltiin alustavasti kolmivaiheinen prosessi ekosysteemipalvelunäkökulman integroimiseksi aluesuunnitteluun. Tähän tekstiin on koottu pohdintoja ja keskeiset johtopäätökset pilotin vaiheesta kaksi. Ekosysteemipalvelunäkökulman soveltamisesta Vanhankaupungin aluesuunnitelman tarveselvitysvaiheessa laadittiin erillinen kuvaus (ks. liite).

Alkuselvityksessä määritelty kolmivaiheinen prosessi.

Prosessin tavoitteena on ollut kehittää menetelmää ekologisten arvojen entistä kokonaisvaltaisemmaksi huomioimiseksi yleisten alueiden suunnittelussa ja kehittämisessä. Vanhankaupungin aluesuunnitelma on toiminut pilotin alustana.

Työn rajaus

Työn alussa määriteltiin, että työssä keskitytään erityisesti neljään teemaan; vihreä verkosto kokonaisuutena, sininen verkosto kokonaisuutena, maaperä ja ranta-alueet. Erityisesti näihin teemoihin on kiinnitetty huomiota koko työn ajan, vaikka lopulta ekosysteemipalvelut on huomiotu myös muilta osin.

Ekosysteemipalvelujen systemaattista kartoittamista alueella ei varsinaisesti tässä työssä tehty. Tällaisista tarkasteluista löytyy joitakin esimerkkejä, mutta niissä usein tietyt ekosysteemipalvelut, jotka voidaan helposti esittää ja rajata kartalla korostuvat, kun taas vaikeammin esitettävät arvot voivat jäädä kokonaan huomiotta. Tämän vuoksi työssä keskityttiin viherrakanteen laadulliseen analyysiin hyödyntäen saatavilla olevia lähtötietoja ja paikkatietoaineistoja ja korostaen alueiden ekosysteemipalvelupotentiaalia. Karttaesityksen laatiminen tärkeimmiksi tunnistetuista ekosysteemipalveluista olisi toteutettavissa, mutta sitä ei kuitenkaan ehditty tässä työssä tehdä.

Myöskään viheralueiden keskinäinen arvottaminen ei ollut tämän työn tarkoituksena, vaan tavoitteena on huomioida ekosysteemipalveluiden turvaaminen ja kehittäminen kaikissa viherrakenteeseen kohdistuvissa toimissa. Tavoitteena tässä työssä oli myös riittävän yksinkertaisen menetelmän kehittäminen, jota voitaisiin helposti soveltaa aluesuunnittelussa. Tulkinnanvaraisuus ja pelkän nykytilan kuvaaminen haluttiin minimoida.

Mitä tehtiin; ekosysteemipalveluiden tarkastelun vaiheet

Alueen ekosysteemipalveluita tarkasteltiin työn aikana kahdella toisiaan täydentävällä lähestymistavalla; verkostotarkasteluna ja viherrakenteen tyyppien analysoinnilla.

Verkostotarkastelun kautta arvioitiin alueen viherrakenteen kytkeytyneisyyttä ja yhteyksiä suhteessa laajempaan alueeseen sekä viherrakenteen ominaisuuksia. Viher- ja sinirakenteen kuvaus on esitetty tarkemmin suunnitelmaraportissa. Erityisesti huomioitiin niitty- ja metsäverkostot, jotka on tunnistettu Helsingissä keskeisimmiksi kaupunkiluonon ekologisiksi verkostoiksi. Niittyverkostosta tehtiin kartta jossa on esitetty myös muita niittyverkostoa mahdollisesti täydentäviä kaupunkibiotooppeja. Kartta osoittautui kiinnostavaksi ja havainnolliseksi, sillä varsinaisten hoitoluokituksessa niittyinä hoidettavien alueiden osuus on pieni. Sisällyttämällä muita elinympäristötyyppejä kartalle voitiin havaita että niittyalueiden kytkeytyneisyyttä on hyvät mahdollisuudet kehittää alueella.

Metsäverkoston osalta vertailtiin tarveselvitysvaiheessa tehtyjä karkeita päätelmiä metsäalueiden kytkeytyneisyydestä vastikään valmistuneessa Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa esitettyyn metsäverkostotarkasteluun. Metsäverkoston ohella tarkasteltiin myös puuston latvuspeittävyttä alueella. Latvuspeittävyys aineisto on saatavana avoimena paikkatietona HSY:n avoimen datan palvelusta ja aineisto osoittautui varsin tarkaksi. Latvuspeittävyyskartalta näkee selvästi kuinka metsien suuresta pinta-alasta huolimatta ne muodostavat vain osan alueen puustosta. Paikoin vanhemmat vehreät asuinalueet muodostavat alueita, joissa latvuspeittävyys on huomattava. Tutkimalla tällaisten alueiden linkittymistä kaupunkimetsiin tarkemmin saattaisi esimerkiksi johtaa toisenlaisiin johtopäätöksiin metsäverkoston kehittämisestä kuin mitä nyt on tehty Helsingin tuoreessa luonnonsuojeluohjelmassa, jossa tarkastelu on keskittynyt viheralueisiin paikkatietotarkastelun pohjalta. Esimerkiksi osa luonnonsuojeluohjelman esittämistä metsäverkoston yhteyksistä alueella saattaisi saada toisen muodon, jos katsotaan viherrakenteen nykytilannetta kokonaisuutena. Tämä on hyvä esimerkki tarkemman tason tarkastelun mahdollisuuksista tukea koko kaupungin laajuista aineistoa ja päätöksentekoa.

Verkostotarkastelu loi kokonaiskuvaa suunnittelualueesta, mutta ei tuntunut antavan yleisten alueiden osalta tarpeeksi konkreettisia tuloksia. Lisäksi verkostotarkastelun kautta saatiin näkökulmaa lähinnä ekologiin verkostoihin ja luonnon monimuotoisuuteen liittyen, kun ekosysteemipalvelunäkökulman kautta tavoitteena oli juurikin tarkastella alueen arvoja kokonaisvaltaisesti.

Toisessa vaiheessa analysoitiin aluetta tarkemmin tyyppittelemällä viherrakenne ekosysteemipalveluiden tuotantopotentiaalin kannalta määriteltymiin alueisiin. Viherrakenteen tyyppittely on esitetty *taulukossa 1* ja se perustuu Aalto-yliopiston VirMa-tutkimusryhmän kehittämään luokitteluun. Kunkin aluesuunnitelman seitsemästä osa-alueesta analysoitiin viherrakenteen tyyppien ja elementtien mukaan jaotellussa taulukossa (ks. aluesuunnitelman liite 8). Taulukossa esitettiin kunkin elementin tiivis kuvaus alueella,

elementtiin liittyvät arvot ekosysteemipalvelunäkökulmasta sekä eräänlaiset ”laatukriteerit” näiden arvojen säilyttämiseksi ja kehittämiseksi alueella. Taustalla on ajatus siitä miten vihreällä infrastruktuurilla voisi olla suunnittelun ja toteutuksen laatukriteerit samaan tapaan kuin perinteisen infrastruktuurin suunnittelussa. Nämä toimisivat tietynlaisina vähimmäisvaatimuksina tai reunaehtoina ekosysteemipalveluiden huomioimiseksi kaikissa ratkaisuissa.

RYHMÄ	TYYPPI	ELEMENTTI
Ekosysteemien toimintaan painottuvat elementit	Julkiset rakennetut viheralueet	avoimet puistot
		puustoiset puistot
	Rakentamattomat viheralueet	metsät
		avokalliot
		niityt
	Erityiskohteet	siirtolapuutarhat ja viljelypalstat
		historialliset kohteet
		kasvitieteelliset puutarhat
	Sinirakenne	rannat
		merialueet
		virtavedet ja pienvedet
Liikenteeseen ja liikkumiseen painottuvat elementit	Liikenne- ja jalankulkuympäristöt	torit ja aukiot
		puistokadut
		pääväylät- ja kokoojakadut
		piha- ja tonttikadut
Toiminnallisuuteen painottuvat elementit	Yksityiset ja puolijulkiset viheralueet	pihat ja puutarhat
		kerrostalo- ja korttelipihat
		julkisten rakennusten pihat
	Leikki- ja liikuntaympäristöt	Pysäköintivaltaiset piha-alueet
		päiväkoti- ja koulupihat
		liikuntapaikat ja -reitit

Taulukko1: Viherrakenteen tyypit suunnittelualueella.

Metsät

Metsäalueista huomattava osa muodostuu karuista kalliometsistä ja avokallioista, sillä alueen kallioiset selänteet ovat pääosin rakentamattomia. Rehevämpiäkin metsiä löytyy rannoilta sekä laaksoalueilta ja niiden reunamilta. Alueella on myös jalopuuvaltaisia metsiköitä. Osa metsistä on luokiteltu METSO-kohteiksi. Erityisesti Kumpulan ja Koskelen osa-alueilla metsien osuus viherrakenteesta on huomattava.

Arvot ekosysteemipalvelunäkökulmasta

Metsät toimivat alueella virkistys- ja ulkoilualueina, tarjoavat luontokokemuksia ja terveyshyötyjä, mutta myös jäsentävät kaupunkirakennetta, kertovat maisemarakenteen ominaispiirteistä ja rajaavat kaupunkikuvallisesti eri tyyppisiä alueita toisistaan. Metsät tarjoavat elinympäristöjä, ylläpitävät ekologista verkostoa ja kaupunkiluonnon monimuotoisuutta. Erityisesti jalopuuvaltaiset metsiköt ovat lajistoltaan monimuotoisia ja kertovat myös alueen kartanohistoriasta. Koskemattoman maaperän arvo mm. maaperän mikrobitoiminnan ylläpitäjänä (veden puhdistuminen, mikrobitasen monimuotoisuus) Pienilmaston säätely.

Arvojen säilyttäminen ja kehittäminen

Metsäalueiden muoto, koko ja kytkeytyneisyys vaikuttavat virkistysmahdollisuuksiin ja ekologiseen monimuotoisuuteen. Rehevöitymistä, kulumista ja roskaantumista ehkäistään. Puuston monirakenteisuutta ja lahoppun määrää lisätään. Jalopuuston osuutta erityisesti rehevämällä kasvupaikoilla ylläpidetään. Alueiden kaupunkikuvallista liittymistä ympäristöönsä kehitetään.

Esimerkki yhden elementin (metsät) kuvauksesta viherrakenteen tyyppien arviointitaulukosta.

Viherrakenteen tyypittelyyn sisällytettiin myös pihat ja muut yksityiset alueet. Mahdollista olisi ottaa mukaan myös esimerkiksi rakennukset, joissa on viherkatto. Tavoitteena oli tarkastella viherrakennetta kokonaisuutena sitoutumatta hallinnollisiin rajoihin. Lähestymistavan heikkoutena voidaan ehkä pitää sitä, että erilaisia luokituksia alueille on jo järjestelmissä paljon. Kuitenkaan yhtään ekosysteemipalveluiden vaatimaa kattavaa viherrakenteen luokittelumenetelmää ei ole aiemmin ollut käytössä. Tyypittelyn kautta haluttiin sitoa ekosysteemipalvelut konkreettisesti ympäristöönsä ja tarkastella niitä yhdessä muiden arvojen kanssa.

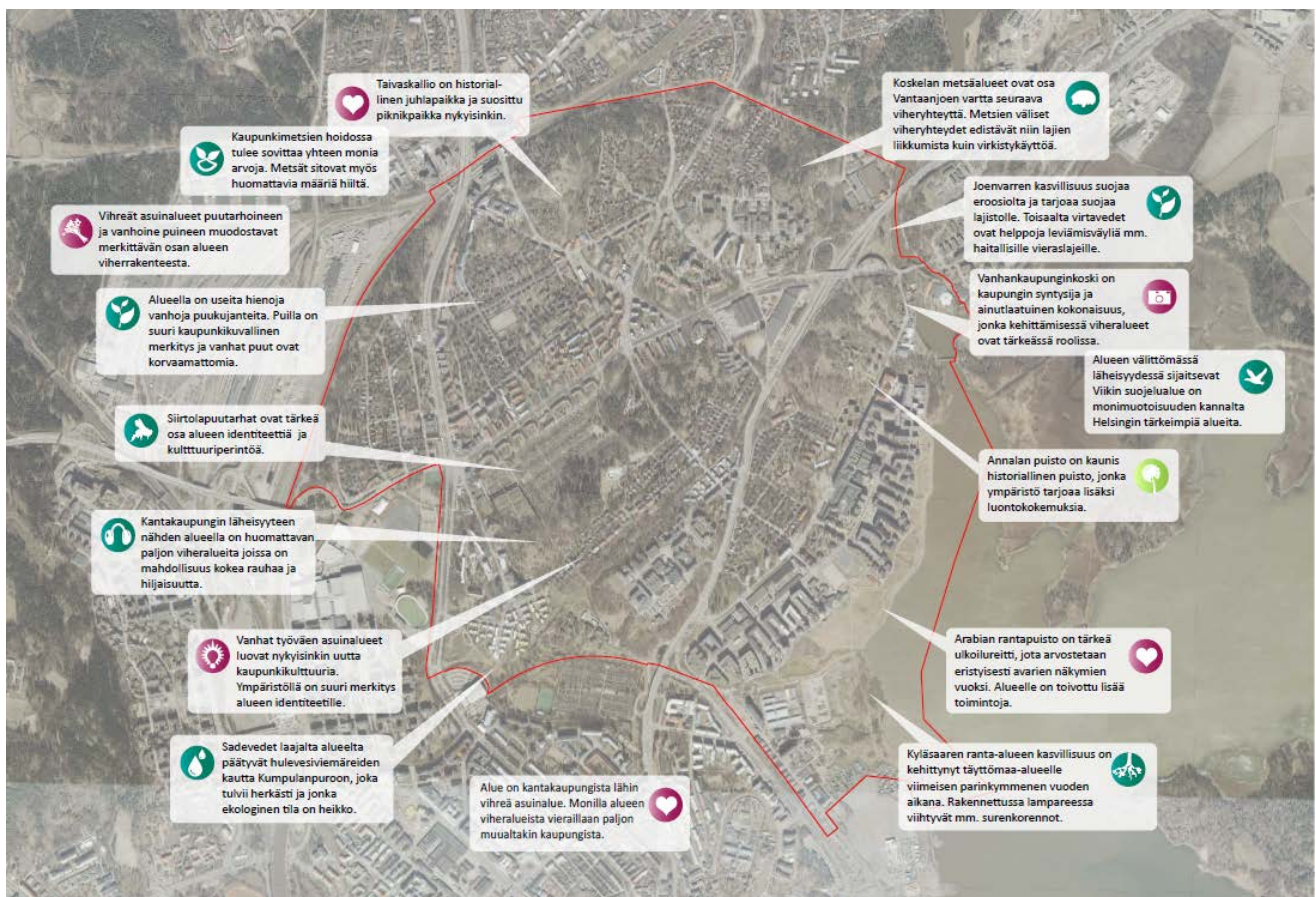
Taulukot toimivat prosessissa ennen kaikkea työkaluna, jonka avulla saatiin tunnistettua alueen tärkeimmät arvot. Lähtökohtaisesti ei ollut tarkoitus että taulukkoja välttämättä esitettäisiin lopullisessa aluesuunnitelmassa, vaan että niistä voidaan poimia tärkeimmät arvot ja ominaisuudet aluekortteihin ja hankekuvauksiin. Toisaalta pohdittiin, että ne myös sellaisenaan taulukot saattavat tarjota kiinnostavaa tietoa esimerkiksi kaavoittajan käyttöön. Tyypittelyn kautta on helppo löytää se tema, joka on itseään kiinnostava.

Työn aikana pohdittiin kannattaako jokainen osa-alue analysoida taulukoissa erikseen vai tehdäkö koko alueesta yksi taulukko. Kokeilun kautta kävi ilmi, että jokaisen osa-alueen läpikäynti on tärkeä prosessi, joka tukee aluekorttien sisällön tuottamista. Kunkin osa-alueen taulukosta pystyttiin suoraan poimimaan tärkeimpiä huomioita aluekortteihin. Kun kaikki osa-alueet oli käyty läpi kokeiltiin vielä tehdä kooste taulukoista, siten että sisältöä yleistettiin kattamaan koko suunnittelualue. Tämän taulukon sisällöstä muodostui huomattavasti yleispiirteisempi. Vastaavaa pohjaa vähän

pidemmälle kehiteltynä voitaisiin mahdollisesti käyttää pohjana aluesuunnittelussa osa-alueiden analysoinnissa, mikä keventäisi työmäärää huomattavasti.

Ajatuksena on myös että tyypittelyn ja luokittelun kaltainen menetelmä sopisi jatkossa hyvin myös paikkatietomuotoiseen työskentelyyn. Kaikki taulukoiden informaatio voitaisiin sitoa paikkatietoon samoin kuin esimerkiksi kunto- ja tarveselvityksen aineistot.

Ekosysteempipalvelut nostettiin teemana esiin myös aluesuunnitelman aikana toteutetussa asukasvuorovaikutuksessa. Työpajoihin tuotettiin oheinen kartta, jolla pyrittiin esittelemään näkökulmaa ja alueen arvoja ekosysteempipalvelunäkökulmasta. Ekosysteempipalveluihin liittyen työpajoissa korostuivat alueen vihreyden merkitys asukkaille sekä huoli luonnon monimuotoisuudesta.

Asukastyöpajoihin valmisteltu yleistajuinen esittely ekosysteempipalveluista.

Tulokset

Viherrakenteen systemaattisen analysoinnin ja verkostojen tarkastelun pohjalta tunnistettiin alueen tärkeimmät ekosysteempipalvelut. Nämä on kuvattu aluesuunnitelman raportissa. Ekosysteempipalveluja ei varsinaisesti pyritty esittämään kartalla, mutta viherrakenteen tyypit on esitetty ikään kuin ekosysteempipalvelujen indikaattoreina. Eli tietyllä viherrakenteen

osalla, esimerkiksi metsillä tai katupuilla, on potentiaali tuottaa tiettyjä ekosysteemipalveluja. Lisäksi aluesuunnitelman raportissa ja liitekartoilla on esitetty viherrakenteen ominaisuuksia kuvaavia tietoja, kuten latvuspeittävyys ja jalopuuvaltaisten metsäalueiden sijainti.

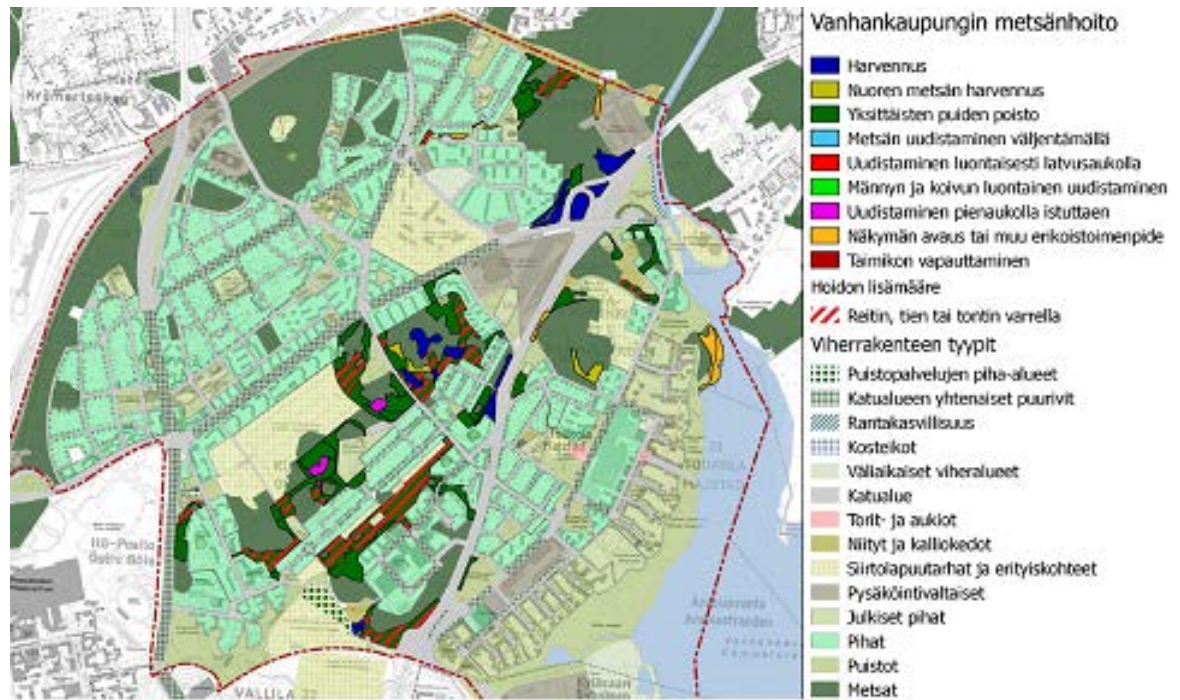
Tiivistettynä ekosysteemipalvelutarkastelu aluesuunnitelman yhteydessä tuotti seuraavat tulokset:

- alueen viherrakenteen tyyppien tunnistaminen ja karttatuloste paikkatiedosta
- kunkin aluesuunnitelman osa-alueen viherrakenteen ja ekosysteemipalvelujen analyysi, jotka on esitetty taulukoissa
- yhteenvetotaulukko viherrakenteen tyypeistä ja arvoista
- paikkatietoaineistosta tulostetut karttaliitteet; metsäverkosto ja latvuspeittävyys, läpäisemättömien pintojen osuus, sinirakenne (ml. valuma-alueet) ja niittyverkosto (ks. hyödynnetyt paikkatietoaineistot s.9)
- alueen tärkeimpien ekosysteemipalveluiden tunnistaminen

Näiden aineistojen pohjalta poimittiin tärkeimmiksi katsottuja asioita aluekortteihin ja hankekuvauksiin. Erityisesti ekosysteemipalvelunäkökulma vaikutti Kumpulapuron ja Kyläsaaren hankkeisiin. Aluekorteissa ekosysteemipalvelunäkökulman tulee esiin pääasiassa viherrakennetta koskevissa osissa. Kaiken kaikkiaan on kuitenkin melko mahdoton eritellä, mitkä asiat ovat tulleet hankkeessa esiin nimenomaan ekosysteemipalvelunäkökulman ansiosta, sillä näkökulma on ohjannut keskustelua tiiviisti koko hankkeen ajan.

Luonnonhoidon alueiden suhteuttamisesta ekosysteemipalvelunäkökulmaan käytiin keskustelua koko aluesuunnitelmaprosessin ajan. Ajoittain oli epäselvää, miten näkökulma vaikuttaa luonnonhoidon osuuteen työssä. Lopulta luonnonhoidon asiat saatiin kytkettyä raporttiin integroituna osana kokonaisuutta, kun ne aiemmin on esitetty omana itsenäisenä osana aluesuunnitelmia. Konkreettisesti tämä näkökulman muutos näkyy suunnitelmaselostuksen rakenteessa ja teksteissä, luonnonhoitoa esittämissä teemakartoissa sekä aluekorteissa. Metsien, niittyjen ja rantojen suunnittelu on nivottu osaksi viheralueverkoston kehittämistä. Aikaisemmin luonnonmukaisten alueiden suunnittelu erillisenä kokonaisuutena (vaikkakin aluesuunnittelun osana) muusta viherrakenteesta on hankaloittanut kokonaisuuden tarkastelua esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta

Keskeinen johtopäätös luonnonhoidon osalta on, että kaupunkiluontoa tulee suunnitella yhtenä kokonaisuutena osana koko alueen viherrakennetta (vrt. luonnonhoidon alueita suunnittelualueella 70 ha vs. viherrakenne kokonaisuudessaan n. 620 ha). Näkökulman laajentaminen antaa eväitä ennen kaikkea maankaytön suunnitteluun esimerkiksi suunniteltaessa viher- ja ekologisten yhteyksien säilymistä tiivistyvässä kaupunkirakenteessa. Luonnonhoidon suunnittelussa ja toimenpiteiden perusteluissa ekosysteemipalvelunäkökulma voi auttaa jatkossa parantamaan ymmärrystä luonnonhoidon toimenpiteiden todellisesta vaikutuksesta luonnon monimuotoisuudelle. Jatkossa luonnonhoidon suunnittelu on siis syytä tehdä ja esittää osana viherrakenteen kokonaisuutta

Aluesuunnitelmassa luonnonhoidon toimenpiteet esitettiin osana viherrakenteen kokonaisuutta (kuva aluesuunnitelman raportista).

Johtopäätöksiä ja jatkossa huomioitavat asiat

Suunnittelutasojen välinen yhteistyö

Vanhankaupungin aluesuunnitelmatyön aikana on käynyt vahvasti ilmi, että ekosysteemipalveluiden huomiointi kattavasti vaatii eri suunnittelutasojen ja -tahojen välistä yhteistyötä. Työn aikana käytiin keskustelua siitä, mitä asioita tai toimia voidaan huomioida aluesuunnitelmassa ja mitkä taas ovat esimerkiksi maankäytön suunnittelussa huomioitavia asioita. Aluesuunnittelussa, ja sitä kautta yleisten alueiden kehittämisessä voidaan tehdä paljon. Toisaalta monissa kysymyksissä paljon riippuu myös nykyisestä tai tulevista maankäyttöratkaisuksista tai infrastruktuurin kehittämisestä.

Aluekorttien ensisijaisena tarkoituksena on ohjata yleisten alueiden suunnittelua ja hoitoa, mutta aluesuunnitelmat toimivat myös lähtötietona maankäytön suunnittelulle. Viherrakenteen kokonaistarkastelun ja ekosysteemipalvelunäkökulman kautta nousee esiin tarpeita, jotka olisi hyvä huomioida esimerkiksi alueen maankäytön tai hulevesiverkoston kehittämisessä. Aluesuunnitelmat voivat tältä osin toimia tiedonvaihdon välineenä eri suunnittelutasojen välillä. Työn aikana todettiin, että varsinaisen aluesuunnitelman ja aluekorttien lisäksi laaditut taulukotarkastelut voivat myös toimia hyvänä lähtötietona muussa suunnittelussa.

Toisena näkökulmana suunnittelutasojen väliseen yhteistyöhön on lähtötietojen tarve. Työn aikana laadittujen kaltaista verkostotarkastelua voisi olla tarkoituksenmukaisempaa tehdä laajemmassa kontekstissa. Toisaalta koko kaupungin kattavat tiedot, joita on saatavilla muun muassa yleiskaavan aineistosta, tarjoavat käytännössä vähän aluesuunnitelmatasolle.

Tarve viherrakenteen strategiselle suunnittelulle

Ekosysteemipalvelujen tarkastelussa ei ole mielekästä tarkastella vain nykyhetkeä, vaan olisi pystyttävä huomioimaan ekosysteemipalveluiden tarve myös tulevaisuudessa ja millainen potentiaali alueella on nämä tarpeet täyttää. Viherrakenteen kehittäminen ja ylläpito laadukkaasti vaatii pitkäjänteisyyttä. Esimerkiksi katupuun varttuminen täysikasvuiseksi, jolloin sen arvo on huipussaan ekosysteemipalveluiden kannalta, kestää useita kymmeniä vuosia. Sitä ei voi ostaa. Tuhottua kaupunkimetsää tai kulttuuribiotooppia on vaikea, jos ei mahdoton, tuoda takaisin kun se kerran menetetään. Näiden vihreän infrastruktuurin elementtien suunnittelussa ja hoidossa tulee voida katsoa tarvetta nyt ja tulevaisuudessa. Lisäksi ihmisten ja eliöstön tarpeet tulee voida yhdistää tiivistyvässä kaupungissa, mikä vaatii uusia työkaluja ja näkökulmia suunnitteluun. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa suojele- ja säilyttäminen ovat vain osa keinovalikoimaa, sillä kaikkia kaupunkimetsiä ei voida suojella ja kaikkia kulttuuriympäristöjä säilyttää. Jossain voidaan kuitenkin mahdollisesti luoda myös uusia arvoja ja ehkä myös ennallistaa menetettyjä.

Viherrakenteen ominaisuuksiin, kuten puuston ja kasvillisuuden määrään, saavutettavuuteen ja läpäisemättömien pintojen osuuteen, jotka auttavat ylläpitämään ekosysteemipalveluita pitkällä aikavälillä, voidaan vaikuttaa strategisilla linjauksilla. Helsingissä on jo tehty tätä työtä; katupuista ja viherkattoja koskevat linjaukset on tehty. Aluesuunnitelma on yksi väline, missä näiden linjausten sisältöä jalkautetaan ja ekosysteemipalvelunäkökulma tukee tätä tavoitetta.

Systemaattinen menetelmä viherrakenteen arvojen tunnistamiseksi

Jo työn alkuvaiheessa todettiin, että ekosysteemipalveluiden sisällyttäminen aluesuunnitelmiin vaatii systemaattisen menetelmän tai työkalun kehittämistä, jotta asia ei jäisi epämääräiseksi. Nyt kehitetty ja testattu viherrakenteen tyyppittelyyn pohjautuva taulukkomuotoinen tarkastelun voisi toimia tällaisena työkaluna, joka samaan tapaan kuin kuntokartoituksessa, pakottaisi käymään läpi koko alueen. Viherrakenteen tyyppien määrittely voitaisiin tehdä koko Helsingin alueelta paikkatietopohjaisesti, jolloin sitä tulisi vain aluesuunnitelman yhteydessä tarkistaa. Taulukot (tai vaihtoehtoisesti paikkatietoon syötetty tieto), voivat toimia työkaluna ja tausta-aineistona, jota ei välttämättä tarvitse sisällyttää varsinaiseen aluesuunnitelmaan.

Menetelmän jatkokehittäminen

- Laaditun viherrakenteen tyyppien ja arvojen yhteenvetotaulukon tarkentaminen. Tässä yhteydessä voidaan pohtia onko mahdollista määrittää yleinen, koko Helsinkiin pätevä viherrakenteen luokittelu ja "laatukriteeristö", jota voitaisiin käyttää pohjana aluesuunnittelussa.
- Menetelmän testaaminen jollain toisella erityyppisellä alueella. Kaiken kaikkiaan Vanhankaupungin alue on erittäin kiinnostava ja jopa poikkeuksellisen rikas kaupunkialue ekosysteemipalveluiden kannalta. Alueen suurimmat haasteet viherrakenteen ja myös yleisen viihtyisyyden ja turvallisuuden kannalta liittyvät liikenteeseen ja aluetta halkoviin pääteihin sekä maankäytön tiivistämisen paineisiin.

Kiinnostavaa olisi soveltaa nyt kehitettyä menetelmää toisen tyyppisellä alueella ja verrata tuloksia.

- Jatkossa voitaisiin myös alueen tärkeimpien ekosysteemipalvelujen tunnistamisen lisäksi pyrkiä esittämään ne kartalla, joka voisi auttaa kohdentamaan tavoitteita.

Ekosysteemipalvelu- ja verkostotarkasteluissa hyödynnetyt paikkatietoaineistot:

Metsäverkosto ja latvuspeittävyys

HSY:n avoimet maanpeiteaineistot (latvuspeittävyys). 2015. <http://kartta.hsy.fi/>

METSO-kohteet; Helsingin kaupungin kartoitusaineistot

Jalopuuvaltaiset metsäalueet: T-Forest, pääpuulajit tammi ja vaahtera

Avokalliot ja muut vähäpuustoiset metsäalueet: T-Forest, kitu- ja joutomaat

Läpäisemättömien pintojen osuus

Helsingin hulevesitulvariskien kartoituksen aineistot, läpäisemättömät pinnat, FSG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2013 (täydennetty osittain ilmakuvan pohjalta)

Sinirakenne

Valuma-alueet ja purkupisteet, Helsingin kaupungin aineistot

Rakennukset HSY:n avoimet maanpeiteaineistot (latvuspeittävyys). 2015.

<http://kartta.hsy.fi/>

Ojat; kantan kartta

Käpylän kosteikko: Huleveden varassa olevien luonto- ja virkistysarvojen kartoitus.

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2014. Arkkitehtuuriosasto.

Niittyverkosto

Niityt ja kalliokedot; luonnonhoidon kuviotiedot

Siirtola-puutarhat ja palstaviljelyalueet; YLRE, täydennetty maastossa

Avokalliot: T-Forest, kitu- ja joutomaat

Ruderaatit: maastokartoitus

Avoimet puistoalueet; rakennusviraston YLRE-tietokanta (puistot), avoimet ja puustoiset puistot eroteltu ilmakuvan pohjalta

Matalan kasvilisäyksen alueet: HSY:n avoimet maanpeiteaineistot (matala kasvillisuus).

2015. <http://kartta.hsy.fi/>

Vanhankaupungin tarveselvitys ja ekosysteemipalvelut

Täydentäviä ajatuksia ekosysteemipalveluihin perustuvien tarpeiden tunnistamisesta

Lähtökohdat ja keskeinen käsitteistö

Vanhankaupungin tarveselvityksessä testattiin ekosysteemipalveluiden tarkastelua. Tähän tekstiin on koottu pohdintoja ja keskeiset johtopäätökset pilotin tässä vaiheessa sekä kuvattu ekosysteemipalveluiden tarkastelun prosessia tarveselvityksessä. Pilottia on tarkoitus jatkaa edelleen aluesuunnitelmassa vuoden 2015 aikana, jonka jälkeen on pohdittava menetelmän kehittämistä saadun kokemuksen pohjalta.

Tarkastelussa on käytetty seuraavia käsitteitä (pääasiassa SYKEN, Viher-KARA verkoston määritelmien sekä Helsingin kestävä viherrakenne selvityksen mukaan):

Viheralue – Suunnittelu- ja poliittinen määritelmä kaupungeissa, kunnissa ja maakunnissa oleville alkuperäisille, rakennetuille ja tai muille luontoalueille.

Viherrakenne – Kasvullisten alueiden ja niiden välisten viheryhteyksien muodostama verkosto. Sisältää luonnonmukaiset, ihmisen muokkaamat ja rakennetut kaupunkielinympäristöt, mukaan lukien pihat ja katuvihreän.

Kytkeytyneisyys – lajin mahdollisuus liikkua tai levitä sille sopivien elinympäristölaikkujen välillä. Kaupunkiympäristössä kytkeytyneisyys palvelee niin ihmistä kuin muitakin lajeja samanaikaisesti ja näitä funktioita on vaikea ja tarpeeton erottaa toisistaan. Kytkeytyneisyyttä voi olla eri laatuista, se ei siis välttämättä tarkoita suoraa viheralueyhteyttä alueiden välillä. Esim. katuvihreä voi parantaa alueiden välistä kytkeytyneisyyttä.

Viheryhteys – Laajempia viheralueita yhdistävä viheralue, joka palvelee ihmisten liikkumista ja virkistytymistä (virkistysyhteys), eliöiden liikkumista ja leviämistä (ekologinen yhteys) tai molempia näistä. Viheryhteyksillä voi olla myös muita funktioita, kuten hulevesien hallinta. Kaupunkiympäristössä ekologisista ja toiminnallista potentiaalia on syytä tarkastella kokonaisuutena. Viherrakenteen kannalta myös muut kuin varsinaiset viheralueet täydentävät viheralueiden kytkeytyneisyyttä ja toimivat siten viheryhteyksinä.

Ekosysteemipalveluiden tarkastelu rajattiin hankkeessa pääasiassa ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalveluihin ja kasvillisuuteen ja veteen liittyviin kokonaisuuksiin. Myös maaperään liittyvät asiat ovat yhtenä erityisnäkökohtana, erityisesti tarkoitus oli tunnistaa häiriintymättömän maaperän tuomat arvot. Lisäksi ekosysteemipalvelunäkökulmaa oli tarkoitus soveltaa alueen kulttuuristen arvojen tunnistamisessa.

Työohjelman mukaan sovittiin, että tarkastellaan erityisesti seuraavia kokonaisuuksia:

- Vihreä verkosto kokonaisuutena (katuvihreä ja katupuurivit, rakennetut viheralueet ja luonnonmukaiset viheralueet), huomioidaan tekeillä olevat luonnonhoitosuunnitelmata
- Sininen verkosto kokonaisuutena (ml. putkissa kulkeva verkosto), valuma-alueet

- Maaperä (läpäisevät ja läpäisemättömät pinnat ja häiriintymättömän maaperän arvot)
- Ranta-alueet (ekologinen laatu ja kulttuuriset palvelut), merellisyys, rantaraitti, ruovikko, käynnissä olevat hankkeet ym. näkökulmat

Mitä tehtiin; ekosysteemipalveluiden tarkastelun vaiheet

1. Lähtötietojen hankinta ja koonti, lähtötietoluettelon laadinta
 - Hankittiin aineistoja aluesuunnitelmien peruslähtöaineiston ulkopuolelta, perustuen lähinnä alkuselvityksessä tunnistettuihin aineistoihin; yhteydenotto mm. KSV:hen (Helsingin kestävä viherrakenne selvityksen aineistot) ja ymp.keskukseen (Vanhankaupungin vedenlaatu)
 - Osa aineistosta saatu jo alkuselvityksen aikana (hulevesiin liittyvä paikkatietoaineisto)
2. Lähtötietojen läpikäynti ja analysointi
 - Paikkatietoaineiston läpikäynti, ekosysteemipalvelunäkökulman kannalta relevanttiin aineistoon tutustuminen (mm. luonnonhoidon kuviotiedot)
 - Muihin relevantteihin lähtötietoihin tutustuminen (katupuuselvitys, hulevesiaineistoja, kestävä viherrakenne-raportti, Vanhankaupungin hoito- ja käyttösuunnitelma)
 - Alueeseen tutustuminen, jako tarkasteltaviin osa-alueisiin ja alueiden ominaispiirteiden tunnistaminen
 - Alustavat johtopäätökset /tarpeet osa-alueittain; muistiinpanojen laatiminen teemoittain
 - Läpäisemättömien pintojen analyysi, paikkatietoaineiston käsittely ja esitystavan suunnittelu
3. Maastokäynnit ja niihin liittyvien kartta-aineistojen valmistelu/tulostaminen paikkatiedoista
 - Mm. tarvittavien tasojen erottelu YLREstä, hoitoluokkakarttojen tulostus YLREstä
 - Tavoitteena oli, että kuntokartoituksen tekijät voisivat tarkastella aluetta maastossa myös ekosysteemipalveluiden näkökulmasta. Osoittautui haastavaksi, koska **a)** kartoitettava alue laaja ja tarkasteltavia asioita muutenkin paljon; yksi ihminen ei pysty huomioimaan kaikkea rikkinäisestä asfaltista luonnon monimuotoisuusarvoihin samanaikaisesti ja **b)** lähtötietoanalyysit pitäisi olla kattavammat ennen maastotyöskentelyä, jotta pystytään tarkemmin määrittämään mitä maastossa tarkastellaan (ekosysteemipalvelut usein paikkalähtöisiä) **c)** kartoitukseen tulisi olla yhtä systemaattinen menetelmä kuin kuntokartoitukseen
4. Tarpeiden määrittely

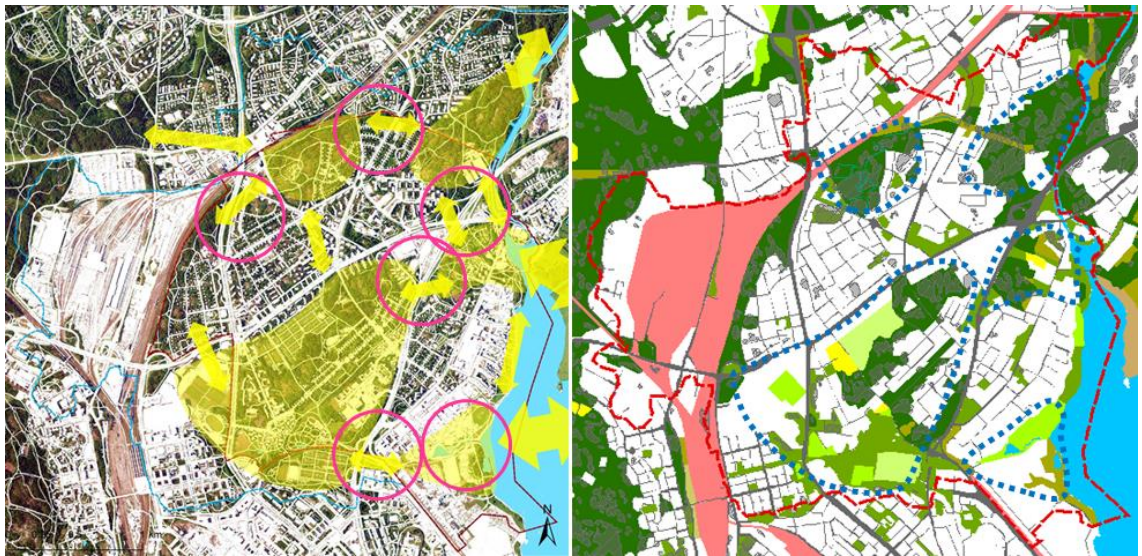
Tarpeiden määrittelystä

Seuraavassa on koottu neljän työn alussa valitun teeman kautta pohdintaa tarpeiden tunnistamisesta ekosysteemipalvelunäkökulmaa hyödyntäen.

Vihreä verkosto

Tarpeiden tunnistamisen pohjaksi työssä tarkasteltiin alueen viherrakenteen ominaispiirteitä, viherrakenteen kytkeytyneisyyttä sekä alueen sisällä että sen ulkopuolelle saatavilla olevia lähtötietoja hyödyntäen. Työssä hyödynnettiin mm. Helsingin kestävä viherrakenne selvitystä (kartta oikealla), joka ei kuitenkaan juuri tarjoa konkreettisia toimenpiteitä, jotka olisi siirrettävissä käytännön tarpeiksi kyseisellä alueella. Oheisessa kartassa on esitetty karkeasti periaatteet joiden pohjalta on tunnistettu joitakin tarpeita (ks. erityisesti kasvillisuuden kehittämistarpeet). Viherrakennetta on tässä käsitelty sen laajan määritelmän mukaan huomioiden varsinaisten viheralueiksi määriteltyjen alueiden lisäksi myös tontti- ja katuvihreä, toisin kuin kestävä viherrakenne raportin aineistossa.

Kartalla on esitetty alueelta tunnistettavat selkeimmät viherrakenteen kokonaisuudet, eräänlaiset viherrakenteen ydinalueet, kun puhutaan kaupunginosan mittakaavasta. Näitä ovat Taivaskallio, Vanhankaupunginkoski-Kellomäki-Annala kokonaisuus, Koskelan metsäalue, Kumpulanpuron liittyminen lahteen sekä Kumpulan laakson monipuolinen kokonaisuus. Lisäksi on esitetty karkeasti nuolilla näiden alueiden välinen kytkeytyneisyys tai sen mahdollisuus. Käytännössä tässä ei ole pyritty etsimään alueiden välisiä ”viherytyksiä” vaan osoitettu alueet, missä viherrakenteen osilla olisi potentiaalia liittyä luontevasti toisiinsa palvellen niin virkistystä, kulkuyhteyksiä kuin ekologisia yhteyksiä. Kartassa on ympyröity alueet joille on osoitettu jokin tarve viherrakenteen kytkeytyneisyyden kehittämiseen liittyen. Tarpeet sijoittuvat tarveselvityksen luokittelussa eri luokkiin, eivät siis pelkästään kasvillisuuden kehittämistarpeisiin.

Alueen viherrakenteen ominaispiirteitä tarkasteltiin sekä kokonaisuutena että osa-alueittain. Viherrakenne on koko alueella hyvin vahvassa roolissa alueen identiteetin ja kaupunkikuvan kannalta. Kasvipeitteistä aluetta on alueella suhteellisen runsaasti, mikä on helppo havaita esimerkiksi ilmakuvan pohjalta. Tarkastelu auttoi tunnistamaan alueiden vahvuuksia, arvoja ja viherrakenteen ominaispiirteitä jotka ovat erityisen arvokkaita ja vaalimisen arvoisia (esimerkiksi kallioiset puistot, puukujanteet). Suurinta osaa säilyttämistarpeista on kuitenkin vaikea muotoilla tarveselvityksen tarkoittamiksi tarpeiksi, jotka ovat lähinnä ongelmakeskeisiä. Lisäksi alueella on useita erityisen moniarvoisia alueita, joilla on sekä

virikistykseksi, historiallisia että luontoarvoja. Näistä kohteista osaan on esitetty tarpeita (Vanhankaupunginkosken alue, Arabianranta, Taivaskallio), jotka perustuvat siihen, että niillä on erityistä arvoa ja potentiaalia, jota voitaisiin hyödyntää vielä paremmin, vaikka alueet jo nykyisilläänkin olisivat hyviä ja esimerkiksi suosittuja käyttäjien näkökulmasta. Tilanne voidaan myös nähdä niin, että alueella on useita erittäin monipuolisia ja arvokkaita viheralueita, joihin liittyen tarpeet liittyvät lähinnä niiden välisen kytkeytyneisyyden säilyttämiseen ja kehittämiseen pitkällä aikavälillä alueiden arvojen säilyttämisen lisäksi.

Tarveselvitykseen oli lisätty luokka ”kasvillisuuden kehittämistarpeet”, johon ajateltiin ekosysteemipalvelutarkastelussa tunnistettujen tarpeiden pääosin sijoittuvan. Tarpeiden luokitteluvaiheessa kuitenkin ilmeni, ettei luokitus ole kovin yksiselitteinen. Harva ekosysteemipalveluihin liittyvä tarve liittyy vain kasvillisuuteen. Toisaalta kasvillisuuteen liittyvät tarpeet koskevat pääosin myös rakennettuja tai luonnonmukaisia viheralueita. Tällaisen oman tarveluokan muodostaminen ei siis tämän työn pohjalta tunnu tarpeelliselta tai ainakaan kovin selkeältä.

Yleisesti systemaattisen maastokartoitustyön puuttuminen ekologisten kysymysten osalta rajasi tarkastelun kysymyksiin, joita voidaan tarkastella yleisemmällä tasolla. Esim. hoitoluokkien muutostarpeisiin oli vaikea ottaa kantaa, vaikka hoitoluokilla voidaan nähdä olevan huomattava merkitys ekosysteemipalveluihin. Toisaalta hoitoluokkajärjestelmä sinänsä ei tue hyvin ekosysteemipalveluajattelua.

Sininen verkosto

Sinisen verkoston osalta keskeisenä tarpeena on Kumpulanpuron virkistysarvon ja ekologisen arvon parantaminen. Tämä vaatii tarkastelua sekä koko valuma-alueella, mutta toisaalta kaupunkikuvallisesti ja osana viherrakennetta purolaaksoa voidaan kehittää myös paikallisemmin. Tähän liittyen on nostettu kaksi tarvetta; hulevesien laadullisen ja määrällisen hallinnan keinojen selvittäminen koko valuma-alueeseen perustuvan tarkastelun pohjalta sekä puron huomiointi kaupunkirakenteen ja keskeisten viheralueiden osalta (ks. rakennettujen viheralueiden kunnostustarpeet). Tarpeet on esitetty vain suunnittelualueella; havainnollisempaa olisi esittää tarpeet koko uoman osuudella, jolloin uoman jatkuvuus tulisi paremmin esiin.

Erityistarpeena keskusteltiin sekaviemäriverkoston alueista mm. Kumpulassa, joiden kehittäminen on hulevesien kannalta selkeä tarve. Tästä laitettiin kysely HSY:lle, johon ei kuitenkaan saatu vastausta. Tätä tarvetta ei ole tässä yhteydessä tarkemmin rajattu, mutta kysymykseen voitaneen palata suunnitelmavaiheessa.

Maaperä

Maaperä oli valittu yhdeksi tarvetarkastelun osa-alueeksi. Maaperä vaikuttaa viher- ja sinirakenteeseen kokonaisuutena; maaperän tarkastelu toimii siis osana viher- ja sinirakenteen, kuten myös laajemman maisemarakenteen tarkastelua. Suoraan tai

pelkästään maaperään liittyviä tarpeita ei tunnistettu, tai niiden erottaminen muusta kontekstista ei tunnu tarkoituksenmukaiselta. Maaperän laatu näkyy tietenkin kiinteästi alueen käytössä ja kasvillisuudessa, esimerkiksi alueen tärkeät metsäiset viheralueet sijaitsevat pääosin kallioisessa maastossa, jonka kasvillisuus on altis kulumiselle; toisaalta kalliomaastot ovat suosittuja virkistysalueita. Maaperä liittyy myös kiinteästi syntyneisiin arvoihin ja alueiden ominaispiirteisiin. Maaperän laatu liittyy kiinnostavalla tavalla myös Arabianrannan ja Kyläsaaren viheralueisiin, jotka sijaitsevat täysin täyttömaa-alueilla. Merialueen täytöllä on todennäköisesti menetetty joitain aikaisempia arvoja, mutta toisaalta on luotu uusia arvoja joissa on edelleen suuri kehittämispotentiaali. Esimerkiksi Kyläsaaren täyttömaa-alueen rakennettavuus on huono, joten se tulee todennäköisesti säilymään viheralueena eikä ole kovin altis täydennysrakentamispaineille tulevaisuudessakaan. Viheralue on syntynyt sinne jo nyt itsessään (mikä on myös ekosysteemipalvelu), joten voisiko tätä mm. maaperän ekologisesta toiminnasta kumpuavaa arvoa jotenkin hyödyntää jo nyt? Tällä perusteella alue on esitetty selvitystarpeena.

Maaperä kertoo myös paljon alueen historiasta ja nykyisten viheralueiden ominaisuuksista ja käytöstä. Alueelle tyypillisiä ovat mm. kallioiset metsäpuistot (sekä pieniä kohteita että laajempia kokonaisuuksia kuten Koskelan metsäalue ja Taivaskallio), joista useimmat ovat toimineet tai toimivat edelleen näköala ja kohtauspaikkoina. Kumpulanlaakson palstaviljely/siirtolapuutarha-alueet taas ovat syntyneet Kumpulan purolaakson viljaville maille. Erilaiset viheralueet ja virkistystoiminnot ovat siis kehittyneet niille luontevasti maisemarakenteessa sopiville paikoille. Tätä voidaan pitää yhtenä vaalittavana arvona, mutta näitä ominaisuuksia on vaikea nostaa tarpeina esiin. Tietyt arvot, kuten näkymien aukipitäminen, on mahdollista huomioida luonnonhoidon suunnittelussa, mutta käytössä olevien lähtötietojen pohjalta tähän ei ole ollut mahdollista puuttua tarpeiden muodossa. Esimerkiksi Kustaa Adolfin puistossa Vantaanjoen varrella voidaan kuitenkin tunnistaa kehitys jossa alueen merkitys maisama- ja viherrakenteessa olisi mahdollisuus huomioida paremmin; puisto sijaitsee erittäin keskeisessä solmukohdassa niin ekologisesti kuin kulttuurisesti (osoitettu kasvillisuuden kehittämistarpeena).

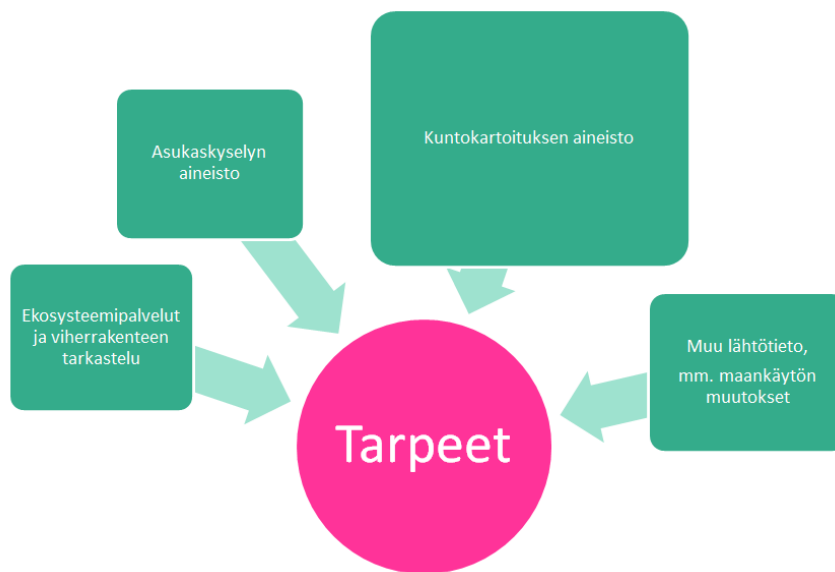
Ranta-alueet

Ranta-alueet ovat niin ekologisessa kuin kulttuurisessa mielessä arvokkaita alueita. Lisäksi rantoihin liittyy erityisen voimakas rakentamispaine maan arvon vuoksi, mikä näkyy selvästi myös suunnittelualueella siinä että sen tiiviimmin rakennetut osat sijoittuvat rantaan. Näin silti, vaikka koko alue on jouduttu rakentamisen vuoksi täyttämään. Vaikka rantojen kehittämisessä taloudelliset ja virkistysarvot usein korostuvat ei voida sivuuttaa niiden merkitystä myös ekologisesti. Eteenkään ekosysteemipalvelunäkökulmasta näitä arvoja ei voida erottaa. Tämä korostuu Arabianrannassa, missä rantavyöhykettä tulisi tarkastella osana Vanhankaupunginlahden kokonaisuutta. Vaikka rantojen erityisarvo on korostunut kaupunkisuunnittelussa, ei rannoilla kuitenkaan ole hoitoluokitusta lainkaan. Rantakasvillisuuden kehittäminen ja hoidon suunnittelu on siksi nostettu omana tarpeenaan. Tulisiko rannoille kehittää omat hoitoluokkansa jotka paremmin huomioisivat niiden liittyvät arvot on kysymys johon olisi tartuttava laajemminkin.

Selkeimpänä tarvekokonaisuutena on esitetty Arabian rantapuiston toimintojen kehittäminen; erilaisille toiminnoille on selkeä tarve ja niitä olisi lahden kokonaisuuden kannalta todennäköisesti parempi sijoittaa rakennetulle puolelle kuin luonnonsuojelualueelle. Rantapuiston kaupunkikuvallisen ja toiminnallisen arvon lisäksi ei kuitenkaa voida sivuuttaa sitä faktaa, että alue liittyy vesi- ja kosteikkoalueeseen, joka on arvoiltaan merkittävimpiä koko Helsinginkin mittakaavassa. Voidaanko tämä jotenkin ottaa huomioon alueen hoidossa ja kehittämisessä on kysymys, johon on tarpeen ja voidaan ottaa tarkemmin kantaa mm. Vanhankaupunginlahden hoito ja käyttösuunnitelmassa.

Johtopäätöksiä ja jatkossa huomioitavat asiat

Tarveselvitys parhaimmillaan voi koota yhteen erillaisia kaupunkiympäristön kehittämiseen liittyviä tarpeita. Tarpeet pitäisi tunnistaa tasapuolisesti kaikkien eri lähtötietojen osalta. Nyt systemaattinen lähtötilanteen kartoitusmenetelmä on olemassa vain kuntokartoituksen osalta. Alla on esitetty yksi tulkinta eri lähtökohdista, jotka tulisi huomioida tarpeiden tunnistamisessa. Laatikon koko kuvaa kokemusta siitä missä suhteessa asiat huomioidaan tarpeiden tunnistamisessa.

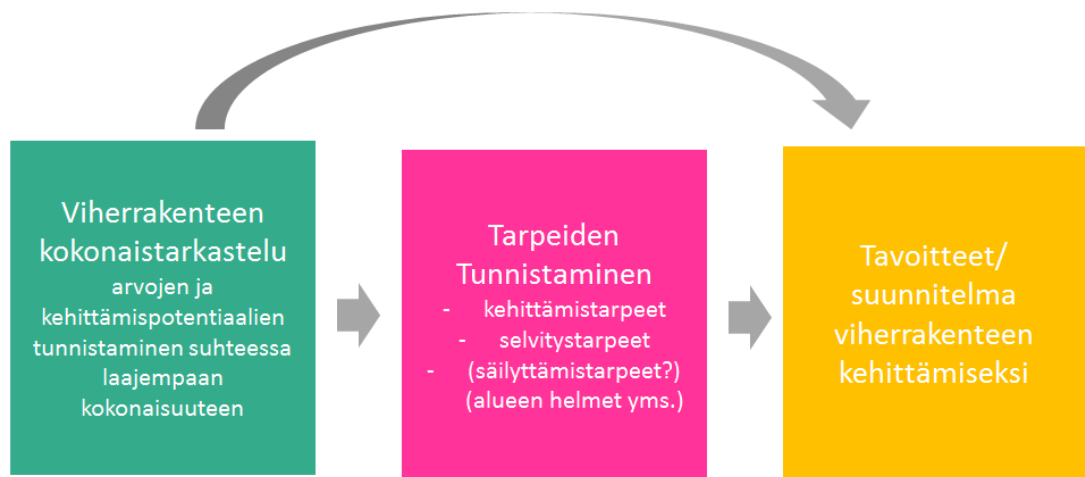

Jotta ekosysteemipalvelut voidaan huomioida tasapuolisesti tulisi kehittää menetelmä, joka toimisi vastaavasti kuin kuntokartoitus toimii teknisten tarpeiden tunnistamisen pohjana. Menetelmän tulisi pohjautua tiiviiseen yhteistyön etenkin luonnonhoidon suunnittelun prosessin kanssa.

Tarveselvitys ei välttämättä ole oikea vaihe kaikkien ekosysteemipalveluihin liittyvien asioiden syöttämiseen aluesuunnitelmaprosessissa, mutta se on yksi vaihe kokonaisuudessa. Kyse on monenlaisen tiedon syöttämisestä suunnitteluprosessiin. Koska tietoa on eri tasoista, myös sen syöttäminen tapahtuu todennäköisesti parhaiten useassa vaiheessa. Tähän tarvitaan myös vuorovaikutteista suunnitteluprosessia.

Alkuselivityksessä ehdotettiin aluesuunnitteluun mallia, joka pohjautuisi paikkatietosovellukseen, jossa kaikki tarvitta aineisto olisi saatavilla, ja jossa alueita olisi mahdollista tarkastella ensin suhteessa koko Helsinkiin, jonka jälkeen muodostettaisiin aluekohtaiset tavoitteet ja visiot. Vasta tämän jälkeen siirryttäisiin tarkemman tason kunto ja tarvekartoituksiin. Pilotihankkeen tässä vaiheessa alla on esitetty työvaiheen loppukeskustelun pohjalta kolmivaiheinen malli, joka on tarkennettu alkuselivityksen mallista. Tästä mallista puuttuu lähtötietosovellus, joka edelleen tuntuisi tarpeelliselta, sillä paikkatietoaineiston kokoaminen jokaista aluesuunnitelmaa varten on aikaa vievää. Myöskin alueen tarkastelu suhteessa ympäristöönsä on haastavaa kun tietoja joutuu kokoamaan eri lähteistä.

Alla esitetystä mallista ensimmäinen työvaihe on tässä yhteydessä tehty vain osittain ja se tuntuisi vaativan menetelmän kehittämistä.

Alueen viherrakenteen kokonaistarkastelun pohjalta voidaan määritellä alueelle strategisia teemoja, joilla saadaan säilytettyä ja kehitettyä alueiden identiteettiä pitkällä aikavälillä. Näitä teemoja voi nousta jo lähtökohtien kartoituksessa, mutta strategiset teemat voidaan määritellä myös vasta suunnitelmavaiheessa. Vanhankaupungin kohdalla tällainen teema voisi olla esimerkiksi jalot lehtipuut. Jalojen lehtipuiden suuri osuus alueella on viherrakenteen tarkastelussa tunnistettu lähtökohta -> suunnitelmassa tästä tehdä kehitysteema. Tarpeeksi tätä lähtökohtaa ei kuitenkaan tunnu järkevältä määritellä.

Toinen viherrakenteen tarkastelun pohjalta tunnistettu ominaisuus on, että alue on kantakaupunkia lähimpänä sijaitseva vihreä aluekokonaisuus, johon sisältyy vahvasti niin luonto kuin historiallisia arvoja. Strateginen tavoite tältä osin voisi olla, että alue toimisi tulevaisuudessa kokonaisuudessaan eräänlaisena "kaupunkipuistona".

Yhtenä näkökulmana pilotin tästä osuudesta voidaan todeta, että ekosysteemipalveluiden tarkastelun rajaaminen vain joihinkin teemoihin tuntuu teennäiseltä. Näkökulman vahvuus on nimenomaan sen kokonaisvaltaisuus ja se että kulttuurisia, sosiaalisia, ekologiaisia sekä mahdollisia taloudellisia arvoja voidaan arvioida kokonaisuutena, eikä esimerkiksi ekologista näkökulmaa eroteta irti ympäristön muista arvoista. Jatkossa olisikin syytä pohtia onko

13.3.2015
Mari Ariluoma

Vanhankaupungin tarveselvitys ja ekosysteemipalvelut

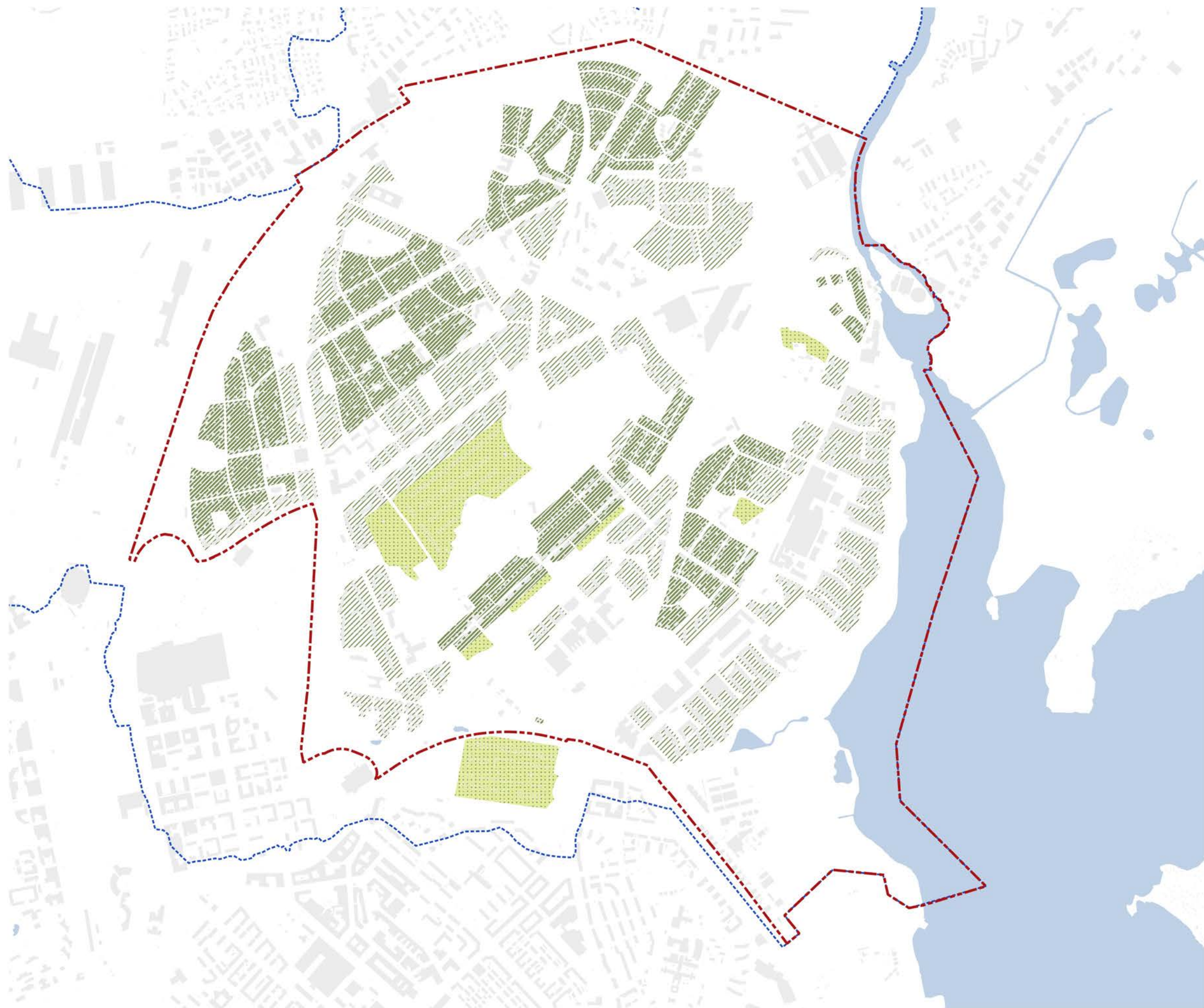
tarpeen rajata ekosysteemipalveluiden huomiointia tiettyihin teemoihin, vai voidaanko näkökulmaan hyödyntää kokonaisuudessaan.

- Aluerajaus
- Puistot, avoimet ja puoliavoimet
- Puistot, puustoiset
- Metsät
- Niityt ja kalliokedot
- Siirtolapuutarhat ja palstaviljelyalueet
- Erityiskohteet
- Väliaikaiskäytön alueet
- Torit- ja aukiot
- Katualue
- Yhtenäinen katupuusto
- Pihat- ja puutarhat
- Korttelipihat
- Palvelujen piha-alueet
- Koulu- ja päiväkotipihat
- Urheilu- ja liikuntaympäristöt
- Pysäköintivaltaiset piha-alueet
- Rantakasvillisuus
- Kosteikot
- Vesialue

- Aluerajaus
- Puistot, avoimet ja puoliavoimet
- Puistot, puustoiset
- Metsät
- Niityt ja kalliokedot
- Erityiskohteet
- Väliaikaiskäytön alueet
- Torit- ja aukiot
- Katualue
- Yhtenäinen katupuusto
- Palvelujen piha-alueet
- Koulu- ja päiväkotipihat
- Urheilu- ja liikuntaympäristöt
- Rantakasvillisuus
- Kosteikot
- Vesialue

- Aluerajaus
- Siirtolapuutarhat ja palstaviljelyalueet
- Pihat- ja puutarhat
- Korttelipihat
- Vesialue

VIHERRAKENTTEEN TYYPIT JA ARVOT

ANNALA-VANHAKAUPUNKI

Ryhmä	Tyyppi	Elementti	Kuvaus	Ekologinen, kulttuurinen ja sosiaalinen arvo alueella	Arvojen säilyttämisen ja kehittämisen laatukriteerit
Ekosysteemien toimintaan painottuvat elementit	Julkiset rakennetut viheralueet	avoimet puistot	Laajoja avoimia puistoja ei alueella ole, vaan koko alueella on puistoissa varttunutta puustoa. Koko alue muodostaa mosaiikkimaisen viheraluekokonaisuuden, jossa puustoiset ja avoimemmat alueet vuorottelevat. Avoimia/puoliavoimia nurmialueita on Annalan huvilan puistossa ja Kuninkaankartanon saarelle (ks. erityiskohteet).	Alueen pienipiirteinen ja vaihteleva viherrakenne muodostaa niin tilallisesti kuin historiallisilta kerrostumiltaan monimuotoisen kokonaisuuden. Alueen pitkän käyttöhistorian myötä on esiintyy kiinnostavaa kulttuurikasvillisuutta.	kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy, reittien kunnossapito, opastus, maiseman kulttuurihistoriallisten arvojen ja kulttuurikasvillisuuden ylläpitäminen, opastus
		puustoiset puistot	Koko alueella on runsaasti varttunutta puustoa, mikä osaltaan kertoo alueen historista ja arvosta. Verkatehtaanpuistosto on osa kulttuurihistoriallisesti arvokasta teollisuusympäristöä. Puistossa on kookasta varttunutta puustoa ja sen läpi virtaa Vanhankaupunginoja. Puisto myös yhdistää Annalan huvilan puistoalueen rantaan.	Varttunut puusto ja kerroksellinen kasvillisuus tarjoaa elinympäristöjä ja suojaa lajistolle Vantaanjoen ekologisen käytävän ja Vanhankaupunginlahden suojelualueiden solmukohdassa. Puustoiset puistot ovat pienilmastoltaan miellyttäviä virkistys- ja ulkoilualueita.	Kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy, kasvillisuuden monirakenteisuus, yhteydet, liittyminen ympäristöön, historiallisten arvojen esiintuominen, opastus, vanhan puuston vaaliminen.
		rannat	Puustoisia ja puistomaisesti hoidettuja. Pieneltä osin luonnon kalliorantaa. Alueen ulkotilat muodostavat historiallisen kokonaisuuden, jossa rannat ovat merkittävässä roolissa.	Rakennetut rantapenkereet ja laiturit tarjoavat mahdollisuuden päästä veden ääreen ja luovat hyvät puitteet esimerkiksi kalastukselle. Rantarakenteisiin ja näkymiin liittyy historiallisia arvoja.	Ranta-alueen historiallinen arvokkuus ja näkymät. Rakenteiden kunto, ranta-alueen hoidon ja kunnassapidon taso.
	Rakentamattomat viheralueet	metsät	Annalan tammimetsä, kallioalueet ja Kustaa Vaasan puisto muodostavat vaihtelevan metsäisen viheraluekokonaisuuden, joka sisältää avokalliota, hienon tammimetsän ja Vanhankaupunginajan varren lehtoja. Kustaa Vaasan puiston runsaslahopuustoiset lehdot on luokiteltu Metso-kohteeksi ja ne ovat myös arvokkaita lintukohteita.	Vaihtelevat metsäalueet ovat arvokkaita ulkoilu- ja virkistysalueita ja kaupunkiluonnon monimuotoisuuden kannalta rikkaita. Annalan tammimetsä on harvinaisen laaja jalopuumetsä, joka liittyy huvilan historiaan ja ajan puutarhakulttuuriin. Metsät muodostavat alueella suojavyöhykkeen (visuaalisen sekä melun ja ilmanlaadun kannalta) Kustaa Vaasan tien /Lahdenväylän ja Annalan ja Vanhankaupunginkosken kokonaisuuden välille.	Metsäalueiden muoto, koko ja kytkeytyneisyys (metsäverkosto), kasvupaikkatyyppien vaihtelevuus ja lahoppuuston määrä. Kasvillisuuden monirakenteisuus. Rehevöityneisyyden, kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy. Jaloppuuston osuus puustosta. Saavutettavuus. Äänimaisema.
		avokalliot	Annalan metsäalueella on laajoja avokallioita, samoin Kellomäellä. Kellomäen huipulla on paikan historiasta kertova obeliski. Mäelle johtaa portaat Hämeentielleä uudisrakennusten välistä ja siellä sijaitsee arkeologinen polku.	Tärkeitä ulkoilu- ja näköalapaikkoja. Kellomäki historiallinen paikka...	Rehevöitymisen, kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy. Saavutettavuus ja rakenteiden kunto. Näkymät. Historian esiintuominen.
		niityt	Kustaa Vaasan puistossa on niittyalue paikalla jossa on aiemmin ollut Annalan viljelysmaita Vanhankaupunginajan varressa.	Avoimien niittyjen kautta on säilynyt alueen maiseman historiaa. Niityt ovat lajirikkaita elinympäristöjä kasvillisuuden ja hyönteisten kannalta.	Umpeenkasvun ja rehevöitymisen ehkäisy, kulumisen ehkäisy, verkostomaisuus, näkymien auki pitäminen (Kellomäki-Annala).
	Eritiskohteet	siirtolapuutarhat ja viljelypalstat	Annalan viljelypalsta-alueet sijaitsevat metsäalueen pohjoislaidalla Vanhankaupunginajan varrella ja ovat Hyötykasviyhdistys ry:n käytössä. Alueet ovat huvilan entisiä viljelysmaita.	Puutarhaviiljely on osa alueen historiaa. Nykyisin toiminnalla on arvoa niin kaupunkimainen ruoantuotannon kuin virkistys ja yhteisöllisyyden kannalta. Toimintaa voidaan hyödyntää myös opetuskäytössä. Elinympäristöjä ja kaupunkiluonnon monimuotoisuutta, toisaalta myös vieraslajien uhka.	Virkistyskäyttö, hyötykasvillisuus, yhteisöllisyys, kaupunkikuva. Hulevesien hallinta ja hyödyntäminen alueella. Ravinteiden kierrätys ja ravinnekuormituksen minimointi. Vieraslajien leviämisen ehkäisy.

		historialliset kohteet	Annalan huvila (1800-luvulta) pihapiireineen ja puutarhoineen sijoittuu kallioisen mäen Vanhankaupunginkosken puoleiselle rinteelle. Annalan puutarhoja on kunnostettu ja entisöity 2000-luvun vaihteessa. Vanhakaupunki on Helsingin syntysija johon kaupunki perustettiin 1550. Vanhankaupunginkosken ympäristö, Koskipuisto, muodostaa historiallisen kokonaisuuden, jota rakennukset täydentävät. Nykyisin alue on myös merkittävä ulkoilureittien solmukohta.	Kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin ympäristöihin liittyy monia arvoja virkistyksestä aina kulttuurikasvillisuuden geenipankin ylläpitoon ja maisemallisiin arvoihin. Annalan kohdalla korostuvat viljelykulttuurin ja hyötykasviviljelyn merkitys. Vanhankaupunginkosken ympäristö on ennen kaikkea kaupungin syntysija ja identiteettiapaikka, jossa kohtaavat luonto ja rakennettu ympäristö.	Historiallisten maisema-arvojen ja kulttuurikasvillisuuden ylläpitäminen, vanhan puuston vaaliminen, hoidon- ja käytön suunnittelu, kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy, opetus- ja hyötykäytön säilyminen ja kehittäminen, toiminnan jatkuminen alueilla.
	Sinirakenne	pienvedet ja kosteikot	Vanhankaupunginoja virtaa Annalan läpi. Ojaa on kunnostettu ja sen ympäristössä on tehty arkeologisia kaivauksia. Annalan puistossa Hämeentien varressa on pieni kosteikko/lampi, jossa on havaittu mm. sudenkorintolajistoa.	Ennallistettu puro rikastuttaa ympäristöä ekologisesti ja maisemallisesti. Puronvarsi arvokas lintukohde ja arvokas metsäkohde. Vanhankaupunginoojaa voisi olla mahdollista hyödyntää valuma-alueelle mahdollisesti tulevan uudisrakentamisen hulevesien hallinnassa.	Vedenlaadun seuranta, kasvillisuuden ja elinympäristöjen monipuolisuus, uoman varjostus, esteettiset arvot, rehevöitymisen ja umpeenkasvun ehkäisy, hulevesien hallinta koko valuma-alueella.
		virtavedet/merialueet	Vanhankaupunginkoski sekä Vantaanjoen suu kuuluvat alueeseen. Vanhankaupunginkosken pato liittyy alueen historiaan. Padon purkamisesta on käyty keskustelua.	Koskiympäristöllä on historiallinen ja nähtävyys arvo ja se on identiteettiapaikka. Koskiympäristö on myös virkistys- ja kalastuspaikka.	Elinympäristöt, veden laatu, kulttuurihistoriallisten arvojen yhteensovittaminen ekologisten arvojen (esim. kalakannat) kanssa, rannan saavutettavuus, näkymät.
Liikenteeseen ja liikkumiseen painottuvat elementit	Liikenne- ja jalankulkuympäristöt	pääväylät- ja kokoojakadut	Hämeentie (ent. Viertotie*) Helsingin vanhimpia historiallisia katutiloja. Hämeentien varrella on paikoin puustoa, joka antaa vehreää ilmettä katukuvalle. Katutila ja näkymät vaihtelevat.	Kaupunkikuvallisesti tärkeä historiallinen katutila. Luonne osittain muuttunut Kellomäen reunan uudisrakentamisen myötä.	Katutilan historiallinen ilme ja arvokkuus, näkymät Vanhankaupunginlahdelle, katupuuston elinvoimaisuus, pysäköinnin hallinta katukuvassa.
Toiminnallisuute en painottuvat elementit	Yksityiset ja puolijulkiset viheralueet	pihat ja puutarhat	Muutamia vanhoja ja uusia pihapiirejä Hämeentien ja Vanhankaupungintien varrella rajautuen katuun ja kallioiseen metsäalueeseen. Pihoiilla on runsaasti kasvillisuutta.	Vanhat pihapiirit ovat arvokkaita alueen kaupunkikuvan ja historiallisen kerrostuneisuuden säilymisen kannalta.	Historiallisen kaupunkikuvan ja kulttuurikasvillisuuden sekä vanhan puuston vaaliminen.
		kerrostalo- ja korttelipihat	Annalan pihapiiriin liittyvä kerrostalokortteli Hämeentien varrella. läpäisemättömien pintojen osuus suuri. Jonkun verran puustoa pihoiilla.	Pihapiirien kookas puusto ja pihoja rajaavat pensasaidanteet ovat merkitys kaupunkikuvassa. Oleskelu- ja kohtaamispaikkoja.	Vanhan puuston vaaliminen, läpäisemättömien pintojen minimointi, liittyminen ympäristöönsä.
		julkisten rakennusten pihat	Metropolia ammattikorkeakoulun pihapiiri Verkatehtaanpuiston vieressä. Vettä läpäisemättömien pintojen osuus suuri.		Pihapiirin liittyminen ympäristöönsä.

*Viertotie on kivi- tai sepelipäällysteisen (valta)tien vanha nimitys. Viertoteitä tehtiin vilkkaan liikenteen tai raskaiden kuormien vuoksi. Helsinkiin johtaneet suuret valtatieet ovat olleet nimiltään viertoteitä.

VIHERRAKENTTEEN TYYPIT JA ARVOT

ARABIANRANTA

Ryhmä	Tyyppi	Elementti	Kuvaus	Ekologinen, kulttuurinen ja sosiaalinen arvo alueella	Arvojen säilyttämisen ja kehittämisen laatuksiteerit
Ekosysteemien toimintaan painottuvat elementit	Julkiset rakennetut viheralueet	avoimet puistot	Arabian rantapuisto on laaja ja tasainen avoin puistoalue, joka on rakennettu täyttömaalle. Istutetut puuryhmät ovat kasvaneet melko hitaasti. Alue on käytännössä pääosin nurmea, vaikka hoitoluokituksen mukaan niittyä. Valkoposkihanhet viihtyvät puistossa sankoin joukoin. Rantareitti kulkee yhtenäisenä läpi alueen ja on suosittu kaupunkilaisten virkistysreitti.	Tärkeä rantaa seuraava valaistu ulkoilureitti, keskeinen pyöräilyreitti ja talvella latu. Puisto toimii kohtaamis- ja oleskelupaikkana ja tarjoaa mahdollisuuksia liikuntaan ja leikkiin. Maisemalliset arvot ja avarat näkymät merenlahdelle puiston keskeinen ominaispiirre. Puiston kautta johdetaan hulevesiä Vanhankaupunginlahteen. Rantapuisto on tulva-alueita.	Pääsy rantaan ja veden läheisyyteen. Näkymät. Kohtaamis- ja oleskelupaikat, toiminnot ja esteettömät sujuvat ja turvalliset yhteydet, opastus ja orientoitumista helpottavat elementit. Hulevesien viivytys ja kosteikkopainanteiden kasvillisuuden monimuotoisuus. Tulvavyöhykkeen eroosionkestävyys ja elinympäristöt. Puuston latvuspeittävyys. Niittykasvillisuuden monipuolisuus.
		puustoiset puistot	Bokvillanipuisto muodostaa viereisen urheilupuiston kanssa puistoalueen, joka yhdistää Toukolan asuinalueita Arabian rantapuistoon. Sivuiltaan puisto rajautuu asuinrakennusten kortteleihin. Puistossa sijaitsee suojeltu Bokvillanin huvila, joka on entinen Arabian tehtaanjohtajan huvila. Nykyisin rakennus toimii asukastalona ja kahvilana. Varttunutta lehtipuustoa ja niittyä ja nurmea ja kallioita. Puistoa hieman vaikea hahmottaa julkiseksi kadun puolelta, eikä ympäristön historiallinen arvo avaudu.	Puistikko huviloineen tuo alueelle ajallista kerrostumaa ja monipuolistaa kaupunkikuvaa. Tarjoaa kohtaamispaikan asukkaille. Osa-alueen ainut kohde missä on varttunutta puustoa. Kerroksellinen kasvillisuus ja niityt tarjoavat suojaa ja elinympäristöjä lajistolle ja luovat hyvää pienilmastoa. Puistosta avautuvat näkymät rantapuistoon.	Historiallisen arvon ja identiteetin esiintuominen kaupunkikuvassa. Jalopuuston vaaliminen, kasvillisuuden monirakenteisuus ja niittyelinympäristöjen ylläpito. Hulevesien ohjaus. Saavutettavuus ja opastus, alueen julkinen luonne.
	Rakentamattomat viheralueet	metsät	Arabian rantapuiston pohjoisosassa on metsäisempi vyöhyke ja Metso-kohteeksi luokiteltu tervaleppämetsikkö.	Hulevesien hallinta / tulvasuojelu, elinympäristöt, monimuotoisuus, asukaspalautteessa mainittu luontoelämyksiä tarjoavana paikkana	Lahopuuston määrä, elinympäristöt, kasvillisuuden monirakenteisuus, oleskelupaikat ja mahdollisuus luonnon tarkkailuun, roskaisuuden ja epäsiistin vaikutelman ehkäisy, alueen liittyminen visuaalisesti ympäristöönsä
	Sinirakenne	pienvedet ja kosteikot	Kumpulanpuro virtaa alueen etäläosassa laskien Vanhankaupunginlahteen. Uomaa on kunnostettu ja rakennettu viimeisen kymmenen vuoden aikana ja siihen liittyen on rakennettu myös allas/tekosaari. Kumpulanpuron ekologinen tila on heikko niin vedenlaadun kuin elinympäristöjen näkökulmasta. Puro toimii keskeisenä hulevesien purkukanavana laajalta alueelta ja se tulvii herkästi. Rantapuistossa on lisäksi muutamia pieniä hulevesiuomia (ks. avoimet puistot).	Kumpulanpuro on maisemallinen solmukohta, joka helpottaa orientoitumista alueella. Uomalla on merkitystä viheralueen monipuolistajana ja potentiaalia toimia pienimuotoisena ekologisena käytävänä. Kosteikot monipuolistavat avointa puistoaluetta, viivyttävät hulevesiä ja tarjoavat suojaa ja elinympäristöjä lajistolle sekä luovat maisemallista vaihtelevuutta. Hulevesien viivyttämiseen ja puhdistamiseen rantapuistossa on paljon mahdollisuuksia.	Vedenlaadun seuranta, kasvillisuuden ja elinympäristöjen monipuolisuus, esteettiset arvot, pääsy veden ääreen, mahdollisuudet luonnon tarkkailuun. Pienien hulevesiäiheidien osalta rehevöitymisen ja umpeenkasvun ehkäisy, hulevesien hallinta koko valuma-alueella.
		merialueet	Vanhankaupunginlahti	Alueen keskeinen maisema ja virkistysarvo (näkymät, kalastus, veneily, linnusto). Avoin vesialue Toukolan rantapuisto ja Kyläsaaren edustalla on arvokas lepakkoalue.	Veden laatu, mahdollisuudet vesialueen virkistyskäyttöön, vedenalaiset elinympäristöt.
		rannat / vesikasvillisuuden vyöhykkeet	Arabian rantapuiston kapea rantavyöhyke on pääosin täyttömaalle rakennettua kivistä rantapengertä. Kasvillisuus on niukkaa, paikoin on pensaikkoa (mm. tyrniä) sekä joitakin istutettuja puita. Reitti kulkee	Veden läheisyys ja avarat näkymät lahdelta ovat rantapuiston keskeinen virkistysarvo. Kapea rantavyöhyke on yhtenäinen mutta toisaalta monotoninen, sen ekologiset arvot ovat niukat,	Ranta-/tulvavyöhykkeen kehittäminen, näkymät, pääsy ja oleskelumahdollisuudet veden ääressä, mahdollisuudet luonnon tarkkailuun. Rantavyöhykkeen kasvillisuuden ja elinympäristöjen

			avoimen puiston osalta aivan rannan tuntumassa. Tulvavesi nousee rannalle aika ajoin peittäen myös rantareitin alleen. Aivan puiston pohjoisosassa rantavyöhyke on leveämpi ja siihen liittyy ruovikkoalue.	mutta potentiaali on korkea. Rantavyöhykkeen hoitoon ei ole selkeitä tavoitteita tai periaatteita. Elinympäristöt, monimuotoisuus	monipuolisuus.
Liikenteeseen ja liikkumiseen painottuvat elementit	Liikenne- ja jalankulkuympäristöt	torit ja aukiot	Kaj Franckin aukio toimii alueella keskeisenä liikenteen ja liikkumisen solmukohtana, josta johtaa puistoyhteys rantapuistoon. Asfaltti ja luonnonkivipäällysteinen aukio, jossa muutamia nuoria puita.	Kaupunkikuvallisesti tärkeä kohtaamis- ja identiteettipaikka, josta avautuu näkymä rantaan ja Vanhankaupunginlahdelle.	Kunnossapito, viihtyisyys, puuston elinvoimaisuus, pienilmasto.
		pääväylät- ja kokoojakadut	Toukolankatu ja Arabiankatu ovat alueen kokoojakatuja. Kaduilla on osittain katupuurivit ja kadunvarsipysäköintiä. Kortteleiden välisten tonttikatujen varsilla on runsaasti pysäköintiä. Näissä katutiloissa julkisen ja yksityisen tilan raja ei ole selkeä, mikä aiheuttaa ylläpidolle haastetta. Puusto on nuorta ja taimilaatu on osittain heikkolaatuista.	Katualueet ovat tärkeitä alueen kaupunkikuvan ja identiteetin kannalta. Runtas katupuusto tulee luomaan alueelle vihreää ilmettä ja vaikuttaa alueen pienilmastoon, jos puusto pääsee varttumaan.	Puuston kasvutilan ja elinvoimaisuuden turvaaminen, pysäköintivaltaisen ilmeen vähentäminen katutilassa, hulevesien hallinta
		piha- ja tonttikadut			
Toiminnallisuute en painottuvat elementit	Yksityiset ja puolijulkiset viheralueet	kerrostalo- ja korttelipihat	Alueen asuinkortteleilla on laajat yhteispihat. Pihoihin liittyy tyypillisesti laajoja läpäisemättömiä pintoja ja kansirakenteita. Kasvillisuus on vielä nuorta ja varttunutta puustoa ei ole. Kasvillisuus on pääosin pensas- tai muuta matalakasvuista. Osalla pihoista on laajoja nurmialueita.	Laajat aitaamattomat yhteispihat, joihin on vapaa kulku, on suunniteltu edistämään alueen yhteisöllisyyttä. Pihat tarjoavat erilaisia kohtaamis- ja oleskelupaikkoja ja turvallisen leikkiympäristön. Erityisen kasvillisuuden varttuessa pihoilla on potentiaalia toimia eräänlaisina habitaattitaskuina, jotka ovat yhteydessä rantapuistoon.	Puolijulkisen luonteen säilyminen, kulumisen ehkäiseminen, kunnossapidon ja hoidon laatu, viihtyisyys, pienilmasto
		julkisten rakennusten pihat	Palvelukorttelit erottuvat vähäpuustoisina alueina, joissa on enimmäkseen läpäisemätöntä pintaa.	Piha-alueet ovat tärkeitä kohtaamis- ja oleskelupaikkoja.	Hulevesien hallinta, viihtyisyys ja edustavuus, kasvillisuuden määrä, pienilmasto
		pysäköintivaltaiset piha-alueet	Arabiankadun varressa ja Hämeentien varren kortteleissa on laajoja pysäköintialueita. Pääosin läpäisemätöntä pintaa ja kasvillisuus niukkaa tai olematonta, pienilmasto tyypillisesti epämiellyttävä.		Alueiden rajaaminen ja jäsentäminen kasvillisuuden avulla, hulevesien hallinta
		väliaikaiset puistot	Arabiankadun ja Muotoilijankadun kulmauksessa tontilla väliaikainen puisto, jossa kaupunkiviljelyä (2015).	Väliaikaisilla toiminnoilla voidaan edistää yhteisöllisyyttä ja luoda alueelle mielenkiintoista ja vaihtelevaa ympäristöä. Kaupunkiviljelyalue on toiminut mm. opetuskohteena ja kohtaamispaikkana.	Väliaikaisen toiminnan mahdollistaminen.
	Leikki- ja liikuntaympäristöt	päiväkoti- ja koulupihat	Koulu sijoittuu alueen keskelle liikuntapuiston yhteyteen. Pohjoisreunassa on päiväkot. Alueen eteläosassa toimii lisäksi ammattikorkeakoulu ja ammattioppilaitos. Piha-alueilla on niukasti kasvillisuutta ja runsaasti läpäisemättömiä pintoja.	Keskeisiä opetuksen, liikkumisen ja oleskelun ympäristöjä ja kohtaamispaikkoja. Hyvät yhteydet ympäröiville viheralueille.	Turvallisuus ja terveellisyys, pienilmasto. Toimintamahdollisuudet. Mahdollisuus hyödyntää läheisiä metsä- ja muita luontokohteita opetukseen ja ulkoiluun. Turvalliset yhteydet ja liittyvän katuympäristön laatu.
		liikuntapaikat ja –reitit	Laaja liikuntapuisto liittyy Toukolan rantapuistoon. Liikuntapuiston kasvillisuus koostuu pääosin puuriveistä ja nurmipintaista välialueista. Urheilupuiston istutukset ja reitit ovat heikossa kunnossa.	Alueen keskeinen toiminnallinen virkistys ja ulkoilupaikka. Muodostaa Bokvillanipuiston kanssa viheralueyhteyden Toukolasta rantaan, mutta yhteys katkeaa pysäköintialueeseen.	Turvalliset yhteydet laajemmille viheralueille, pienilmasto, turvallisuus ja reittien kunto, liittyminen rantapuistoon.

VIHERRAKENTTEEN TYYPIT JA ARVOT

KOSKELA

Ryhmä	Tyyppi	Elementti	Kuvaus	Ekologinen, kulttuurinen ja sosiaalinen arvo alueella	Arvojen säilyttämisen ja kehittämisen laatukriteerit
Ekosysteemien toimintaan painottuvat elementit	Julkiset rakennetut viheralueet	avoimet puistot	Kustaa Aadolfin puisto ja Annalankenttään liittyvä puistoalue.	Puistoalueita, jotka ovat jääneet liikenteen ja muuttuvan maankäytön myötä sivurooliin ja sijoittuvat virkistyksen ja oleskelun kannalta epäsuotuisasti. Kustaa Aadolfin puisto on tärkeä linkki Vanhankaupunginkosken ja Vantaanjoen varren vihreyhteyksien välillä.	Alueiden toiminnallinen ja kaupunkikuvallinen kehittäminen. Puuston ja kasvillisuuden lisääminen, kerroksellinen suojakasvillisuus.
	Rakentamattomat viheralueet	metsät	Koskelan metsäalue (Pikkukosken puistometsä) on alueen laajin metsäalue, joka liittyy osaksi Vantaanjoen varren laajempiin metsäalueisiin ja joen vartta seuraavaa ekologista yhteyttä. Metsäalue on suurimmaksi osaksi luokiteltu Metso-kohteeksi sisältäen niin karuja kalliometsiä kuin rehevää rinnelehtoa.	Osa Vantaanjoen laakson vihersormea eli Helsinkipuistoa sekä ekologista runkoyhteyttä. Helsinkipuiston laajimpia yhtenäisiä metsäalueita. Tärkeä lähivirkistysalue ja Koskelan kaupunginosan identiteettitekijä. Suosittua lenkkeilymaastoa. Metsäalueet tarjoavat luontokokemuksia ja terveyshyötyjä. Koskelan metsäalue on luontoarvoiltaan moniarvoinen alue*.	Metsäalueen laajuus ja kytkeytyneisyys. Yhtenäisten peitteisten alueiden laajuus. Puuston monirakenteisuus ja lahoppuuston määrä. Kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy. Reuna-alueiden hoito.
		avokalliot	Alueen metsistä huomattava osa on avokallioita. ”Koskelan kalliot” on ollut Koskelan alueen rakentamisesta saakka tärkeä juhla- leikki- ja kokoontumispaikka. Korkeimmalta paikalta avautuu komeat näkymät Helsingin ylle.	Koskelan kalliot tärkeä ulkoilu- ja näköalapaikka. Alueen identiteettiä muodostava tekijä, johon liittyy paljon tarinoita. ”Poikien mielestä Koskelassa parasta olivat Pirunkalliot eli ”Pirtsarit” ja ”Kaltsit” sekä Koskelan ympärillä oleva metsä.”	Rehevöityminen ja pusikoituminen, saavutettavuus, kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy.
		niityt	Pohjoisreunan voimajohtokujanne muodostaa niittymäisten alueiden tilasarjan.	Osa niittyverkostoa, luonnon monimuotoisuus, ulkoilu, näkymät.	Rehevöityminen ja pusikoituminen, kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy. Liittyminen ympäristöön.
	Erityiskohteet	historialliset kohteet	Koskelan sairaalan alueella on laajat puistoalueet ja runsaasti vanhaa puustoa.	Alueen historialliset ja kaupunkikuvalliset arvot. Vihreän ympäristön elvyttävät ja terveyshyödyt. Pienilmasto, pienhiukkasten sitominen.	Vanhan puuston ja kulttuurikasvillisuuden vaaliminen, imeyttävän pinnan säilyminen.
	Sinirakenne	rannat	Vantaanjoen rantavyöhyke on Koskelan puolen metsäinen ja Kustaa Aadolfin puiston kohdalla avointa tulvaniittyä.	Tukee Vantaanjoen ekologista kokonaisuutta ja toimii ekologisena yhteytenä lajistolle. Rantaa seuraa virkistysreitti.	Luonnonmukaisuus, joenvarren kasvipeitteisyys ja tulva-alueet. Rantavyöhykkeen jatkuvuus. Rannan saavutettavuus, reittien yhtenäisyys. Virkistystä tukevat toiminnot kuten kalastus. Vieraslajien ehkäisy. Vantaanjoen varren ja ranta-alueiden hoidon suunnittelutarve.
Liikenteeseen ja liikkumiseen painottuvat elementit	Liikenne- ja jalankulkuympäristöt	puistokadut	Koskelantien päästä alkaa arvokas puukujanne, joka tavallaan kaupunkikuvallisesti merkitsee kantakaupunkiin saapumista.	Koskelantien näyttävät puukujanteet erityinen arvo alueella.	Historiallisten puistokatujen sarjan säilyttäminen ja kehittäminen, vanhan puuston vaaliminen ja elinvoimaisuuden turvaaminen
		pääväylät- ja kokoojakadut	Alue on merkittävä liikenteen solmukohta. Katualueet tyypillisesti vähäpuustoisia alueita, paljon läpäisemätöntä pintaa: Koskelantien itäosa, Kustaa Vaasan katu, Lahdenväylä.	Pääasiassa ajoneuvoliikenteen ja joukkoliikenteen alueita. Kiinnitettävä huomioita julkisen liikenteen saavutettavuuteen ja yhteyksien käveltävyyteen.	Suojaava kasvillisuus tai rakenteet, yhteydet, joukkoliikenteen saavutettavuus, estevaikutuksen vähentäminen, jalankulku- ja pyöräily-ympäristön laatu.
		kerrostalo- ja korttelipihat	Koskelan kerrostaloalue ja Valtimontien kerrostalot. Alueilla on laajalti läpäisemätöntä pintaa maanvaraisten pysäköintialueiden seurauksena, mutta kasvillisuutta on yhtenäisempinä alueina rakennusten välissä. Kasvillisuus on keski- ja suurikasvuista puustoa ja pensaita.	Laajemmat metsäalueet ympärillä, hyvät virkistysyhteydet, suuret pihat. Pihat osittain melko varjoisia.	Hulevesien hallinta laajoilla pysäköintialueilla, kaupunkikuva, siisteys. Piha-alueiden toiminnot. Lajiston monipuolisuus ja puuston eri-ikäisyys.

Toiminnallisuute en painottuvat elementit	Yksityiset ja puolijulkiset viheralueet	pysäköintivaltaiset piha-alueet	Aikakaudelle tyypillistä ympäristöä. Kallioita. Vedenpuhdistuslaitos ja vaunuhallien ympäristö vähäpuustoisia alueita, joissa paljon läpäisemätöntä pintaa.	Ympäröivän kasvillisuuden merkitys ja suojavaikutus korostuu.	Hulevesien hallinta, kaupunkikuva.
		päiväkoti- ja koulupihat	Alueella sijaitsee päiväkoti ja koulu Pikkukosken puistometsän vieressä.	Viereinen metsäalue on päiväkodin ja koulun tärkeä lähimetsä.	Mahdollisuus hyödyntää läheisiä metsä- ja muita luontokohteita opetukseen ja ulkoiluun. Turvalliset yhteydet.
		liikuntapaikat ja – reitit	Annalankentän hiekkakentän käyttö nykyisin vähäistä. Jäänyt hieman syrjään kaupunkirakenteesta.	Kenttää ympäröivällä puustolla suojaava vaikutus.	Turvalliset yhteydet laajemmille viheralueille, suojakasvillisuus

*Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024, paikkatietoanalyysissä alueille osoitettu enemmän kuin yksi luontoarvo

Kappele Koskelan historiaa (http://www.koo6.biz/uploads/1/4/1/4/14145641/lyhyt_historia_koskelan_kaupunginosasta.pdf):

”Poikien mielestä Koskelassa parasta olivat Pirunkalliot eli "Pirtsarit" ja "Kaltsit sekä Koskelan ympärillä oleva metsä. Alueen etuja olivat lisäksi hyvät hiekkatiet, joita voi ajaa mopoilla ja moottoripyörällä, sekä nurmikot, joilla voi pelata jalkapalloa. Lähellä olevassa Vantaanjoessa voi uida ja kalastella. Lyhyesti sanottuna: Isot kalliot, metsä ja kalavedet olivat alueen parhaat puolet. Pojat sanoivat tuntevansa kaikki polut ja puut Koskelan metsissä, ja he uskoivat selviytyvänsä siellä vaikka kuinka pimeässä. Metsästä oli lisäksi se hyöty että sinne pääsi helposti poliisia karkuun. Koskelasta oli lisäksi hyvät yhteydet keskustaan.

Kaikki koskelalaiset pojat kävivät kalassa Tekniikan museon vieressä virtaavalla Pitkäkoscella, eli Koskella eli Putouksilla. Kesäisin siellä oli aina muutaman pojan kalaporukka, ja kalaa tuli. Pojat kerskuivat kalasaaliillaan. Joskus jopa kilpailtiin keskenään siitä kumpi joukkue sai eniten kaloja. Silloin laskettiin kaikki kalat mukaan, räkäkiisketkin. Kaloja ei tietenkään syöty, vaan pojat muun muassa pelasivat kerran pesäpalloa kilpailusaalillaan. Öisin käytiin myös kalassa. Jos satuttiin saamaan lohi se paistettiin samana yönä ja syötiin.”

VIHERRAKENTEN TYYPIT JA ARVOT

KUMPULA-TOUKOLA

Ryhmä	Tyyppi	Elementti	Kuvaus	Ekologinen, kulttuurinen ja sosiaalinen arvo alueella	Arvojen säilyttämisen ja kehittämisen laatuksiteerit
Ekosysteemien toimintaan painottuvat elementit	Julkiset rakennetut viheralueet	avoimet puistot	Vallilanlaakson puisto on on osa Kumpulunapuron laakson viheryhteyttä, joka on muodostettu Kumpulan kartanon entisille pelloille. Puistoon on kaavailtu hulevesien viivytysaltaita, jotka eivät kuitenkaan ole toteutuneet. Puisto on hyvin avoin ja puustoa on erittäin vähän. Viereinen Mäkelänkatu aiheuttaa meluhaittaa. Hulevesiä johdetaan putkissa puiston läpi. Sekaviemäröinnin purkupiste.	Virkistys- ja vapaa-ajan toimintojen kannalta oleellinen yhteys ja viheralue. Laaksossa Kumpulanpuron luontaisen uoman varteen sijoittuvassa puistossa hyvä potentiaali puiston rikastamiseen vesielementtiä hyödyntäen.	Virkistystä ja ulkoilua palvelevat toiminnot, hulevesien/veden hyödyntäminen puistossa, puuston ja kasvillisuuden lisääminen ja kerroksellisuus, äänimaiseman ja pienilmaston miellyttävyyys /meluntorjunta.
		puustoiset puistot	Alueella on useita puustoisia puistoja, jotka rinnastuvat osittain metsiin. Rakennetuista puistoista Vallilanlaakson puiston itäpuoli, Käpylän asukaspuisto ja Kuntähdenkenttä ovat omaleimaisia puistoalueita, jotka täydentävät ja monipuolistavat alueen viherrakennetta. Osittain kunnostus ja kehittämistarpeita ja osa puistoista hakee roolian muuttuvassa ympäristössä.	Puustoiset puistot ovat pääosin vanhempia puistoalueita, joihin liittyy nykyisten virkistysarvojen lisäksi ajallisia kerrostumia, arvoja ja perinteitä. Niillä on merkitystä myös kaupunginosien identiteetin kannalta. Varttunut puusto ehkäisee hulevesien muodostumista, sitoo pienhiukkasia, parantaa pienilmastoa ja tarjoaa elinympäristöjä.	Vanhan ja varttuneen puuston vaaliminen, kasvillisuuden monirakenteisuus. Turvallisuuden tunne. Puistojen toiminnallisuuden ja kaupunkikuvallisen laadun vastaaminen ympäristön tarpeisiin.
	Rakentamattomat viheralueet	metsät	Kumpulan siirtolapuutarhaa ja Kumpulanlaaksoa reunustavat metsäiset selänteet, joissa on runsaasti avokallioita. Lähinnä Kumpulanlaaksossa on rehevämpää kasvillisuutta. Myös kampuksen ympärillä on metsäinen vyöhyke. Alueen eteläosissa on jalopuuvaltaisia metsiköitä (tammi ja/tai vaahtera), joista osa on luokiteltu Metso-kohteiksi, samoin kuin osa kallioisista metsiköistä. Metsien osuus alueen viherrakenteesta on huomattava.	Metsät toimivat alueella virkistys- ja ulkoilualueina, tarjoavat luontokokemuksia ja terveyshyötyjä, mutta myös äsenteävät kaupunkirakennetta, kertovat maisemarakenteen ominaispiirteistä ja rajaavat myös kaupunkikuvallisesti eri tyyppisiä alueita toisistaan. Metsät tarjoavat elinympäristöjä, ylläpitävät ekologista verkostoa ja kaupunkiluonnon monimuotoisuutta. Erityisesti jalopuuvaltaiset metsiköt ovat lajistoltaan monimuotoisia ja kertovat myös alueen kartanohistoriasta. Koskemattoman maaperän arvo mm. maaperän mikrobitoiminnan ylläpitäjänä (veden puhdistuminen, mikrobittason monimuotoisuus) Pienilmaston säätely.	Metsäalueiden muoto, koko ja kytkeytyneisyys (metsäverkosto). Huomattava että suuri osa alueen metsistä on avokalliota. Rehevöityneisyyden, kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy. Puuston monirakenteisuus, lahoppuun määrä. Jalopuuston osuus erityisesti rehevämällä kasvupaikoilla.
		avokalliot	Lähes kaikki alueen metsät sijoittuvat alueen kallioisille selänteille, joista huomattava osa on avokallioita. Kumpulanmäellä selänteen kallioinen korkein kohta on säästetty rakentamiselta (suojeltu kaavassa).	Suosittuja näköala- ja ulkoilupaikkoja, kaupunkikuvan ja suurmaiseman ominaispiirteiden kannalta arvokkaita kohteita.	Rehevöityminen, saavutettavuus, kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy. Suosituimmat alueet tulisi kunnossapidon kannalta rinnastaa rakennettuihin puistoihin (mm. roskat).
		niityt	Kumpulan kampuksen eteläpuolella loivasti laskevassa rinteessä sijaitsee niitty, joka liittyy paikalla sijainneeseen Kumpulan kartanon pihapiiriin.	Hoidetut niityt ovat lajistollisesti rikkaita, ylläpitävät hyönteisten ja pölyttäjien elinympäristöjä ja tarjoavat maisemallisia arvoja. Alueella sijaitseva rinneniitty kertoo tarinaa maiseman historiasta.	Umpeenkasvu, rehevöityminen, lajiston monimuotoisuus, verkosto.
		siirtolapuutarhat ja viljelypalstat	Kumpulan siirtolapuutarha on osa laajempaa viheraluekokonaisuutta, joka on perustettu Kumpulan kartanon entisille pelloille. Siirtolapuutarha perustettiin v.1927. Kumpulanlaaksossa on lisäksi viljelypalstoja metsän ja pihamaiden välillä ja Toukolassa Arabianmäen kupeessa. Kumpulan siirtolapuutarha-alueella on vanhaa puustoa, komea kuusiaita ja runsas kasvillisuus. Kiinnostavana	Alueen identiteetin kannalta merkittäviä alueita, joilla kulttuurihistoriallista arvoa. Kaupunkimainen ruoantuotanto ja sen mahdollisuudet tulevaisuudessa. Yhteisöllisyyttä lisäävää toimintaa. Paljon läpäisevää pintaa ja mahdollisuuksia hulevesien hyödyntämiseen alueella. Elinympäristöjä ja kaupunkiluonnon monimuotoisuutta, toisaalta myös vieraslajien uhka.	Virkistyskäyttö, hyötykasvillisuus, yhteisöllisyys, kaupunkikuva. Hulevesien hallinta ja hyödyntäminen alueella. Ravinteiden kierrätys ja ravinnekuormituksen minimointi.

		kasvitieteelliset puutarhat	lisätietona, että alueella on saanut pitää kotieläimiä 50-luvulle saakka.	Alueet voidaan nähdä myös viheralueina, joita kaupunkilaiset ylläpitävät toiminnan kautta (edellyttää toki alueiden vähintäänkin puolijulkista luonnetta).	
			Kumpulan kasvitieteellinen puutarha on perustettu Kumpulan kartanon pihapiiriin ja kartanon päärakennus on osa aluetta. Liittyy osaksi laajempaa Kumpulan ja Vallilanlaakson viheraluekokonaisuutta.	Kulttuurihistorian, opetuksen- ja tieteen kannalta arvokkaita alueita, jotka toimivat myös virkistysalueina ja identiteettipaikkoina ja tarjoavat kaupunkiympäristösssä elinympäristökeitaita. Arvo erityisesti paikallisen kaupunkilajiston vaalimisessa tuleville sukupolville.	Puuston ja muun kasvillisuuden vaaliminen, lajirikkaus, opetus- ja tutkimuskäyttö. Hulevesien hallinta alueella.
	Sinirakenne	virtavedet ja pienvedet	Kumpulanpuron avouomaosuus sijoittuu Vallilanlaakson länsiosaan. Puronvarren kasvillisuus vaihtelee tiheimmästä avoimeen. Hulevesitulvia esiintyy ajoittain Vallilanlaakson eteläosassa (ja suunnittelualueen ulkopuolella siirtolapuutarhan alueella). Alueella on riski sekaviemäriverkoston tulvimiselle.	Pienvedet kaupunkiympäristössä toimivat eräänlaisina ekosysteemipalveluiden keitaina, lisäten ympäristön monimuotoisuutta niin maiseman kuin ekologian näkökulmasta. Kumpulanpuro toimii myös laajan alueen hulevesiviemärinä.	Tulvaherkkyys, elinympäristöjen monimuotoisuus, veden laatu, uoman varjostus, eroosio. Sekaviemäriverkoston saneeraus.
Liikenteeseen ja liikkumiseen painottuvat elementit	Liikenne- ja jalankulkuympäristöt	torit ja aukiot	Arabianmäki Hämeentien varrella. Mikä tämän aukion rooli oikeastaan on?	Kohtaamis- ja identiteettipaikka.	Hulevesien hallinta, oleskelu- ja toimintamahdollisuudet.
		pääväylät- ja kokoojakadut	Kustaa Vaasan katu on monikaistainen pääväylä, joka jakaa aluetta kahteen osaan. Hämeentie on historiallinen katuympäristö. Kumpulan kampukselle johtavalla Väinö Auerin kadulla on yhtenäiset katupuurivit. Vanhempien alueiden katuympäristö on pienimittakaavainen ja varsinkin vanhoilla työväen asuinalueilla luonteeltaan pelkistetty. Kaduilla vehreä ilme muodostuu tonttien kasvillisuudesta. Hyvin vähän katuvihreää.	Alueen kaupunkikuvallinen identiteetti.	Pienimittakaavaisuus kapeilla tontti- ja pihakaduilla. Katupuuston määrä ja tila pääkaduilla. Historiallisen katumijöön ja linjausten säilyminen. Hulevesien hallinta. Kustaa Vaasan kadun estevaikutuksen lieventäminen.
		piha- ja tonttikadut			
Toiminnallisuute en painottuvat elementit	Yksityiset ja puolijulkiset viheralueet	pihat ja puutarhat	Yhtenäisiä pientaloalueita, joissa vehreät pihat. Hulevesien imeytyminen tapahtuu tonteilla. Hyöty- ja muuta puutarhakasvillisuutta, etenkin hedelmäpuita ja marjapensaita runsaasti. Pihat antavat ilmeen myös kaduille.	Viihtyisyys, yhtenäinen kaupunkikuva, kulttuurihistoria, elinympäristöt, hyötykasvit, virkistys, hulevedet Pihojen muodostamaan viherrakenteeseen liittyy niin ekologiaa, sosiaalisia kuin kulttuurihistoriallisia arvoja. Varttunut puusto, vanha puutarhakasvillisuus, suhteellisen pieni läpäisemättömien pintojen osuus.	Kulttuurihistoriallisten ominaispiirteiden, nykyisen käytön tarpeiden ja ekologisten arvojen yhteensovittaminen. Puuston vaaliminen.
		kerrostalo- ja korttelipihat	Sijoittuvat kampuksen ympäristöön, Hämeentien varrelle ja Kumpulanportin ympäristöön. Tyypillisesti pihoilla paljon vettä läpäisemätöntä pintaa ja vehreyden luo pihojen ympäröivien alueiden kasvillisuus.		Hulevesien hallinta tontilla. Mahdolliset biosuodatusratkaisut pysäköinnin yhteydessä.
	Leikki- ja liikuntaympäristöt	julkisten rakennusten pihat	Kumpulan kampus, paljon vettä läpäisemätöntä pintaa. Kasvillisuus pääosin istutettua puustoa.	Opetuskäyttö, kohtaamis- ja identiteettipaikkoja.	Hulevesien hallinta, viihtyisyys.
		päiväkot- ja koulupihat	Sijoittuvat pientaloalueiden keskelle ja viheralueiden laiduille.	Leikin, oleskelun ja opetuksen paikkoja.	Mahdollisuus hyödyntää läheisiä metsä- ja muita luontokohteita opetukseen ja ulkoiluun. Turvalliset yhteydet.
		liikuntapaikat ja –reitit	Kumpulan maauimala ja kolme pienempää kohdetta viheralueisiin kytkeytyen. Maauimalan alueella runsaasti vettä läpäisemätöntä pintaa.	Virkistys, kohtaamis- ja identiteettipaikkoja (maauimala)	Kytkeytyminen viheralueisiin, saavutettavuus

VIHERRAKENTEN TYYPIT JA ARVOT

KYLÄSAARI

Ryhmä	Tyyppi	Elementti	Kuvaus	Ekologinen, kulttuurinen ja sosiaalinen arvo	Laatukriteerit
Ekosysteemien toimintaan painottuvat elementit	Julkiset rakennetut viheralueet	avoimet puistot	Toukolan rantapuisto liittyy alueen pohjoisosaan. Rantapuisto on pääosin avointa nurmialuetta.	Puisto on tärkeä yhteys rantaan. Kumpulanpuron ympäristön kehittäminen sini-vihreänä kokoavana yhteytenä. Eri kaupunginosia ja tärkeitä yhteyksiä kokoava puisto.	Hulevesien hallinta, kasvillisuuden monipuolisuus Toiminnot ja kohtaamispaikat. kulkuyhteyksien sujuvuus ja esteettömyys. Pienilmasto. Turvallisuuden tunne. Elinympäristöjen monipuolisuus ja suojaisuus Kumpulanpuron varressa.
		rannat	Alueella on pitkä rantaviiva Vanhankaupunginlahteen. Koko rantaviiva on rakennettua täyttömaa-aluetta, mutta nykyisellään hoitamatonta. Rannassa on niukasti kasvillisuutta, istutettua kasvillisuutta ei ole.	Rannan saavutettavuus nykyisellään heikko. Toisaalta se tarjoaa suojaisen vaihtoehdon Arabian rantapuiston avoimuuden vastineena. Rantavyöhyke on kapea ja monotoninen.	Pääsy ja oleskelumahdollisuudet veden ääressä, mahdollisuudet luonnon tarkkailuun. Rantavyöhykkeen kasvillisuuden ja elinympäristöjen monipuolisuus.
	Sinirakenne	pienvedet ja kosteikot	Rannan tuntumassa sijaitsee suojainen rehevä lampare, johon merivesi tulvii ajoittain. Alueen läpi virtaa uoma, jonka kautta johdetaan hulevesiä Vanhankaupunginlahteen.	Lampare toimii lintujen ruokailupaikkana ja siellä on havaittu mm. monipuolinen sudenkorentolajisto. Monipuolistaa rantavyöhykkeen elinympäristöjen tarjontaa ja tarjoaa suojaa linnuille ja muille lajeille. Tarjoaa mahdollisuuksia luonnon tarkkailuun.	Kasvillisuuden kerroksellisuus ja sen tarjoama suoja lajistolle, umpeenkasvamisen ehkäisy.
		merialueet	Vanhankaupunginlahti	Alueen keskeinen maisema ja virkistysarvo (näkymät, kalastus, veneily, linnusto), Kyläsaaren edustan vesialue on arvokasta lepakkoaluetta (Vanhankaupungin hoito- ja käyttösuunnitelma 2015-2024).	Veden laatu, mahdollisuudet vesialueen virkistyskäyttöön, vedenalaiset elinympäristöt. Avoin vesipinta.
Liikenteeseen ja liikkumiseen painottuvat elementit	Liikenne- ja jalankulkuympäristöt	pääväylät- ja kokoojakadut	Hermannin rantatie, vähäpuustoinen alue, paljon läpäisemätöntä pintaa. Alue on kehittyvää aluetta.	Reitistö ja liikkuminen. Kaupunkikuvan kannalta merkittävä ympäristö.	Jalankulkuympäristön turvallisuus ja miellyttävyys, suojaava kasvillisuus tai rakenteet, hulevesien hallinta.
Toiminnallisuute en painottuvat elementit	Yksityiset ja puolijulkiset viheralueet	Pysäköintivaltaiset piha-alueet	Pääosin läpäisemätöntä pintaa ja kasvillisuus niukkaa tai olematonta, tyypillisesti pienilmastoltaan epäsuotuisia alueita.		Hulevesien hallinta, kaupunkikuva, pienilmastoa parantava kasvillisuus tai rakenteet.
	Väliaikaiset ympäristöt	joutomaat/ruderaatit	Laaja ruderaattialue sijaitsee rannan ja rakentamisalueen välissä täyttömaa-alueella. Kasvillisuus muodostuu kerroksellisesta puu-, pensas- ja kenttäkasvillisuudesta. Alue tulvii aika ajoin. Lajistossa tavataan harvinaisuuksia. Alueelle on laadittu viheralueiden yleissuunnitelma Arabian rantapuiston suunnittelun yhteydessä.	Alueelle on kehittynyt puustoa ja pensaskasvillisuutta (mm. suhteellisen laaja tyrnialue) sekä niittymäisiä alueita. Kasvillisuustyyppien vaihtelu luo monimuotoisia elinympäristöjä ja suojapaikkoja lajistolle. Alue toimii tulvavyöhykkeenä. Virkistyksen ja kaupunkikuvan näkökulmasta kantakaupungin läheisyydessä alue tarjoaa myös vaihtelua. Alue on osa rantareittiä ja kehittyvää rantavyöhykettä. Alue on luontoharrastajien arvostama.	Elinympäristöjen monimuotoisuus ja harvinainen lajisto, saavutettavuus ja turvallisuus, opetus- ja tutkimusarvon hyödyntäminen. Muutos alueen keskeisenä piirteenä.

VIHERRAKENTEEN TYYPIT JA ARVOT

KÄPYLÄ

Ryhmä	Tyyppi	Elementti	Kuvaus	Ekologinen, kulttuurinen ja sosiaalinen arvo alueella	Arvojen säilyttämisen ja kehittämisen laatukriteerit
Ekosysteemien toimintaan painottuvat elementit	Julkiset rakennetut viheralueet	avoimet puistot	Otto-livari Meurmanin puisto sijaitsee keskeisellä paikalla Käpylässä ja on osa puutarhakaupunginosan vanhaa keskustaa. Puistossa on mm. perennaistutuksia ja avoin nurmialue. Puisto toimii myös osana viereisen koulun pihaa.	Kohtaamis- ja tapahtumapaikka. Varttunut puustoa, erityisesti Kullervonkadun puolella puisto rajaa varttuneiden lehmusten rivistö, joka muodostaa myös katutilan rajauksen.	Aikakaudelle tyypillinen kaupunkikuvallinen ilme, siisteys ja toiminnot. Kulutuksenkestävyys. Varttuneen puuston vaaliminen. Yleinen viihtyisyys.
		puustoiset puistot	Useita pienialaisia puustoisia puistoja ja puistikoida, osalla historiallisia arvoja. Joukolanpuisto kaipaa kunnostusta.	Kohtaamis- ja identiteettipaikkoja, joilla on kaupunkikuvallista ja historiallista arvoa puutarhakaupunginosassa. Varttunut puusto parantaa pienilmastoa ja sitoo pienhiukkasia.	Aikakaudelle tyypillinen kaupunkikuvallinen ilme, siisteys. Toiminnallisuuden vastaaminen nykyisiin tarpeisiin. Vanhan puuston vaaliminen ja uusiminen tarvittaessa. Saavutettavuus ja puistojen julkinen luonne.
	Rakentamattomat viheralueet	metsät	Alueella ei ole varsinaisia metsiä, mutta muutama harvapuustoinen kallioalue. Sofianlehdon kupeessa pieni lehto, jossa pääpuuna vaahtera. Mäkelänkadun vastakkaisella puolella (suunnittelualueen ulkopuolella) sijaitsee Pasilan pähkinäpensaslehto, joka lukeutuu luonnonsuojeluohjelman kohteisiin.	Lähivirkistyksen kannalta kallioiset metsiköt arvokkaita. Viheralueina suhteellisen edullisia hoitaa ja ylläpitää. Lehtolaikku Sofianlehdon ja Mäkelänkadun välillä toimii suojaviheralueena, sitoen pienhiukkasia ja parantaa pienilmastoa. Runsaspuustoinen lehto tarjoaa myös suojaa ja elinympäristöjä lajistolle. Jäsentää sairaala- ja hoivapalvelujen kaupunginosaa omaksi kokonaisuudekseen.	Liikenteen tyyppi ja lemmikkieläinten jätösten rehevöittävä vaikutus vaikuttaa erityisesti vähäravinteisten metsätyyppien lajistoon lisäten metsien heinikoitumista ja typensuosijakasvien määrää. Metsän reunojen hoito (epäsiistin vaikutelman ehkäisy). Luonnonmukainen vaikutelma. Rakenteiden ja varusteiden sovittaminen ympäristöön. Kasvillisuuden kerroksellisuus. Vesakoitumisen ehkäisy.
		avokalliot	Luonnonmukaiset alueet pääosin avokallioita tai muita kitu- ja joutomaiksi luokiteltavia alueita. Myös rakennettujen alueiden välissä ja pihoilla kalliopaljastumia.	Avokalliot ovat Helsingille tyypillinen arvokas maisemapiirre ja identiteettitekijä. Osittain ketomaisia elinympäristöjä, jotka kärsivät herkästi rehevöitymisestä.	Rehevöitymisen, kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy. Saavutettavuus.
Liikenteeseen ja liikkumiseen painottuvat elementit	Liikenne- ja jalankulkuympäristöt	torit ja aukiot	Aukiomaisia tiloja muodostuu liikenteen solmukohtiin, Pohjolanaukio, Mäkelänkadun ja Koskelantien risteys	Kohtaamis- ja kaupunkikuvallisia identiteettipaikkoja.	Jalankulku- ja pyöräily-ympäristön laatu. Hulevesien hallinta.
		puistokadut	Koskelantie, Mäkelänkatu, Käpyläntie	Koskelantien ja Mäkelänkadun vanhat näyttävät puukujanteet ovat koko kaupungin mittakaavassa arvokkaita.	Historiallisten puistokatuja sarjan säilyttäminen ja kehittäminen (Käpyläntie), vanhan puuston vaaliminen. Jalankulku- ja pyöräily-ympäristön turvallisuus ja viihtyisyys ja esteettömyys.
		pää- ja kokoojakadut	Keskeisiä katu ympäristöjä mm. Sofianlehdonkatu ja Väinölänkatu. Vähän katupuustoa tai muita katuistutuksia, mutta katujen vihreä ilme muodostuu katu ympäristön pienimittakaavaisuudesta ja tonttien kasvillisuudesta. Tyypillisesti kadunvarsipysäköintiä.	Keskeisiä liikkumisen ja liikenteen yhteyksiä. Luovat kaupunginosan ilmettä ja identiteettiä. Kadunvarsipysäköinti.	Pienimittakaavaisen ja vihreän ilmeen säilyttäminen tonteilla olevan kasvillisuuden kautta. Jalankulku- ja pyöräily-ympäristön turvallisuus ja viihtyisyys ja esteettömyys.
Toiminnallisuute en painottuvat elementit	Yksityiset ja puolijulkiset viheralueet	kerrostalo- ja korttelipihat	Olympiakylä, pihoilla runsaasti vanhaa puustoa, avokallioiden ja nurmen vuorottelua, vihreä yleisilme. Pihoilla runsaasti läpäisevää pintaa.	Olympiakylän alueen kulttuurihistoriallinen arvo. Suuret puut, pensasaidat, kerroksellinen kasvillisuus ja osittain luonnonmukaiset piha-alueet tarjoavat pieneliöstölle ja linnuille elinympäristöjä. Vihreitä ja tilavia piha-alueita, miellyttävä pienilmasto. Vihreät näkymät ja ympäristö asuntojen arvo.	Vanhan puuston vaaliminen, ominaispiirteiden säilyttäminen (mm. aikakaudelle tyypillinen kasvillisuus), tonttikohtainen hulevesien hallinnan edistäminen (myös nykyisillä pihoilla mahdollisuuksia, erityishuomio mahdollisessa täydennysrakentamisessa).
		julkisten rakennusten pihat	Sofianlehto, palvelutalo ja kättilöopiston sairaala muodostavat merkittävän terveyspalveluihin liittyvän julkisen ympäristön kokonaisuuden. Sofianlehtoon liittyy puistoalue. Muut julkiset pihapiirit liittyvät keskeisiin	Oleskelu- ja kohtaamispaikkoja. Viherympäristön elvyttävyyys ja terveysvaikutukset.	Kaupunkikuva ja edustavuus. Jalankulku- ja pyöräily-ympäristön turvallisuus ja viihtyisyys ja esteettömyys. Hulevesien hallinta.

	Leikki- ja liikuntaympäristöt		katualueisiin (mm. Käpylän terveystalo, Koskelantien liikerakennukset). Läpäisemättömän pinnan osuus suuri.		
		päiväkoti- ja koulupihat	Käpylän peruskoulut ja kirjasto ympäristöineen muodostavat alueen keskeisen koulukampuksen. Viheralueille kohdistuu suuri kulutus ja läpäisemättömän pinnan osuus suuri.	Keskeisiä opetuksen, liikkumisen ja oleskelun ympäristöjä ja kohtaamispaikkoja. Ympäröivien puistojen ja tonttien vihreys rajaa pihatiloja.	Turvallisuus ja terveellisyys, ilmanlaatu. Toimintamahdollisuudet. Mahdollisuus hyödyntää läheisiä metsä- ja muita luontokohteita opetukseen ja ulkoiluun. Turvalliset yhteydet ja liittyvän katuympäristön laatu.
		liikuntapaikat ja –reitit	Pienet kentät liittyvät laajempiin puistoalueisiin. Sofianlehdon minigolf.	Liikunta- ja toimintamahdollisuudet viheralueilla.	Saavutettavuus ja käyttäjämäärät. Hulevesien hallinta. Kaupunkikuvallinen laatu.

VIHERRAKENTEN TYYPIT JA ARVOT

KÄPYLÄN PUUTALOALUEET

Ryhmä	Tyyppi	Elementti	Kuvaus	Ekologinen, kulttuurinen ja sosiaalinen arvo alueella	Arvojen säilyttämisen ja kehittämisen laatuksiteerit
Ekosysteemien toimintaan painottuvat elementit	Julkiset rakennetut viheralueet	avoimet puistot	Muutamia aikakaudelleen tyypillisiä historiallisia puistikoita, joissa myös jonkin verran vanhaa puustoa.	Maisemallinen ja kaupunkikuvallinen arvo. Tärkeitä toiminnallisia alueita.	Toimintojen kehittäminen nykyisiä tarpeita vastaavaksi säilyttäen samalla puistojen aikakaudelle tyypilliset piirteet ja kasvillisuus.
		puustoiset puistot	Tuusulanväylän alun varressa kapeahko suojaviheralue.	Melun ja muiden häiriötekijöiden lieventäminen, eläimistön siirtymäreittejä, hulevesien tasaaminen, lähivirkistys	Vanhan puuston vaaliminen, kasvillisuuden monirakenteisuus
	Rakentamattomat viheralueet	metsät	Alueella on kaksi laajempaa metsäistä puistoaluetta; Taivaskallio ja Louhenpuisto. Lisäksi on pienialaisia kallioisia ja pääosin harvapuustoisia pieniä metsiköitä. Etenkin Taivaskallion koillispuolella on pieniä metsälaikkuja, jotka sijoittuvat asuinkorttelin keskelle. Louhepuisto toimii suojametsänä ratapihan ja asuinalueen välillä. Metsissä yleisesti vaahteraa sekapuustona. Taivaskallion karut kalliometsät ja Louhenpuiston itäreunan runsaslahopuustoiset metsät ovat luokiteltu METSO-kohteiksi.	Alueella on runsaasti METSO-kohteita. Kohteet ovat pääasiassa kuivia kalliometsiä. Erityisesti Taivaskallio on arvokas metsäinen virkistysalue. Metsäalueilla on linnustollista arvoa. Erityisesti Taivaskallion ja Louhenpuiston metsäalueet toimivat suojametsinä. Hulevesien kannalta metsät tasaavat valumia. Tästä hyvänä esimerkkinä Louhenpuiston kosteikko ja korpi. Metsät alueen tärkeimpiä virkistysalueita ja alueen identiteetin kannalta tärkeitä. Taivaskallio ja Louhenpuiston pohjoisosa ovat luontoarvoiltaan moniarvoisia metsäalueita*.	Metsien lajirikkauteen ja ekologiseen arvoon vaikuttaa erityisesti metsän koko ja muoto sekä erityisesti pienialaisten kaupunkimetsien kohdalla niiden kytkeytyminen toisiinsa. Puuston ikärakennetta ylläpidetään monipuolisena ja lahoppua säästetään etenkin metsien sisäosissa. Kulutusta ehkäistään ylläpitämällä monipuolista virkistysreitistöä ja osoittamalla selkeitä viihtyisiä oleskelupaikkoja. Vähäravinteisten metsätyyppien rehevöitymistä hillitään hoidolla ja opastuksella ohjeistamalla mm. lemmikkieläinten ulkoiluttajia. Pienten metsien saavutettavuutta parannettava ja privatisointia ehkäistävä asutuksen sisään jäävillä alueilla. Metsän reunojen ja sisäänkäyntien hoitoon kiinnitetään erityistä huomiota metsäisen vaikutelman ylläpitämiseksi ja pusikoitumisen ehkäisemiseksi.
		avokalliot	Alueen viheralueista huomattava osa on avokallioita. Myös asutuksen keskeltä löytyy muutamia pienialaisia kallioisia metsiköitä.	Ketomaisia ympäristöjä. Merkittävä osa niittyverkostoa. Tärkeitä ulkoilu- ja näköalapaikkoja. Rakennetun ympäristön sisällä muistumia Helsingille tyypillisistä maiseman ominaispiirteistä.	rehevöityminen ja pusikoituminen, saavutettavuus, kulumisen ja roskaantumisen ehkäisy. Hoidossa huomio erityisesti pienialaisten kalliometsiköiden reunoihin kaupunkikuvallisista syistä.
		niityt	Alueella on niittymäistä kasvillisuutta avointen kallioiden lomassa. Pohjoisreunan voimajohtokujanne muodostaa niittymäisten alueiden jatkumon.	Osa niittyverkostoa, luonnon monimuotoisuus, ulkoilu, näkymät	Umpeenkasvu, rehevöityminen, kulumisen ehkäisy
		historialliset kohteet	Alueella on kokonaisuudessaan historiallisia arvoja. Erityisenä kohteena Taivaskallion lakialue. Alue on perinteinen juhla- ja näköalapaikka. Sodanaikaiset rakenteet.	Merkittävän kokoinen metsäalue ja geologisesti arvokas kohde. Alueella on linnustollista arvoa. Lakialueen niityt ovat rehevöityneet. Alue on arvoympäristö. Näkymät.	Näkymien auki pitäminen laelta harkitusti samalla kuitenkin huomioiden linnustolliset arvot. Historiallisen käytön kerrostumien säilyttäminen. Kasvillisuuden rehevöitymisen ehkäisy. Metsäisen vaikutelman ylläpitäminen sisääntuloissa.
	Sinirakenne	pienvedet ja kosteikot	Yksi kosteikko sijaitsee Louhenpuiston pohjoispäässä (Käpylän rehevä korpi). Kosteikkoon virtaa noro, jonka ympäristössä rehevää kasvillisuutta. Lisäksi Taivaskallion laella on patoamalla muodostettu lampi (ks. erityiskohteet).	Kosteikkoon purkautuu hulevesiä erityisesti Kullervonkadun ja Panuntien välisiltä työpaikatonteilta. Kosteikko tasaa valumia, puhdistaa vesiä ja muodostaa monimuotoisen elinympäristölaikun.	Hulevesien hallinta valuma-alueella, tässä tapauksessa erityisesti Käpylän asemanseudun ympäristössä. Virtaamien taseaus, elinympäristöt
Liikenteeseen ja liikkumiseen painottuvat elementit	Liikenne- ja jalankulkuympäristöt	torit ja aukiot	Liikennealueiden yhteydessä, risteysalueet, Käpylängtien alue	Kohtaamis- ja identiteettipaikkoja.	
		puistokadut	Pohjolankatu, Oulunkyläntie sekä muut kadut, joilla on puukujanteita.	Vanhat näyttävät puukujanteet on erityinen arvo alueella. Koko Helsingin mittakaavassa arvokkaita kujanteita. Vanha katupuulajisto. Erityisesti Pohjolankadulla useita lehmuslajikkeita.	Historiallisen puistokatuja sarjan säilyttäminen ja kehittäminen, vanhan puuston vaaliminen.
		pääväylät- ja kokoojakadut	Tyypillisesti vähäpuustoisia alueita, paljon läpäisemätöntä pintaa, Mäkelänkatu		Suojaava kasvillisuus tai rakenteet, ekologisten yhteyksien parantaminen/kehittäminen erityisesti Lahdenväylän alkupäässä.

		piha- ja tonttikadut	Vähän katuvihreää. Hulevedet haasteena.		Pienimittakaavaisuus kapeilla tontti- ja pihakaduilla.
Toiminnallisuute en painottuvat elementit	Yksityiset ja puolijulkiset viheralueet	pihat ja puutarhat	Alueen vehreä yleisilme muodostuu suurelta osin pientalovaltaisen alueen pihoista. Puutarhakasvillisuutta ja jalopuustoa. Alueen pihojen suunnittelussa on aikanaan ollut mukana Elisabeth Koch.	Pihojen muodostamaan viherrakenteeseen liittyy niin ekologiaa, sosiaalisia kuin kulttuurihistoriallisia arvoja. Varttunut puusto, vanha puutarhakasvillisuus, suhteellisen pieni läpäisemättömien pintojen osuus.	Puuston vaaliminen. Kulttuurihistoriallisten ominaispiirteiden, nykyisen käytön tarpeiden ja ekologisten arvojen yhteensovittaminen.
		kerrostalo- ja korttelipihat	Vähän, sijoittuvat lähinnä Mäkeläntien ja Osmontien varteen		
		julkisten rakennusten pihat / palvelujen piha-alueet	Alueeseen ei sisälly laajoja palveluiden keskittymiä.		Hulevesien hallinta tontilla. Mahdolliset biosuodatusratkaisut. Viherkatot.
		työpaikkojen tai teollisuuden / pysäköintivaltaiset piha-alueet	Alueen pohjoisreunassa, erottuu vähäpuustoisena alueena ja alueena, johon sisältyy paljon läpäisemätöntä pintaa.		Hulevesien hallinta tontilla. Mahdolliset biosuodatusratkaisut. Viherkatot.
	Leikki- ja liikuntaympäristöt	päiväkoti- ja koulupihat	Muutama kohde, joista kaksi sijaitsee metsän vieressä.	Virikkeellinen ja rauhoittava ympäristö.	Mahdollisuus hyödyntää läheisiä metsä- ja muita luontokohteita opetukseen ja ulkoiluun. Turvalliset yhteydet.
		liikuntapaikat ja –reitit	Kaksi kenttää. Oulunkyläntien kenttä liittyy laajempaan viheralueeseen.		Turvalliset ja miellyttävät yhteydet laajemmille viheralueille.

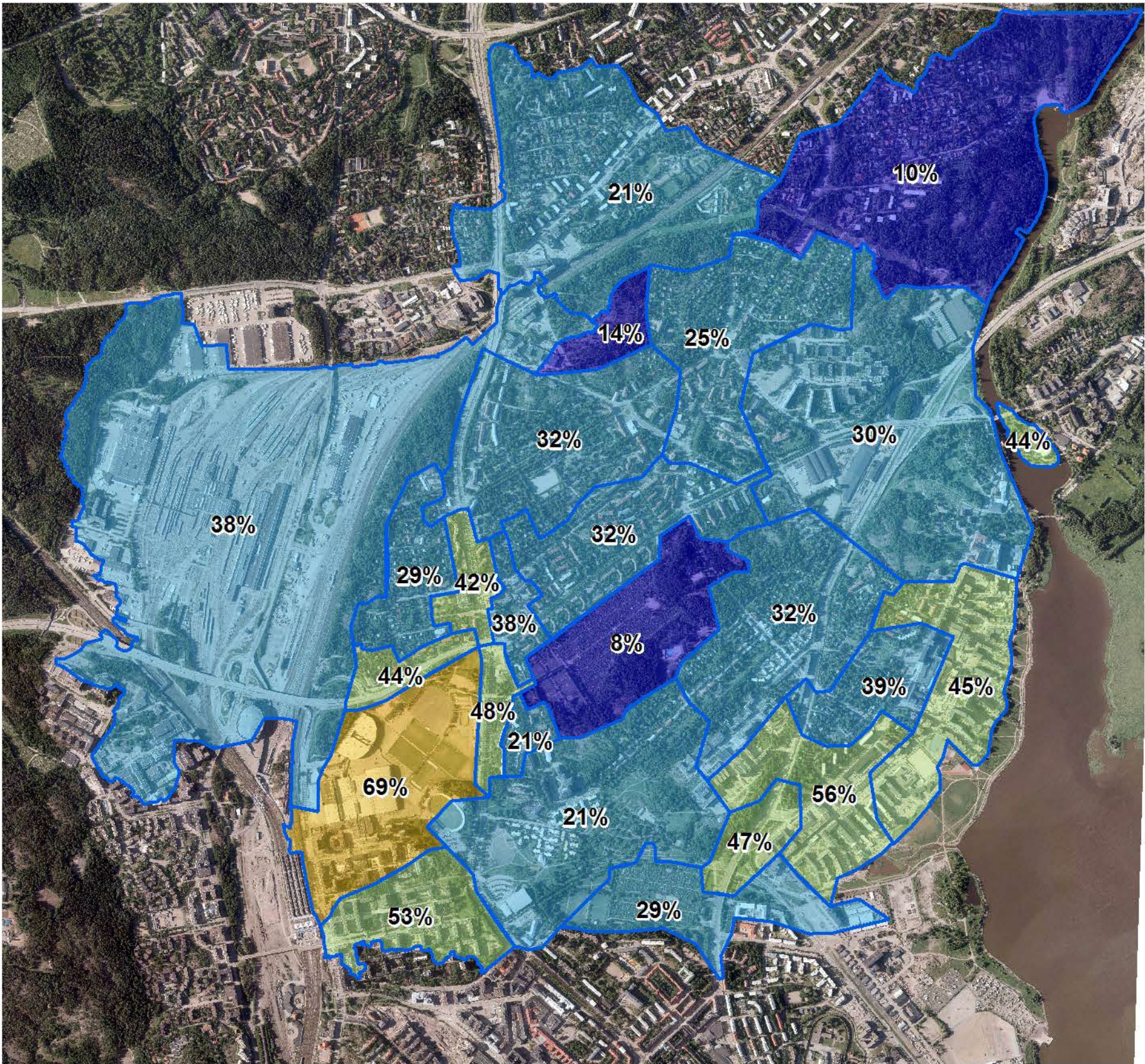
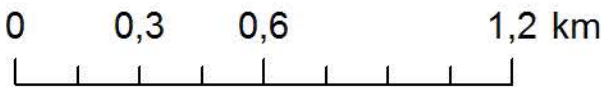
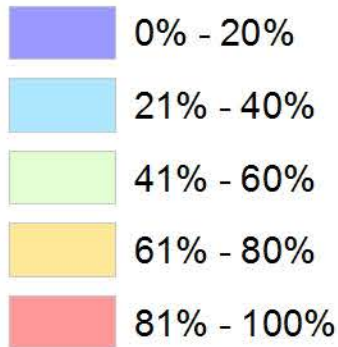
*Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024, paikkatietoanalyysissä alueille osoitettu enemmän kuin yksi luontoarvo

Läpäisemättömien pintojen osuus pienvaluma-alueittain

pienvaluma-alueiden rajat

läpäisemättömät pinnat

%-osuus

- suunnittelualue
- tarkastelualue
- METSO-kohteet (Kumpula, 2015)
- METSO-kohteet (2011, 2013)
- jalopuuvaltaiset metsäalueet (tammi ja vaahtera)
- puusto (HSY:n maanpeiteaineisto)
- avokallio tai muu vähäpuustoinen metsäalue

Keltaisella on esitetty Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa esitetyt metsäverkoston yhteydet ja ydinalueet.

Vanhankaupungin aluesuunnitelman liitekartta:
Puuston latvuspeittävyys ja arvokkaat metsäalueet